T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANESTEZİ UYGULANAN HASTALARDA MÜZİĞİN ETKİSİNİ KONU ALAN ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ

Çağla ÇİT

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Daimi CENGİZ

TUNCELİ- 2024

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANESTEZİ UYGULANAN HASTALARDA MÜZİĞİN ETKİSİNİ KONU ALAN ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ

Çağla ÇİT
(210200001)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Daimi CENGİZ

TUNCELİ- 2024

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANESTEZİ UYGULANAN HASTALARDA MÜZİĞİN ETKİSİNİ KONU ALAN ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ

Çağla ÇİT
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Bu tez 03/01/ 2025. tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

İmza	**İmza**	**İmza**
Doç Dr. Daimi CENGİZ	Prof. Dr. Ayşe Özlem AKDENİZ	Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm Hoş
(Munzur Üniversitesi)	(Anadolu Üniversitesi)	(Munzur Üniversitesi)
DANIŞMAN	**ÜYE**	**ÜYE**

Bu tez, Enstitümüz Kültür ve Sanat Yönetimi Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Altuğ KAZAR
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu"ndaki hükümlere tabidir.

03/01/2025

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza
Çağla ÇİT

Danışman
Doç. Dr. Daimi CENGİZ

TEŞEKKÜR

Çalışmama büyük katkılar sağlayan Doç. Dr. Daimi CENGİZ'e, eşim Uğur ÇİT'e, oğlum Çağan ÇİT'e ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çağla ÇİT
TUNCELİ- 2024

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ I
TEŞEKKÜR II
İÇİNDEKİLER III
RESİMLER LİSTESİ IV
KISALTMALAR LİSTESİ V
ÖZET VI
ABSTRACT VII
1. GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 2
1.2. Alt Problemler 2
1.3. Araştırmanın Amacı 2
1.4. Araştırmanın Önemi 3
1.5. Sayıltılar 3
1.6. Sınırlılıklar 3
2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ 4
2.1. Müzik 4
2.2. Müziğin Tarihsel Gelişimi 5
2.3. Müziğin Günümüzdeki Yeri ve Önemi 11
2.4. Müzik Terapi 19
2.5. Osmanlı'dan Günümüze Türk Tarihinde Müzik Terapinin Yeri 24
2.6. Müziğin Sağlıktaki Yeri ve Önemi 25
2.7. Müzik Terapinin Dünyada ve Türkiye'de Anestezide Kullanımı 27
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 39
4. YÖNTEM 74
4.1. Araştırmanın Modeli 74
4.2. Evren ve Örneklem 74
4.3. Veri Toplama Süreci 74
4.4. Veri Toplama Aracı 75
4.5. Verilerin Analizi 75
5. BULGULAR VE YORUM 76
5.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular 76
5.1.1. Müziğin anestezi uygulanan hastalarda iyileştirici etkisi var mıdır? 76
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 76
5.2.1. Müziğin anestezi uygulanan hastalara verilen anestezik ilaç dozuna etkisi var mıdır? 76
5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 77
5.3.1. Müziğin genel anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır? 77
5.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular 77
5.4.1. Müziğin lokal anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır? 77
5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 78
5.5.1. Müziğin bölgesel anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır? 78
5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular 79
5.6.1. Müziğin sedasyon uygulanan hastalara etkisi var mıdır? 79
6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 80
7. KAYNAKÇA 85
ÖZGEÇMİŞ

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1. Boğa avı ve dans eden insanlar görüntüsü, Çatalhöyük, M.Ö. 6000'ler..... 7
Resim 2.2. Sisttrum, Tunç Çağı, Horoztepe, M.Ö. 3000'lerin sonu……...8
Resim 2.3. İlk çağa ait müzik görüntüsü M.Ö. 4000'ler……9
Resim 2.4. Cumhuriyet dönemi müzik oluşumları…… 11
Resim 2.5. Cumhuriyet dönemi bando müziği oluşumu……..……...11
Resim 2.6. Musiki Muallim Mektebi……..12
Resim 2.7. 60'lı yıllarda müziğin gelişimi……..12
Resim 2.8. Türk beşleri görüntüsü……...……...13
Resim 2.9. Bartok'un derleme gezisi yaparken çekilmiş görüntüsü……...14
Resim 2.10. Türk müziği çalgılarından örnekler…… 15
Resim 2.11. Türk halk müziği unsurlarından bağlama resmi…...…….. 15
Resim 2.12. Koma verme özelliği olan org…… 17
Resim 2.13. Konser piyanosu görüntüsü…… 17
Resim 2.14. 1927'de Tacikistan'da fotoğraflanan bir baksı……... 19
Resim 2.15. Dombra resmi…… 20
Resim 2.16. Yaylı (kıl) Kopuz resmi……..21
Resim 2.17. 1700 yıllık ağız kopuzu……...21
Resim 2.18. Ritim sazın da eşlik ettiği şifa müzikleri görseli……22
Resim 2.19. Baksı ve yardımcıları hastayı tedavi etmektedir……22
Resim 2.20. Aktif müzik terapi konseri verilirken…….....23
Resim 2.21. Pasif müzik terapi örneği……..... 23
Resim 2.22. Amasya Darülşifası……24
Resim 2.23. Minerva and tne Nine Muses-Hendrick van Balen Elder 1573-1632…….26
Resim 2.24. Manisa'da müzikle tedavi örneği……27
Resim 2.25. Tedavi esnasında müzik terapiye yer verilmesi……..28
Resim 2.26. Heavy – metal müzik…….. 29
Resim 2.27. Bud Powell: Cleopatra's Dream / Kleopatra'nın Rüyası……29
Resim 2.28. Elvis Presley: Heartbreak Hotel / Kırık Kalp Oteli……..... 30
Resim 2.29. Beatles: Yesterday……..... 30
Resim 2.30. Çaykovski: Kuğu Gölü…….. 31
Resim 2.31. Çaykovski: Kuğu Gölü……... 31
Resim 2.32. Chopin: Re Majör Prelüt……31
Resim 2.33. Chopin: Mi Majör Etüt…….…….. 32
Resim 2.34. Mozart: 40 Numaralı Senfoni…….…..... 32
Resim 2.35. Bach: 3 Numaralı Orkestra Suiti (Arya)…….....33
Resim 2.36. Beethoven: 5 Numaralı Senfoni……..33
Resim 2.37. Beethoven: 6 Numaralı Senfoni……..34
Resim 2.38. Müziğin suya etkisi üzerine görseller…….34
Resim 2.39. Tavuklara opera dinletilirken görüntüler……..……... 35
Resim 2.40. Tavuklar klasik müzik dinlerken görüntüler……..……36
Resim 2.41. Tavuklar klasik müzik dinlerken görüntüler……...36
Resim 2.42. Gebelik dönemi ve sonrası deney ortamı……37
Resim 2.43. Zorunlu yüzdürme testi hareketsizlik dönemi…… 37
Resim 2.44. Tail flick test cihazı……37

KISALTMALAR LİSTESİ

C.	**:** Cilt
S.	**:** Sayı
s.	**:** Sayfa
vb.	**:** Ve benzeri
vd.	**:** Ve diğerleri
ark.	**:** Arkadaşları
bkz.	**:** Bakınız
yay.	**:** Yayınları
ve ark.	**:** Ve arkadaşları

ÖZET

Bir iletişim aracı olan müziğin insanlığın başlangıcına kadar uzanan köklü geçmişi onu çok önemli kılmaktadır. Müziğin sadece etkili bir iletişim aracı olmakla kalmadığı aynı zamanda tıbba yardımcı bir şifa aracı olduğu yüzyıllardır gözlemlenmiş ve uygulamalar ile ortaya konulmuştur.

Bu araştırmanın amacı çerçevesinde "Müziğin anestezi uygulanan bireylere etkileri nelerdir?" problemi ve buna bağlı beş alt probleme cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda DergiPark hizmeti kapsamında yer alan TÜBİTAK, ULAKBİM ve PubMed veri tabanları üzerinde yur içi ve yurtdışı çalışmalar incelenerek yazın taraması yapılmıştır. Betimsel içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada, tarama sonucunda 140 adet çeşitli başlıklarda tez, bildiri, makale, kitap ve bilimsel toplantı sunuları bulunmuş ve bunlar içerisinden amaca hizmet eden 86 çalışma araştırmaya dahil edilmiştir.

Ayrıca müziğin anestezi uygulanan hastalara etkilerini araştıran çalışmaların derinlemesine incelenmesi ve farklı başlıklardaki çalışmaların ortak veya zıt bulgularının tek bir çatı altında birleştirilip ortaya konulmasını amaçlayan çalışmada bu konuda yapılmış olan araştırmaların irdelenmesi yoluyla alanda yapılan araştırmalara dikkat çekilmesi ve konu ile ilgili temel bir bakış açısı sunulması hedeflenmiştir.

Sonuç olarak ülkemizin müziğin şifa yönüyle daha etkin bir şekilde ilgilenmesi gerektiği, müziğin tüm bedeni olumlu etkilediği, hastanın yaşam bulgularına olumlu etki gösterdiği, verilen anestezik ilaç dozunun düşürülmesinde etkin rol oynadığı, genel ve lokal anestezide olumlu etkilerinin olduğu, az sayıda çalışmada müziğin olumlu ya da olumsuz bir etkisine rastlanamadığı ve bunun sebebinin tek tip müzik dinletilmesi olabileceği, müziğin 0-18 ay çocuklarda anne kalp-atım sesiyle beraber etkili sonuçlar verdiği, hastaların istediği müzik seçildiğinde daha olumlu sonuçların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Öneriler kısmında ise multidisipliner çalışılması, daha geniş katılımcı sayısı ile deneyler yapılması, tıp camiasının müzik ile şifa sistemi konusunda tutumları üzerine çalışmalar yapılması, bilim ve sanat camiasının ortak çalışması ve "müziğin anestezi uygulanan hastalar üzerinde etkisi" konulu araştırmaların sayıca çoğaltılmasının gerekli olduğu önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, anestezi, müzik terapi, anestezi ve müzik, anestezi ve müzik terapi

ABSTRACT

Examination of the studies on the effect of music in anesthetized patients

The deep-rooted history of music as a means of communication dating back to the beginning of humanity renders it extremely significant. It has been observed for centuries that music is not only an effective communication tool but also a healing tool that helps medicine and has been demonstrated with applications.

For the purpose of this study, we tried to find answers to the problem "What are the effects of music on individuals undergoing anesthesia?" and five sub-problems related to this problem. In this context, a literature review was conducted on TÜBİTAK and Ulakbim databases within the scope of DergiPark service. As a result of this search, 140 theses, papers, articles, books and scientific meeting presentations on various topics were found and 86 studies that served the purpose were included in the study.

In addition, in the study, which aims to examine the studies investigating the effects of music on anesthetized patients in depth and to combine and reveal the common or contrasting findings of studies under different titles under a single roof, it is aimed to draw attention to the researches conducted in the field and to present a basic perspective on the subject by examining the researches conducted on this subject.

As a result, it has been concluded that our country should be more effectively interested in the healing aspect of music, music has a positive effect on the whole body, a positive or negative effect of music has not been found in a small number of studies and the reason for this may be listening to a single type of music, music gives effective results with the sound of the mother's heartbeat in children aged 0-18 months, and patients are more positively affected when they choose a music they want.

In the suggestions part, we suggested that multidisciplinary studies, experiments with a larger number of participants, studies on the attitudes of the medical community on the healing system with music, joint work of the scientific and artistic community, and the number of studies on the effect of music on patients receiving anesthesia should be increased.

Key words: Music, anesthesia, music therapy, anesthesia and music, anesthesia and music therapy

1. GİRİŞ

Sanat insanlığın var olduğu her coğrafyada ifade gücünün yüksekliği sebebiyle toplumların ayrılmaz bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal yaşamın gelişim periyotlarına göre sanatsal gelişimde çeşitli periyotlardan geçmektedir. Bu değişim ve gelişimin denge taşı olan müzik, toplumsal gelişim sürecinin en önemli yönlerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumların gelişim süreçlerinin çeşitlenmesi, şekillenmesi ve gelişmesinde önemli bir rol oynayan müziğin gücü her toplumun tüm kesimlerinde çeşitli amaçlar için kullanılmaktadır.

En eski çağlardan günümüze kadar gelen süreçte müziğin etkisi azalma göstermemiş aksine katlanarak artmıştır. Her ne kadar günümüzde müziğe olan bakış açısı kalite ve sonuç olarak müziğin hak ettiği değerden uzak olsa da bireylerin, toplumların ve canlıların müziğe karşı duyarlı olduğu ve sadece duyarlı olmakla kalmayıp müziği zihinlerinde, toplumsal yaşantılarında, duygusal durumlarında ve akla gelebilecek birçok zihinsel, psikolojik ve bedensel sürecin içerisinde kullandıkları gözlemlenmektedir. Günümüzde hala müziğin insan üzerindeki rolü son derece etkin olarak devam etmektedir. Hatta öyle ki müziğin yıkıcı bir güç olup olmadığı konusunda tartışmaların ortaya çıktığı gözlemlenmektedir.

Birlikte yaşamanın getirdiği istendik iletişim sürecini olumlu yönde geliştiren yapısıyla müzik, belirli amaçlar hedeflenerek istenilen güzellik anlayışına uygun bir şekilde bireylerin sesleri toplumsal renklerine uygun olarak birleştirmesi şeklinde ifade edilebilir (Uçan, 1997:10).

Tedavi ise bir bireyi, hayvanı, bitkiyi sağlığa kavuşturmak ve hastalığa neden olan esas etmeni yok etmeye yönelerek tıbbi anlamda iyileştirmeyi sağlamayı amaçlayan tıbbi çalışmaların tümüdür (Akalın, 2010: 2223).

Türklerin çok eski ataları göz önüne alındığında görülmektedir ki müzik ile şifa süreci o dönemlerde dahil kullanılmaktaydı (Uçan, 2000'den, akt., Uçaner ve Öztürk, 2009: 1).

Hastalık seyrinde eski ve modern müziğin etkilerini inceleyen Dr. R. Brocklesby Londra'da 1749 yılında basılmış olan eserinde müziğin elemanlarından olan armoni, ritim, melodi gibi unsurların birer terapi faktörü olduğunu göstermiştir (Birkan, 2014: 39). Yapılan çalışmalar göz önüne alındığında ortaya çıkan veriler neticesinde müziğin hasta terapi ve tedavisinde etkili bir argüman olduğu söylenebilir. Müziğin anestezi altındaki hastalara uygulanmasının hastalara nasıl bir etkide bulunduğunun tespiti önemli bir problem olarak

değerlendirilebilir. Hastalarda ilaç kullanımını azaltmak için nonfarmakolojik müdahalelere olan ilgi giderek artmaktadır çünkü kullanılan pek çok ilacın önemli yan etkileri vardır. Müziğin kullanımına ilişkin çalışmalar müziğin faydalı sonuçlarını bildirmişlerdir. Bu konuda yapılan çalışmalar çeşitli başlıklar altında bulunmaktadır. Araştırmaların birbiri arasındaki uyumu ve uyuşmazlıklarının tespiti önem arz etmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın amacı müziğin anestezi uygulanan hastalardaki etkisi üzerine yapılan çeşitli çalışmaları irdeleyerek bu alanda yapılan çalışmaların önemine dikkat çekmek ve bu konuda temel bir bakış açısı sunmaktır.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmada müziğin anestezi uygulanan hastalara etkilerini konu alan araştırmaların derinlemesine incelenmesi ve farklı başlıklardaki çalışmaların ortak veya zıt bulgularının tek bir çatı altında birleştirilip ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda problem olarak müziğin anestezi uygulanan bireylere etkileri nelerdir sorusu ortaya çıkmıştır.

1.2. Alt Problemler

1. Müziğin anestezi uygulanan hastalarda iyileştirici etkisi var mıdır?
2. Müziğin anestezi uygulanan hastalara verilen anestezik ilaç dozuna etkisi var mıdır?
3. Müziğin genel anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır?
4. Müziğin lokal anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır?
5. Müziğin bölgesel anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır?
6. Müziğin sedasyon uygulanan hastalar üzerinde etkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı müziğin anestezi uygulanan hastalardaki etkisi üzerine yapılan çeşitli çalışmaları irdeleyerek bu alanda yapılan çalışmaların önemine dikkat çekmek ve bu konuda temel bir bakış açısı sunmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma müziğin anestezi altındaki hastalara etkilerinin alanda yapılmış çalışmaların irdelenerek derlenmesi sonucunda benzer araştırmalara literatür bazında katkı sunması, toplanan bilgilerin tamamı anestezi uygulanan hastaları ve müzik terapi uygulama türlerini içereceğinden dolayı gerektiğinde hekimlerin de tek bir kaynaktan birçok veriye ulaşabilmesi, birbirine tezat araştırmaların ortaya konulması ile bu konuda araştırma yapmak isteyen yeni araştırmacıların bu tezatlıkların üzerine giderek daha geniş kapsamlı çalışmalar yapmalarının önünün açılması, alanda yapılmış ilk çalışma olması ve alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacıların benzer araştırmalar yapmalarını cesaretlendirmesi yönüyle önemli görülmüştür.

1.5. Sayıltılar

1. Bu araştırmada ulaşılan tez ve makalelerin araştırmacılar tarafından yöntem ve teknik olarak doğru bir şekilde ve eksiksiz kaleme alındığı varsayılmaktadır.
2. Ulaşılan tez ve makalelerin internet ortamında dikkatli bir şekilde incelendikten sonra tam sayıma ulaştığı varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Araştırmanın amacına bağlı olarak alan yazın taraması yapılan DergiPark hizmeti kapsamında yer alan TÜBİTAK, ULAKBİM ve PubMed veri tabanları,
2. Tarama sonucu elde edilen 140 adet çeşitli başlıklarda tez, bildiri, makale, kitap ve bilimsel toplantı sunularından amaca uygun olan 86 tanesinin çalışmaya dahil edilmesi,
3. TR Dizin ve Google Akademik ile ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Müzik

Müzik, kelime olarak Yunan dilinde "mousike" ya da "mousa" olarak anılmıştır. Yunanlıların mitolojilerine göre Tanrı kabul edilen Zeus'un dokuz peri kızı vardır. Ve bu kızlar "mousa" (muse-melek) olarak adlandırılmışlardır. Müzik kelimesinin, bu peri kızlarının (muse) kökünden türediği düşünülmektedir (Sönmez, 2008: 3).

Hem bireysel hem de toplumsal olarak insanların kendilerini ifade etmelerini sağlayan müzik çağlar boyunca bireylerin ve toplumların öz değerlerini ve yaşam biçimlerini kendi nesillerine ve başka toplumlara aktarmalarını sağlayan bir araçtır. Toplumların ve toplumdan ayrı olarak düşünülemeyecek olan bireylerin birbirini etkileme ve birbirlerine katkıda bulunma süreçlerine doğrudan etkisi olan müziğin çok önemli bir aktarım aracı olduğu söylenebilir. Bu aktarım bireylerin ve toplumların kendi öz değerlerini yansıttığı gibi başka kültürler ile kaynaşma noktasında ele alındığında kültürlerin kaynaşmasının sağlanması ve bu renklerin bir araya gelerek istendik şekilde veya tesadüfen yeni akımların ve yeni yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlaması yönünden önemlidir.

Müzik; bireylerin duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerinin belirli amaçlar çerçevesinde ve belirli bir güzellik anlayışıyla sesleri bir araya getirmeleriyle oluşan sesler topluluğudur (Uçan, 1997: 10). Müzik, ifade gücünün son derece yüksek olması, icra edeni ve dinleyeni psikolojik ve fiziksel olarak derinden etkilemesi sebebiyle toplumların öz değerlerini içerisinde barındıran ve karşı tarafa aktaran bir dildir. Müzik, insana dair tüm alanlarda mevcudiyetini sürdürmektedir. Sadece toplulukların kültürlerini diğer topluluklara aktarmalarını sağlamaz aynı zamanda birbirleri arasındaki sosyal meselelerin çözüme kavuşması ya da yaşamsal ihtiyaçların giderilmesi ile ilgili birçok konuda bireylerin ve toplumların birbiri arasındaki hiyerarşik yapıyı ve öncelik-sonralık ilişkisini belirler. Bu ilişki bireylerin toplum içerisinde nasıl davranmaları gerektiğini ortaya koyan bir yapıya sahiptir.

Öyle ki Darwin müziğin dilden daha önce ortaya çıktığını ve kur yapma, meydan okuma evresinden sonra dil gelişiminin başladığını öne sürmüştür (Patel, 1996'dan akt., Önal, 2012: 9).

Müziğin toplumsal hayattaki yeri yadsınamaz durumdadır. Toplumların doğmasında, büyümesinde, şekillenmesinde ve gelişmesinde büyük bir rol oynayan müzik, hem pasif

olarak hem de aktif olarak toplumsal olaylara, bireylere ve toplumların hücrelerine nüfuz ederek akımların oluşmasına ve bu akımlar çerçevesinde tüm bireylerin ve bireyleri oluşturan toplumların seslerinin duyulması konusunda etkili bir materyaldir. Ayrıca otoritelerin de bu seslere kayıtsız kalamaması müziğin son derece güçlü bir etki aracı olduğu gerçeğini de ortaya koymaktadır.

Müziğin en küçüğünden en büyüğüne kadar, mağaradan başlayıp ülkelere kadar uzanan bu süreçte insanların kalplerinde olanı dışarı çıkarma konusundaki başarısı dolayısıyla toplulukların yönetilme biçimlerinin düzenlenmesi konusunda dahi etkili olduğu söylenebilir. Müzik yaşamlardan ortaya çıkmaktadır. İnsanların nasıl yaşadığı, ortaya çıkan müzik yapısını doğrudan etkilemektedir. Bireylerin ve toplumların aslında çeşitli sebeplerden ötürü konuşma diline getiremedikleri tüm cümleler müzik diline dökülerek doğmakta ve bu doğum sadece müziği ortaya çıkaranı değil onu dinleyen tüm bireyleri de etkilemektedir. Bu etkileşim hızla yayılmakta ve ortak bir ses ortaya çıkmaktadır. Bu ortak sesin ortaya çıkarttığı enerji, otoriteleri zorlar niteliktedir. Bu sese kulak verilmesinin halkın birliği ve bütünlüğü için ve daha önemlisi otoritelerin devamlılığı için önemli olduğu düşünülebilir.

Müzik Platon ve Aristo için de çok önemli bir yere sahiptir. Bu durum onların müziğin hem devletlerin yönetim düzenlerinde hem de özgür bireyler yetiştirme sürecindeki rolü hakkında yaptıkları araştırmalarla ortaya çıkmaktadır (Biber, 2001: 103).

2.2. Müziğin Tarihsel Gelişimi

Müzik insanlığın var olduğu günden bugüne kadar çeşitli şekillerde var olmuştur. İnsanların kendilerini ifade etme isteklerini karşılayan bir dil olan müzik ilkel dönemde dahi kendisini var etmeyi başarmıştır. İnsanın varoluşuyla beraber müziği içinde taşıdığı ve tıpkı bedeni gibi müziği de kalbinde ve zihninde dünyaya getirdiği söylenebilir. Müziğin varoluşu müziği bulmak olarak gerçekleşmiştir fakat bu oluşum sesle, vurarak, nefesle, bakışlarla ya da diğer tüm olasılıklarla kendini ifade etme güdülerinden daha farklı değildir. Halihazırda bireylerin taşıdığı genetiğin gereği olan kazanımların ortak paydası olan müzik sonradan oluşturulmuş yapay bir düzlem olsaydı yapılan kazı çalışmalarında bulunan buluntularda bu sonuçlara ulaşılırdı.

Görülüyor ki kazı çalışmalarının ortaya koyduğu bulguların sonuçları müziği insanlığın tarihi kadar eskiye götürebilmektedir (Yücel, 2021: 17).

Yapılmış olan araştırmaların sonuçlarına göre tarih öncesi dönem insanlarının ilkel yaşamları içerisinde kamış ve hayvan derilerini üflemek, vurmak ve sürtmek suretiyle ses çıkartmaya çalıştıkları ortaya koyulmuştur. Bu keşiflerin ortaya çıkması sayesinde müziğin insan hayatındaki önemi ve oynadığı rolün günümüzde tam olarak ciddiye alınmadığı söylenebilir.

Arkaik toplumların hayvanların seslerini taklit ederek başlamış oldukları ve bir iletişim dili olan müzik Şamanist topluluklarda ise davul ile kendini ifade etmiştir (Abdurrezzak**,** 2018: 189).

Müzikal alanların toplumların ana damarlarını oluşturduğu gerçeği hem çocuklarımızın ailelerinin farkına varması gereken hem de otoritelerin dikkatini çekmesi ve müziğe gereken önemin verilmesini gerektiren bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik bir araç gibi insanı sadece bir yerden bir yere götürmez aynı zamanda; bir yerde kalmasını da sağlar, götürdüğü yerden tekrar getirebilir, kaldığı yerde kişiyi ve toplumları genişletip daraltabilir, bireyleri ve toplumları aşağı-yukarı ve diğer tüm yönlerde çok boyutlu bir hareketle olumlu-olumsuz etkileme gücüne de sahiptir. Müzik tek başına tamamen olumludur fakat müziğin toplumsal dinamiklere mal edilmesi ve her türlü vurmalı, üflemeli, çekmeli-sürtmeli çalgılar ya da sözel müzik vasıtasıyla tamamen bir konuşma aracı haline gelmesi dolayısıyla müziği kullanan kitlelerin toplum içinde kabul edilebilir veya kabul edilemez davranışlar yapması o müziği olumsuzmuş gibi gösterebilmektedir. Müzik bu yönüyle insanlara ve hatta hayvanlara hitap etmektedir. Dahası müziğin su gibi, doğanın diğer önemli oluşumlarına da etki ettiğinin ortaya konulmuş olması da aslında hayatımızda önemsediğimiz şeylerin istendik yönde şekillendirilmesi anlamında ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Müziğe yüklenen anlamlar bireylerin ve toplumların gözünde farklı anlamlar ifade edebilir. Bir yandan takdir toplayan bir yapıya bürünebileceği gibi diğer yandan da olumsuz bir anlam taşıyabilmektedir (Yöndem, 2013:1050).

Çeşitli çalgılar üretilmesine kadar giden bu süreçte özellikle tahta üflemeli çalgılar doğada kolay erişimi olduğu için tercih edilmiştir (Erdoğan, 2017: 1). Düdükler ve çubuklar gibi ikonografik kanıt ve olasılıkların bizlere sunduğu verilere dayanarak Anadolu'da müzik Neolitik dönemde başlamıştır denilebilir (Karaağaç, 2018: 287).

Erken çağlarda müziğin bilinçsizce kullanılmadığı ve amacına uygun bir şekilde insanlığın kültürel etkileşimlerinde etkin bir rol aldığı söylenebilir.

“İdiophone” olarak adlandırılan ve Hititlerin kullanmış olduğu çalgılar içinde; “çalpara/zil; sistrum, derili vurmalılar; davul, tef, darbuka/dümbelek, telli çalgılar; lir, arp ve bağlamalar, nefesli çalgılar; kaval, çifte kaval ve boru” sıralanabilir (Karaağaç, 2018: 287).

O dönemlerde bulunan duvar resimlerine bakıldığında dans eden insan resimlerinin ellerinde çalgı bulunduğu görülmektedir.

Resim 2.1. Boğa avı ve dans eden insanlar görüntüsü, Çatalhöyük, M.Ö. 6000’ler (URL-24, 2024).

Yapılan kazılarda eski çağlara ait müzik aleti kullanımına dair bulgulara rastlanmıştır. Bulunan eserlerin o dönemde müziğin etkin şekilde varlığını sürdürdüğüne dair net bir kanıt olma özelliği vardır.

Görüntüler incelendiğinde insanlar tarafından av yapıldığı ve bu avın etrafında insanların dans figürleri sergiledikleri göze çarpmaktadır. Bazı insanlar dans figürleri sergilerken diğerleri ise hafif dans figürleri ile veya tamamen sabit durarak çalgı icra etmektedirler. Avlanan hayvanların etrafında sergilenen bu müzikli dansın bir kutlama olduğu ve bu durumun avlanmanın ardından insanların kendilerine verdikleri bir ödül niteliğinde olduğu gözlemlenmektedir. Avlanmanın ve yiyecek bulmanın verdiği mutluluğun keyfine varmaları müzik ile kurdukları iletişim sayesinde sağlanmaktadır. Aynı zamanda stres faktörünü ortadan kaldırmaya yardımcı olan müziğin yine yerinde kullanımı göze çarpmaktadır.

Resim 2.2. Sistrum, Tunç Çağı, Horoztepe, M.Ö. 3000'lerin sonu. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara. (URL-22, 2024).

Yine eski çağlardan beri müziğin gelişerek yaşamına devam ettiğini anlayabileceğimiz birçok resim mevcuttur.

Resim 2.3. İlk çağda müzik icrası görüntüsü M.Ö. 4000'ler (URL-25, 2024).

Demir çağında (M.Ö. 1.190-M.S. 395) "M.Ö. 1000'lerin yarısına doğru lir, arp, bağlama, çifte kavallar, ziller, çıngıraklar, pan flütler ve borular" gibi çalgıların çeşitli amaçlarla kullanıldığı yapılmış olan arkeolojik kazıların bulguları sonucunda ortaya çıkmaktadır (Karaağaç, 2018: 296).

Yapılan kazı çalışmalarının sonucunda müzik aleti yapılan malzemelerin dayanıklı olmaması sonucunda birçok müzik aletinin kaybolduğu öngörülmektedir. Bu öngörü aslında müzik aletlerinin özellikle neolitik çağda olmak üzere sıklıkla görüldüğünü kabul eden ve müziğin etkin bir biçimde o çağlarda toplumun önemli bir değeri olduğunun bilincinde olan ve bunu araştırmalarla destekleyen çalışmaların ürünüdür.

En eski çağlardan günümüze kadar gelen müzik nesnelerinin malzeme kalitesinin çağları aşmaya yeterli olmaması demek müziğin o dönem toplumlarındaki yerinin zayıflığını göstermez aksine yapılan araştırmalar müziğin o dönemlerde de şimdiki gibi toplumda önemli bir yeri olduğunu göstermektedir (Öztürk ve İlhan, 2011:1205).

Çok eski çağlardan Osmanlı'ya kadar ulaşmış olan müzik kültürü padişahlar tarafından sahiplenilmiş ve bu bağlamda sanat eserlerine kıymet verilmiştir. Müziğin gelişimine otoritelerin katkıları yadsınamaz derecede büyüktür. Yalnızca halkın içinde değil aynı zamanda sarayda da ilgi gören müzik kültürünün gelişmesi kaçınılmaz hale gelmiştir.

Bu sayede onlarca makamın oluşması ve padişahlar tarafından desteklenerek geliştirilmesi sağlanmıştır.

I. Murat tarafından kurulan Enderun Mektebi birçok eğitimin yanı sıra sanat eğitimini de ciddiyetle yürütmüş ve müziğe yetenekli olan toplumun kesimlerini bu eğitime katarak müziğin gelişimine katkıda bulunmuştur (Öztürk, 2005: 7).

Sarayın müziğe gösterdiği ilginin kanıtı olan başlıca eğitim kurumları şunlardır; Enderûn-i Hümâyûn, Mehterhâne-i Hümâyûn, Mûsika-i Hümâyûn. Saray dışındaki kurumlar şunlardır; Mevlevîhaneler, Özel Meşkhâneler, Cemiyetler, Dernekler, Loncalar ve tanzimattan sonra açılan okullar da bu gruba eklenebilir (Somakçı, 2017:171).

Enderun Mektebinde müzik dersleri verilmiştir. Müzik; Osmanlı padişahlarının ilgisini o kadar çekmiştir ki müziğin bilimsel incelemelerinin yapılması, sanatçılara yazdırılan müzik yapıtlarından bazılarının ödüllendirilmesi ve bazılarının da hatalarının düzeltilerek icraya sunulması sağlanmıştır (Somakçı, 2019:180).

Osmanlının en önemli kurumlarından birisi olan mehterhaneler müzik alanına önemli katkılar yapmış ve bu sayede onlarca beste ortaya çıkmıştır. XIX. yy. itibari ile de Mûsikâ-i Hümâyûn'un kurulması ile mehterhanenin yerine yepyeni bir seçenek ortaya çıkmıştır. Özellikle batı müziği alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır (Somakçı, 2017:176).

II. Mahmut döneminde padişahın inisiyatifinde göreve getirilmiş olan Guiseppe Donizetti, üst düzey müzik icra kabiliyetine sahip olan ilk orkestrayı kısa bir süre içerisinde kurmuş ve kulaktan kulağa aktarılan müzik sistemi yerine nota sistemini öğretmiştir. (Baydar, 2010'dan akt. Uğurlu, 2023: 1089).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Osmanlı döneminde kurulan Muzika-i Hümayun ile alakalı değişiklikler başlamış ve bugünkü Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası olarak anılan haline Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası isminden birkaç isim sonra kavuşmuştur (Uçan, 2002: 9). Günümüzde hala orkestra faaliyetlerine başarıyla devam etmektedir.

Cumhuriyetin ilanından sonra geçen süre zarfında sanata hak ettiği önem nihayet verilmiştir. Kültürün temel öğelerinden birisi olan sanatın eksikliği konusu masaya yatırılmış ve milli eğitimin sorunları arasında sayılarak bu konunun ehemmiyeti ortaya konulmuştur (Şahin ve Duman, 2008: 262).

2.3. Müziğin Günümüzdeki Yeri ve Önemi

Cumhuriyetin ilanından bu yana müzik hızlı bir ivme göstererek gelişmiştir. Sürekli gelişen ve yenilenen Türkiye'de müzik de gelişimden payını almıştır. Batıda başlayan gelişmeler ciddiyetle takip edilmiş ve gerekli yenilikler ülkemiz müziğine eklenmiştir (Yücel, 2022:10).

Müzikal anlamda gelişimin sınırları zorlanmış ve gidilebilecek en üst noktaya nasıl varılacağı konusunda sürekli istişare halinde kalınmıştır.

Resim 2.4. Cumhuriyet dönemi müzik oluşumları (URL- 14, 2024).

Resim 2.5. Cumhuriyet dönemi bando müziği oluşumu (URL-15, 2024).

Resim 2.6. Musiki Muallim Mektebi (URL-16, 2024).

Resim 2.7. 60'lı yıllarda müziğin gelişimi (URL-16, 2024).

Türkiye daha yaralarını yeni sarmış iken Atatürk'ün önderliğinde müziğin gelişimi devletin tüm imkanları kullanılarak desteklenmiştir. Bugün bile ülkedeki yetenekli müzisyenlerin keşfedilip desteklenmesi konusu o zamanlardaki gibi gelişmiş durumda değildir. Ülkeden seçilip gönderilen başarılı müzisyenlerin ülkeye tekrar dönmeleri sonucunda farklı müzik akımları başlamış ve öz müziğimizin temellerinin atılması yolunda önemli adımlar atılmıştır. Çeşitli müzik topluluklarının kurulması ve devlet destekli olarak küçük ve büyük müzik oluşumlarının Avrupa iş birliği ile güçlendirilmesi sayesinde önemli aşamalar katedilmiştir. Türkiye'nin müzik gelişiminin desteklenmesi konusu o yıllarda çok

önem verilen bir konu idi bu sebeple pek çok yetenekli müzisyen yurt dışına gönderilmiş ve medeniyetin beşiği olan ülkeler içerisinde ne şekilde müzik yapıldığı ve bu müzik gelişmişliğini kendi öz müziğimizin özünü bozmadan ülkemiz müziğine nasıl entegre ederiz konusu derinlemesine tartışılmıştır.

Atatürk'ün sınav ile seçmiş olduğu 11 kişi yurt dışına müzik eğitimi almaları amacı ile gönderilmişlerdir (URL-26, 2024).

Bu tartışmalar meyvesini vermiş ve Türk beşleri ortaya çıkmıştır. "Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun ve Necil Kazım Akses".

Resim 2.8. Türk beşleri görüntüsü (URL-17).

Ülkemiz çok köklü bir kültürel yapıya ve çeşitliliğe sahiptir. Bu vesile ile yurt dışından ünlü sanatçıların ilham almak için sıklıkla tercih ettikleri bir coğrafya olma özelliği göstermektedir. Sadece yurt dışına yetenekli müzisyenler gönderilmekle kalınmamış aynı zamanda yurt dışındaki ünlü müzisyenlerinde ülkemize gelmesi sağlanmış, kendi talepleri doğrultusunda ülkemize gelip hem kendi müziklerinin gelişimine katkıda bulunmak hem de Türk müziğimizin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla kimisi görevlendirilerek kimisi ise ziyaretler yaparak ve özellikle bestecilerin besteleri ile alakalı ilham almak amacıyla ülkemizde geziler düzenlemiş oldukları görülmektedir.

Resim 2.9. Bartok'un derleme gezisi yaparken çekilmiş görüntüsü (URL-15).

Müzikte batıdan çeşitli müzisyenlerin getirilmesi ve bu şekilde batıdaki gelişmelerin hem getirilen müzisyenlerin eğitime dahil edilmesi hem de ülkemizden yurt dışına giden müzisyenlerin tekrar döndüklerinde getirdikleri ile gelişim sağlandı (Çuhadar, 2015: 20).

Cumhuriyetin ilanından günümüze gelindiğinde ise güzel bir gelişim ivmesi yakalayan Türk müzik sistemi yeniliklerin yanı sıra yavaş yavaş yozlaşmaya başlayan günümüz dünyasının her elementi gibi müziğe de eklenen, müzikten çıkarılan sanatsal unsurların giderek müziğimizin kalitesini olumsuz anlamda etkilemeye başlamış olması ve bu etkileşimin özellikle gençler tarafından destek görmesi yüzünden oluşan hasarın onarılması giderek daha da güç bir hale gelmesine sebep olmuştur.

Günümüz dünyasında yaşanan küreselleşme aşamalarında insanoğlu daha az düşünürken daha çok tüketmeye yönelmiş ve bu durum müzikte sanattan uzaklaşmaya sebep olmuştur. Kitle iletişim araçları da bu olumsuz değişimi özendirmektedir (Yöndem, 2013: 1044).

Ülkemiz içinde çok renkli bir kültür yapısı var olmaya devam etmektedir. Bu kültür yapısı doğal olarak aynı konuları farklı şekillerde anlatabilen çok anlatımlı bir avantaja sahiptir. Birden çok kültürel unsurun beraber yaşamasının getirmiş olduğu en büyük avantajlarından birisinin ise sanat olduğu söylenebilir. Her kültürün kendini ifade etme biçimi farklılık göstermektedir. Sanata olan bakış açıları da bu farklılıktan payını almaktadır.

Son derece zengin bir kültürel yapıya sahip olan ve çok kültürlü yapısı sebebiyle içerisinde sayısız sanatsal ve sosyal renkler barındıran ülkemiz müziğinin çok renkli yapısı aslında ülkemiz için son derece önemli bir durumdur (Çiftçi, 2010: 150).

Resim 2.10. Türk müziği çalgılarından örnekler (URL-18).

Resim 2.11. Türk halk müziği unsurlarından bağlama resmi (URL-19).

Fakat bu renklerin istendik yönde gelişmemesi ve yozlaşmaya duyulan ilginin özellikle gençler ve kitle iletişim araçları tarafından da destek görmesi ülkemizin diğer

ülkeler içerisinde önemli bir sanat lokomotifi olmasının önüne geçmektedir. Diğer ülkeler ve ülkemizin kıyaslaması yapıldığında önemli bir fark göze çarpmaktadır. Özellikle Avrupa ülkeleri ile kıyaslama yapıldığında aynı oranda yozlaşmaya maruz kaldığımız söylenebilir fakat Avrupa'nın yazılı ve pratikteki sanat anlayışının zirveye çıkmış olması yozlaşmayı farklılık olarak algılamaya pay bırakabilirken ülkemizde öz sanatımızın usta-çırak ilişkisi ile süregelmesi sebebiyle yazılı kaynakların yetersizliği, günümüzde hala yazılı kaynak eksikliği duymamız ve daha da üzücü olanı ise yeni bestecilerin azlığı sebebiyle müziğimizin yeni bestelerden uzak kalması ve dünya arenasına sunabileceğimiz akademik anlamda kabul edilebilir tek ve çok sesli orkestra düzenlemelerimizin azlığı sebebiyle bu yozlaşmanın ülkemizi Avrupa ülkelerinden çok daha fazla oranda olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Bu durum karşımıza toplumların bir yozlaşma süreci içerisinde olduğu konusunu getirmektedir. Toplum yozlaşmaya başladıkça müzik de bununla paralel olarak yozlaşma sürecinin içerisinde kendisini bulmaktadır.

Teknolojinin hızla gelişmesi sayesinde dünya küçülmüş ve insanlar alabilecekleri en kalitesiz ve kolay olan alışkanlıkları birbirinden edinmeye başlamıştır. Bunun sonucunda yozlaşma artarak devam etmektedir (Yöndem, 2013: 1044).

Bunlara ek olarak yöresel müziklerin gerek çok sesli olarak gerekse farklı müzik tarzı icra eden sanatçılar tarafından çeşitli şekillerde seslendirmesini olumsuz bulan çeşitli görüşler de mevcuttur. Bu görüşler özünde doğru olsalar da yine de gelişimin önüne set çekmektedirler. Geleneksel müziklerin yüzyıllarca aynı şekilde kulaktan kulağa aktarılması ve tamamen doğal, insan temelli olarak ve tek sesli olarak icra edilmesi konusu istendik bir durum olsa da insanların teknoloji ile beraber artık zihinlerini teknolojiye aktarmalarının konuşulduğu günümüzde bu düşünce sürdürülemez görünmektedir. Bunun yerine müzikte çok sesliliğe destek vermek ya da farklı müzik tarzı icra eden sanatçıların yöresel müzikleri seslendirmelerini desteklemek gerekmektedir. Yöresel müzikler de öz dokularının korunması ve bozulmaması şartı ile her mecrada, çok sesli ya da farklı tarzlarda icra edilebilmelidir. Aksi taktirde öz müziğimizin ilerde kaybolma tehlikesi karşımıza çıkacaktır ki bu durum istendik bir gelişme değildir denilebilir.

Piyano her ne kadar Türk müziğini tam olarak ifade edemese de ondan faydalanmak konusu zaruridir. Bunun yanında Türk sazlarının da çok sesli olarak çalınması konusu mümkün görünen bir konudur (Albuz, 2011: 57).

Dünyanın her yerinde çok geniş bir ağa yayılan ve eğitim müziğinin vazgeçilmez materyali olan piyanonun Türk müziği eğitim sisteminde kullanılmasının hem piyanonun

gelişimine hem de ülkemiz müziğinin gelişimine katkı sağlayacağı söylenebilir. Bugün birçok orgda koma verme özelliğinin olduğu gözlemlenmektedir. Bu özellik sayesinde Türk müziği icra etmek oldukça kolay hale gelmiştir denilebilir. Bu özellik ve niceleri Türk piyanosu başlığı altında geliştirilebilecek olan yeni bir piyano türü ile dünyaya dolayısıyla ülkemize hediye edilebilir. Bu ve bunun gibi güzel gelişmelerin yaşanmasının tek yolu ise kapıları açık tutup bilimin ışığında ilerlemektir denilebilir.

Resim 2.12. Koma verme özelliği olan org (URL-21, 2024).

Resim 2.13. Konser piyanosu görüntüsü (URL-20, 2024).

Yukarıda resmi paylaşılmış olan ve günümüz eğitim müziğinin en önemli icatlarından birisi olan ve kökleri çok derinlere inen piyanonun ülkemiz müziği ile beraber seslendirilebilmesi, müziğimizin uluslararası mecrada ve ülke içinde gençler tarafından

kabul görmesi ve daha da gelişmiş bir biçimde varlığını sürdürmesi açısından önemli olduğu söylenebilir. Ülkemiz müziği piyanoyu sahiplenmediği taktirde gençlerin kaçınılmaz olarak batı müziğine yönelerek piyano seslendirmeleri olası görünmektedir. Bu gerçekleştiği taktirde ülkemiz müziğinin gençler tarafından terkedilmesi ve öz müziğimizin dolayısıyla binlerce yıllık kültürümüzün getirilerinin yavaş yavaş erimeye başlayacağı söylenebilir.

Piyanonun müzik türlerinin tamamını seslendirme kabiliyetinden ötürü yöresel ve etnik müziklerinde seslendirilmesinde kullanılması ve birlikte çalmaya müsait yapısıyla yerel müziklerin gelişimine katkı sağlaması mümkündür (Sökmen, 2022: 280).

Ne yazık ki hala tartışmalı olan bu konunun müziğin yozlaşmasına istemeden de olsa sebebiyet verdiği söylenebilir. Tüm dünyadaki yöresel müziklerin tamamen belirli bir kesime özgü olması, belirli kriterler dışında seslendirilemez olması, özellikle gençler tarafından olumsuz karşılanmakta ve tüm dünya gençleri öz müzikleri ile aralarına mesafe koymaktadırlar. Bu mesafe genç neslin elinde müzikal yetersizlik oluşmasına ve hızlı bir tüketim toplumu haline gelen dünya ülkelerinin bestecilerinin de günlük müzikler üreterek bu hıza ayak uydurmaya çalışmalarına sebep olmaktadır. Bunun sonucunda sanattan giderek uzaklaşılmakta ve tüketim toplumunun gereği olan yozlaşmış müzik türleri etrafa saçılmaktadır. Bunun yerine gerekli teşvik verildiğinde gençlerin öz müziklerinin dokusunu bozmadan da çok sesli veya farklı tarzlarda yöresel müzik icra edebilmeleri mümkün görünmektedir. Gerek maddi gerekse manevi destekler gençleri güdüleyecek ve bunun sonucunda birbirleri ile yarışarak öz müziklerinin arkasında duracaklardır denilebilir.

Bunlara örnek olarak Norm Ender isimli rap müzik sanatçısının Türk müziği makamlarını içeren ve ülke değerlerine uygun şekilde bestelenmiş bir marş olarak büyük bir beğeni toplayan 100. yıl marşı ve Türk Silahlı Kuvvetleri destekli "Önce Vatan" klibi gösterilebilir. Bu şekilde birçok örnek saymak mümkündür.

Ülkemiz müziğini baz aldığımızda makamsal olarak üretildiğini görmekteyiz. Bu durum çok eski zamanlardan günümüze kadar ulaşan özel bir sonucu da beraberinde getirmektedir. Bu sonuç müziklerimizin derin psikolojik etkilerinin olduğu konusudur. Yarattığı olumlu etkiler sayesinde insanlara psikolojik ve bedenen şifa verme etkisi olan Osmanlı şifahane müzikleri yıllarca şifa amaçlı hastalar üzerinde kullanılmıştır. Öz müziğimizin değerlerinin korunması bu yönüyle de çok önemlidir. Bu köklü geçmişin bizlere getirmiş olduğu makamlar mucizevi şifa etkisini de üzerinde taşımaktadır. Ülkemizin köklü bir müzik geçmişi olması ve müzik yapımızın şifa verici nitelikte olması müziğin sadece kulağa değil aynı zamanda sağlığa da etki ettiği konusunu gündeme getirmekte ve

gençlerin bu yapıyı sahiplenmelerinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu konunun önemi yapılan bilimsel araştırmalar ile ortaya konmuştur.

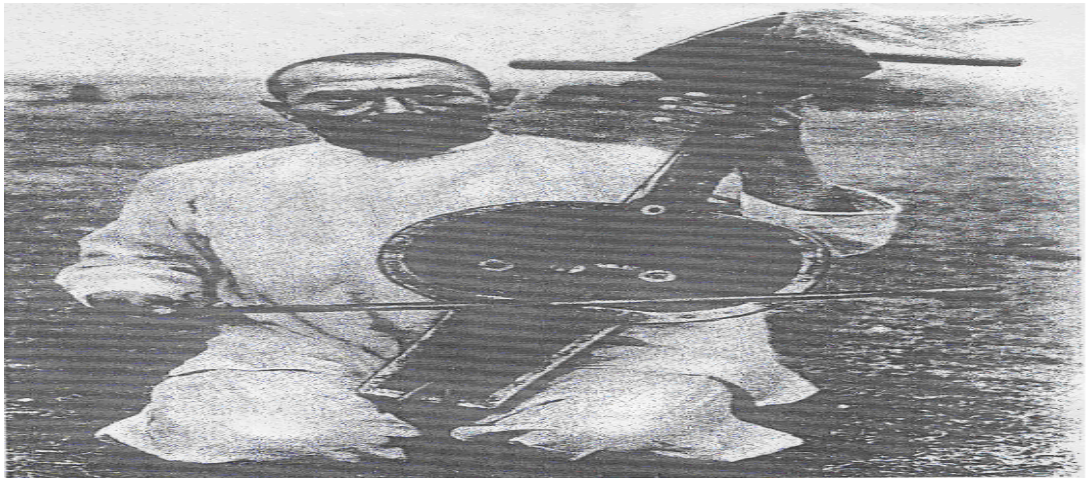
2.4. Müzik Terapi

Müzik terapi, müziğin tüm öğelerini bireylerin sağlık düzeylerini istendik yönde ilerletmek için eğitimli bir müzik terapistinin hastalarına amaçlı bir şekilde uygulaması ile gerçekleşen bir sağlık uzmanlığıdır (Horuz, 2014: 26).

İlkel kabilelere kadar uzanan müzik terapi uygulaması bu kabilelerdeki sihirbazlar ve doktorlar tarafından hastanın bedenindeki kötü ruhu yok ederek iyileşmesini sağlamak amacıyla kullanılırdı (Ak, 2017: 16; Güvenç, 1985: 3).

Orta Asya'da "kam" lar tarafından doğa seslerinin kullanılması ile hastalara şifa verilmesi amaçlanmış ve bu yolla ortaya çıkmış olduğu düşünülen müzik terapi, Uygur Türkleri'nde "emci", "atasagun", "otacı" olarak bilinirken Osmanlıda ise "hekimbaşı" olarak kullanılmıştır (Güvenç, 1999: 815-816).

Eski Türklerde müzik terapi çok önemli bir yer tutmaktaydı. Aşağıda paylaşılan Tacikistan'da çekilmiş olan "baksı" fotoğrafında yer alan çalgı müzik terapi uygulamaları yapılan başlıca çalgılardandır (Karahan, 2006: 14).

Resim 2.14. 1927'de Tacikistan'da fotoğraflanan bir baksı (Karahan, 2006: 14).

Uygur ve Çin kaynaklarında bulunan bilgiler ışığında MÖ 3000 yıllarına kadar uzanan bir dönem içerisinde Uygur Türklerinde "pirhon, Kazak, Kırgız, Altay, Türkmen ve

Özbek Türklerinde kam, baksı (bahşa, bahşı)" ismi verilen tedavi uzmanlarının bulunduğu görülmektedir (URL-2).

O zamanlarda kullanılan çalgılara bakıldığında; dombra, yaylı kopuz, ağız kopuzu ve ritim aletleri olduğu söylenebilir. Pentatonik (beş sesli) müzikal aralıkları kullanarak gerçekleştirilen tedavi seanslarının dörder adımlı ritmik yapının da eşlik ettiği bir biçimde tamamlandığı gözlemlenmektedir (URL-2). Aşağıda çalgı görselleri sıralanmıştır.

Resim 2.15. Dombra resmi (URL-3).

Resim 2.16. Yaylı (kıl) Kopuz resmi (URL-4).

Resim 2.17. 1700 yıllık ağız kopuzu (URL-5).

Resim 2.18. Ritim sazın da eşlik ettiği şifa müzikleri görseli (URL-6).

Türk tarihinde müzik terapinin önemli bir yer tuttuğu ve bu terapi uygulamalarının kendi öz çalgıları da kullanılarak yapıldığı göze çapmaktadır.

Resim 2.19. Baksı ve yardımcıları hastayı tedavi etmektedir (URL-2).

Müzik terapi uygulamalarında iki tip yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler, aktif ve pasif müzik terapi olarak adlandırılmaktadır. Aktif müzik terapi sürecinde müzik uygulamalarının her noktasına hastaların katılması sağlanır (Gençel, 2006'dan akt. Yılmaz ve Can, 2019: 596).

Resim 2.20. Aktif müzik terapi konseri verilirken (URL-7).

Pasif müzik terapi sürecinde ise danışan kişi pasif durumdadır. Terapist seans için özel olarak hazırlanmış ve özenle seçilmiş olan çok eskilerden bugünlere kadar gelmiş ve terapi seanslarında hastaların iyileşme sürecine olumlu etki ettiği birçok araştırma ile ortaya konulmuş olan ya da müzik terapi içerisinde Selçuklu ve Osmanlı'dan beri var olup günümüzde üzerinde tam olarak araştırma yapılmasa dahi hastalara şifa verdiği geçmiş tecrübelere dayanarak gözlemler vasıtasıyla ortaya konulan eserleri şifaya ihtiyaç duyan bireylere sergilemektedir. Şifa ihtiyacı duyan bireyler ise terapistin uygulamalarına tanıklık eder. Terapist yönlendirmeleri ile birlikte sürece seçilmiş müzikleri dinleyerek adapte olur ve iyileşme süreci başlatılır (Wigram ve Groke, 2007'den akt., Yılmaz ve Can, 2019: 596).

Resim 2.21. Pasif müzik terapi örneği (URL-8).

Müzik terapi uygulamaları özel kuruluşlar ve derneklerle birlikte her geçen gün kendini yenileyerek gelişimine devam etmektedir. Bu derneklerin başında Amerikan Müzik Terapi Birliği gelmektedir. Aşağıda Türkiye'den ve dünyadan bazı terapi dernekleri listelenmiştir.

- Japon Müzik Terapi Derneği (JMTA),
- Hint Müzik Terapi Birliği (IAMT),
- Avustralya Müzik Terapi Derneği (AMTA),
- İngiliz Müzik Terapi Birliği (BAMT),
- Türk Müzik Terapi Derneği (MÜZTED)
- Uygulamalı Müzik Terapi Derneği (UMTED)

2.5. Osmanlı'dan Günümüze Türk Tarihinde Müzik Terapinin Yeri

Müzik ile tedavi yöntemleri İslamiyet öncesinde ve sonrasında devam etmiş olsa da gerçek manada bilimsel temellere dayanarak hastane ortamında uygulamalara ilk Selçuklu ve Osmanlı'da yer verilmiştir.

Anadolu'da ilk olarak Selçuklular devrinde XIV. yüzyılda görülen sağlık üzerine açılmış Amasya Darülşifası gibi kurumlar Osmanlı'da da yaygınlaşmış ve hizmet vermeye başlayan şifahanelerin çoğalması ile bakım hizmeti kalitesi daha da ileri seviyelere ulaşmıştır (Unat, 2017: 1470).

Resim 2.22. Amasya Darülşifası (URL-9).

Osmanlı'da müzikle tedavi özellikle akıl hastaları olmak üzere birçok alanda ciddiyetle kullanılmaktaydı. Bu alan ile alakalı derin çalışmalar yapılmış ve hastane ortamlarında bugün bile kullanılmayan şekilde kullanılmıştır (Birkan, 2014: 44). Osmanlı ve Selçuklu'da bu konu üzerine çalışma yapan alimlerden bazıları "Razî, Farabî, İbni Sina, Hasan Şuurî ve Gevrekzade Hasan Efendi" dir (Erer ve Atıcı, 2010: 30).

II. Dünya Savaşı esnasında ve sonrasında yaralı askerlerin tedavisinde müzik kullanımının olumlu sonuçlar göstermesi sebebiyle 1960'lı yıllarda müzik terapi uzmanlarına olan ilgi artmış ve uzman yetiştirilmesi için eğitimler verilmiştir (Çoban, 2005: 39-40).

"*1693 yılında öldüğü bilinen, Osmanlının şair hekimlerinden Şuuri Hasan Efendi," Tadil-i Emzice adlı eserinde, makamların hangi durumlarda, hangi vakitlerde etkili olduğunu, hangi gezegenle hangi makamın nasıl etkileştiğini yazmıştır. Şuuri, araştırmalarını daha da yoğunlaştırarak, hangi makamın hangi meclis insanına, hangi makamın hangi milletin insanlarına etki ettiğini bile bildirmiştir. Şuuri'ye göre; -Bilim adamları üzerinde Rast makamı ve benzerleri etkilidir. - Yöneticiler üzerinde ısfahan ve benzerleri etkilidir. - Dervişler için hicaz ve benzerleri etkilidir. - Sufiler için ise rehavi ve benzerleri etkilidir. Hasan Şuuri'nin "Tadil-i Emzice'sinde " ve Haşim Bey mecmuası'nda neva, buselik, mahur, nihavend, buselikaşiran ve uşşak makamlarının insana kuvvet verdiğinden, bu makamların Afrika ve Avrupa halklarına da etkisi olduğundan bahsedilir. Hasan Şuuri, kitabında müzik bilmeyen hekimin tanı ve tedavide başarılı olmayacağını iddia etmiştir " (Uygun, 1999'dan akt. Karahan, 2006: 20).*

1850'li yıllara kadar uygulandıktan sonra Anadolu'da uygulaması yapılmayan müzik terapi 2000'li yıllarda Sağlık Bakanlığının da sertifika desteği ile tekrar canlanmış ve günümüzde hala devam etmektedir (Öztürk ve Özbek, 2018:1). "TÜTEM", "TÜMATA", "MÜZTED" gibi dernek ve oluşumlar müzik terapi ile alakalı çalışmalarını sürdürmekte ve yayılımını sağlamaktadırlar. Bu sayede müzik terapinin gelişimi için bir referans noktası oluşturulmuş ve ihtiyaç duyanların ulaşabileceği mecralar kurulmuştur (Uçaner, 2015'den akt. Yılmaz ve Can, 2019: 798).

2.6. Müziğin Sağlıktaki Yeri ve Önemi

Müzik kullanarak tedavi yapmak tıp tarihi kadar eskidir**.**

"Antik Yunan'da müziğin; epilepsi, depresyon, sıla hastalığı, melankoli, mani, cinnet, somnambulizm, letarji, katatoni, histeri, felç, afazi, tarantizma, korea, gut, ateşli hastalıklar, romatizma, çeşitli ağrılar, veba, kızamık, kuduz gibi hastalıkların tedavilerinde kullanıldığına dair veriler vardır" (Birkan, 2014: 37).

Resim 2.23. Minerva and tne Nine Muses-Hendrick van Balen Elder 1573-1632 (URL-10).

Antik zamanlardan günümüze kadar müzikle terapi belirli dönemlerde değerini yitirse de çoğu zaman sağlık sektöründe yer almıştır.

2016'dan beri "Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde" yapılan müzikle tedavi çalışmaları sonucunda yapılan ankete göre müzik terapi uygulamalarının hastalarda iyileşme yönünde olumlu etkiler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (URL1).

"Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'ne bağlı olan, Şehzadeler İlçesi'ndeki Toplum Ruh Sağlığı Merkezi'nde tedavi gören şizofreni hastalarına hem ilaçla tedavi hem de müzikle terapi uygulanmaktadır. 15 günlük alkol ve madde bağımlılığı tedavisi ve 3 haftalık psikiyatrik tedavi yapıldığı bilinmektedir" (Bostancıoğlu ve Kahraman, 2017: 155).

"Bütünleştirici terapi yönteminden birisi olan müzikle terapi yöntemi 27/10/2014 tarihli ve 29158 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği ile yürürlüğe girmiştir" (Bostancıoğlu ve Kahraman, 2017: 155).

Resim 2.24. Manisa'da müzikle tedavi örneği (URL- 11).

2.7. Müzik Terapinin Dünyada ve Türkiye'de Anestezide Kullanımı

Anestezi; genel anestezi, bölgesel anestezi, lokal anestezi ve sedasyon olarak dört ana başlıkta incelenebilir. Bunun dışında uygulanan diğer anestezi yöntemleri arasında bölgesel anestezi kapsamında yer alan spinal, epidural, spinal-epidural (kombine anestezi) ve blok anestezi de yer almaktadır. Genel anestezi, tüm bedenin damar yolundan verilen anestezik ilaçlarla ve anestezi cihazı aracılıyla verilen anestezik gazlarla uyutulması olarak adlandırılabilir. Bölgesel anestezi, omuriliğe uygulanan ilaç sayesinde belden aşağısının uyuşturulması ve ağrıya duyarsız hale getirilmesidir. Lokal anestezide ise bedenin daha küçük bir bölgesinin uyuşturulması söz konusudur. Sedasyon ise yapılan anestezi şeklini desteklemek için hastalardaki anksiyete seviyesini düşürmek amacıyla uygulanır.

Anestezinin tarihine bakacak olursak ilk olarak, 1774 yılında Joseph Priestley'in oksijeni bulmasıyla başlamıştır denilebilir. 1776'da ise Priestley nitröz oksidi keşfetmiştir. Sir Thomas Beddoes eterin oluşturduğu derin uyku halini rapor etmiştir. İlk kez diş çekimi yapılırken nitröz oksit Horace Wells tarafından kullanılmıştır (Vincent, 1993: 3-28, akt. Alkış, 2000: 39).

Müziğin sağlık alanında kullanımının köklü bir geçmişi bulunmaktadır. Anestezide kullanımının yaygınlaşması hem dünyada hem de ülkemizde çok önemli bir gelişme olarak göze çarpmaktadır. Sağlıkta müziğin anestezi uygulanan hastalarda kullanılmasının önemi giderek daha da çok anlaşılmakta ve bu konu üzerine yapılan çalışmalar her geçen gün daha

da artmaktadır. Bu artışın multidisipliner bir şekilde sağlanmasının alana katkılar sağlayacağı ve bu yönde yapılan çalışmaların destelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

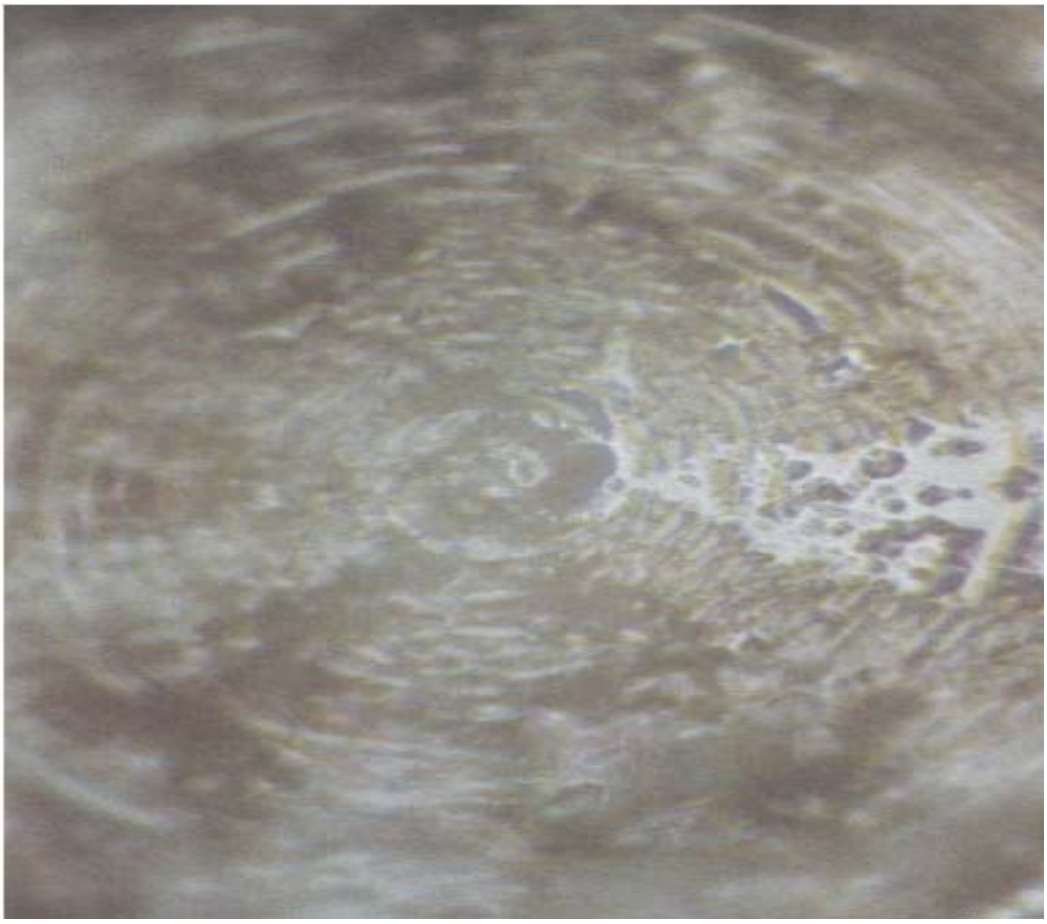

Resim 2.25. Tedavi esnasında müzik terapiye yer verilmesi (URL-12).

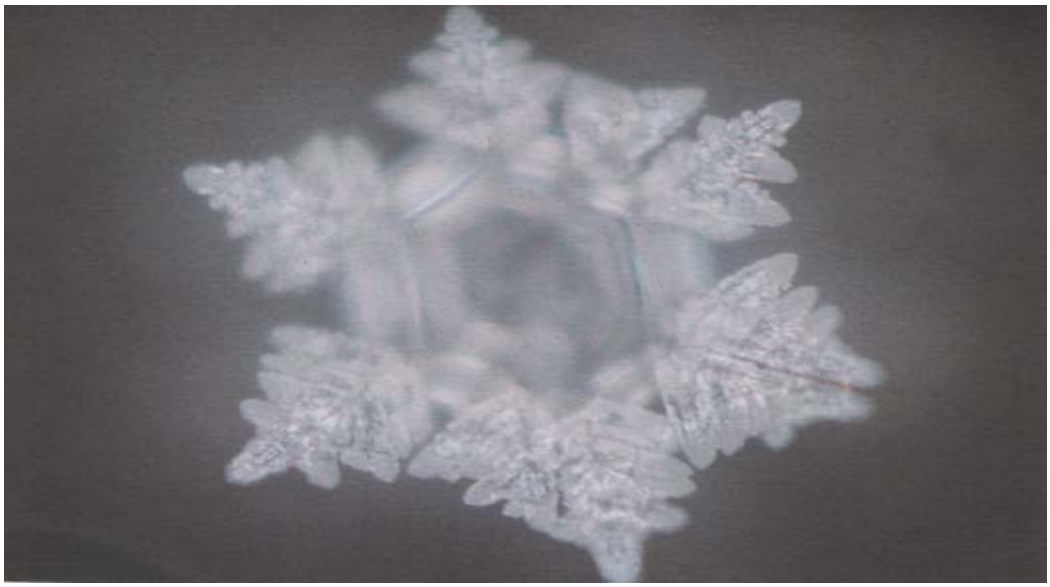
Müzik terapi geçmişte değeri bilinen bir uygulama olmasına karşın günümüzde unutulmaya yüz tutmuş halden kurtarılmaya çalışılmakta ve bu alanda sınırlı da olsa çalışmalar yapılmaya devam etmektedir. Devletin de desteklediği programlar ile müzik terapi uzmanları yetiştirilmekte ve uygulama alanlarının artması için çalışmalar yapılmaktadır.

Müziğin anestezide kullanılması ilk olarak hastanelerde anestezi ve analjezi uygulamalarını desteklemek amacıyla kullanılmıştır (Karamızrak 2014: 55).

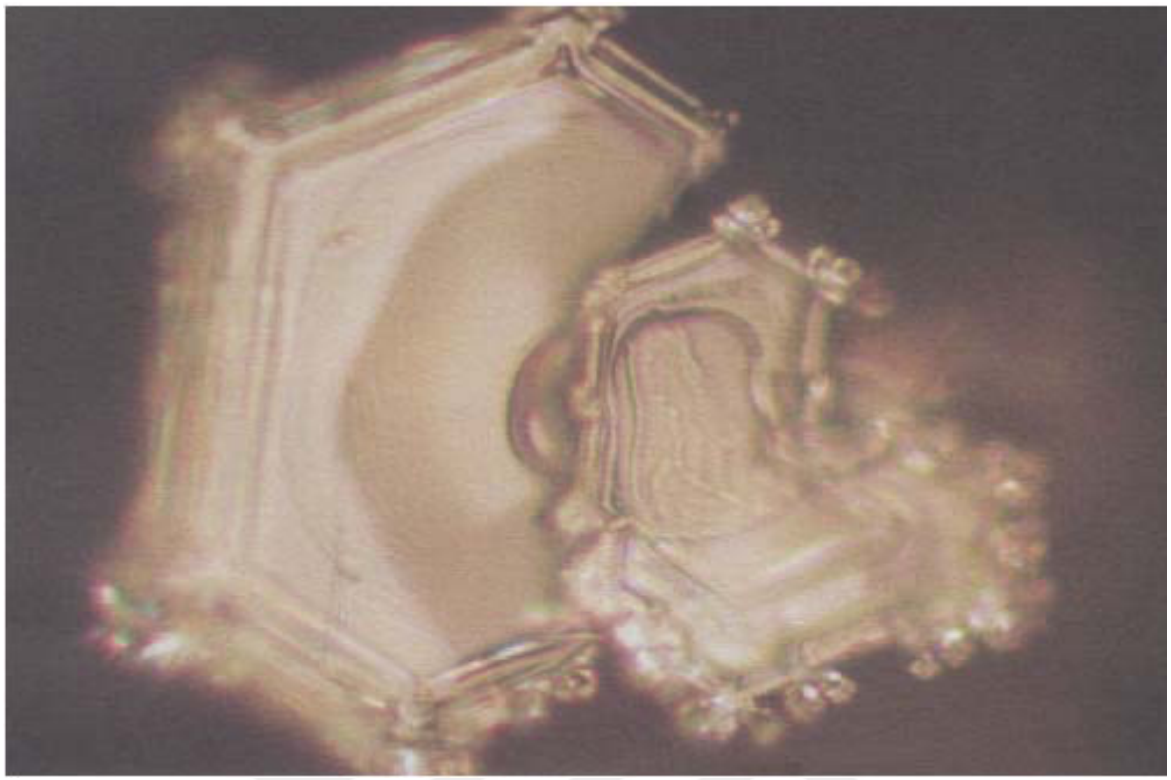
Müziğin sadece insanlar üzerinde değil aynı zamanda su üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Bu incelemelerden yola çıkarak insan vücudunun büyük bir bölümünün su olduğu da hatırlandığında müzik terapinin insan sağlığındaki yeri ve önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Aşağıda paylaşılan resimler incelendiğinde müziğin tarzı değiştiğinde suyun da farklı biçimlere büründüğü gözlemlenmektedir. Bu gözlemden yola çıkarak müzik tarzlarının da insanın psikolojik olduğu kadar bedensel olarak da ne tür değişikliklere uğrayabileceği konusunda bir fikir sunabileceği düşünülmektedir.

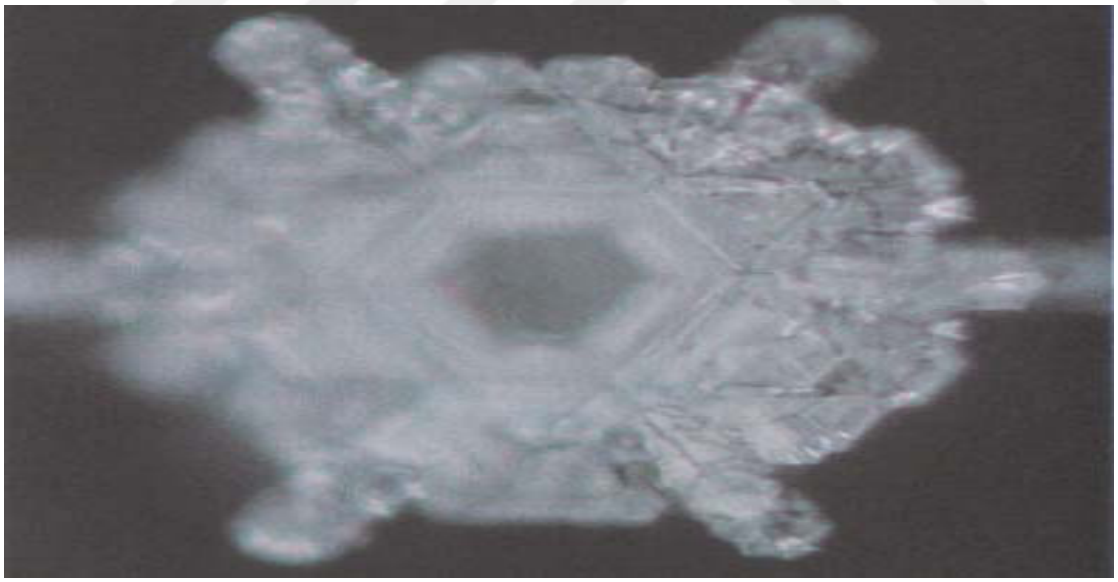
Resim 2.26. Heavy – metal müzik (Emoto, 2005).

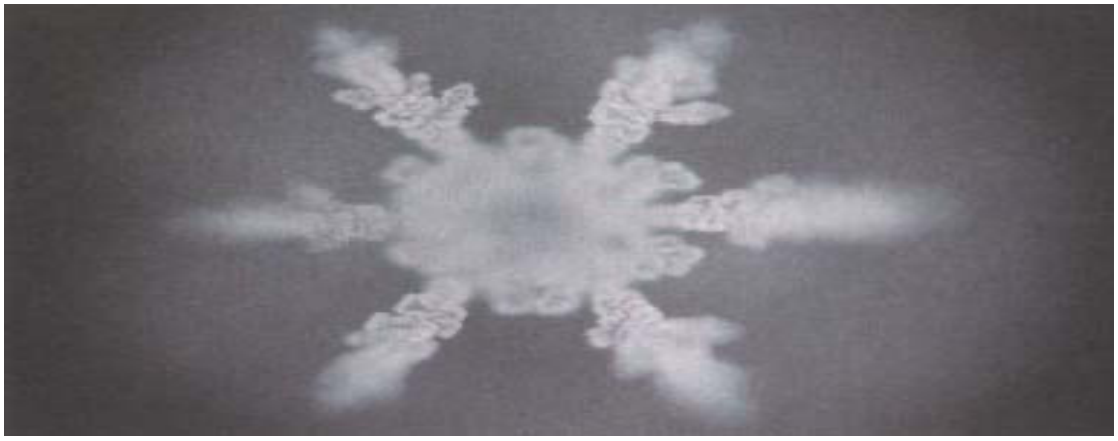
Resim 2.27. Bud Powell: Cleopatra’s Dream / Kleopatra’nın Rüyası (Emoto, 2005).

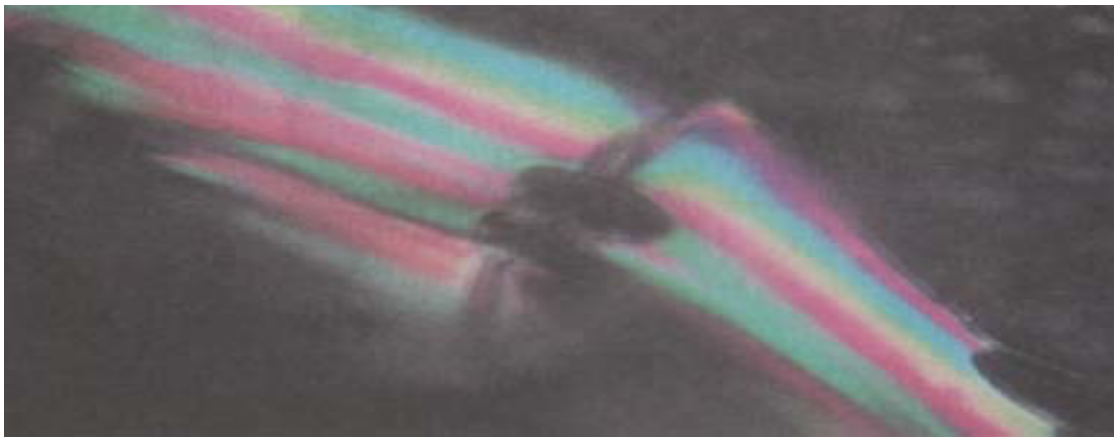
Resim 2.28. Elvis Presley: Heartbreak Hotel / Kırık Kalp Oteli (Emoto, 2005).

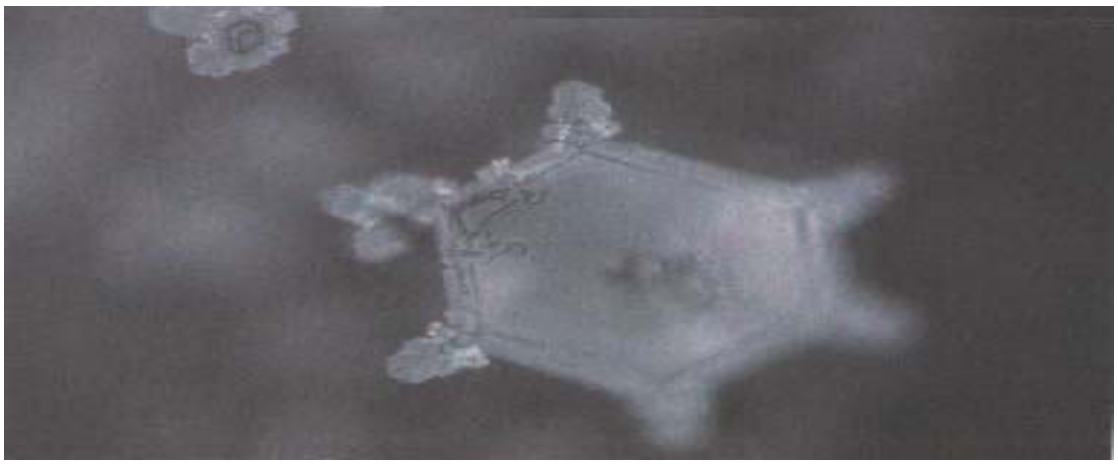
Resim 2.29. Beatles: Yesterday (Emoto, 2005).

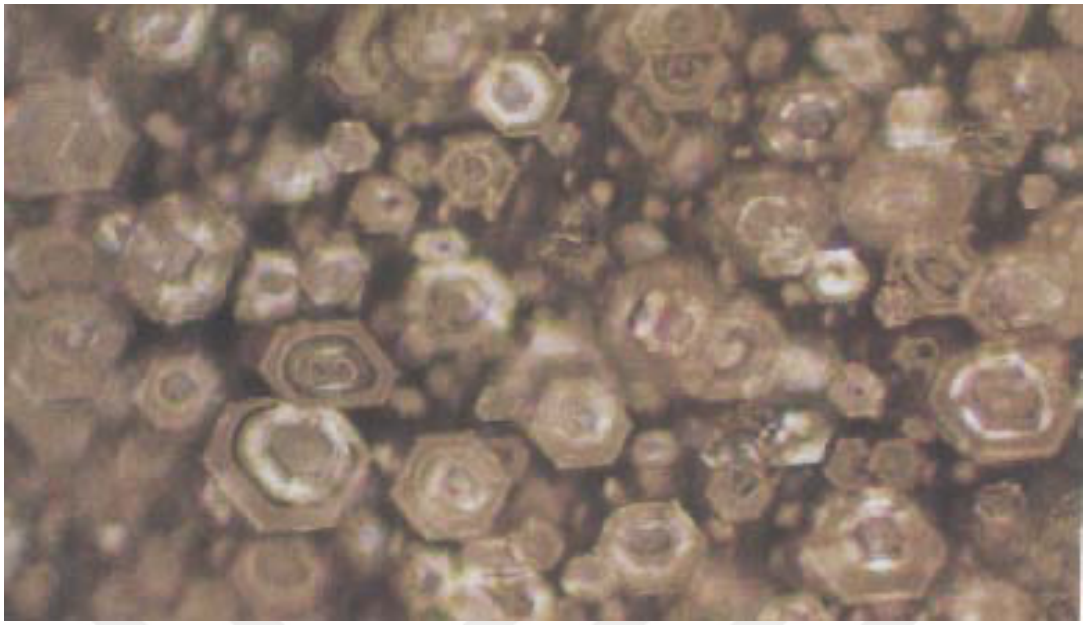
Resim 2.30. Çaykovski: Kuğu Gölü (Emoto, 2005).

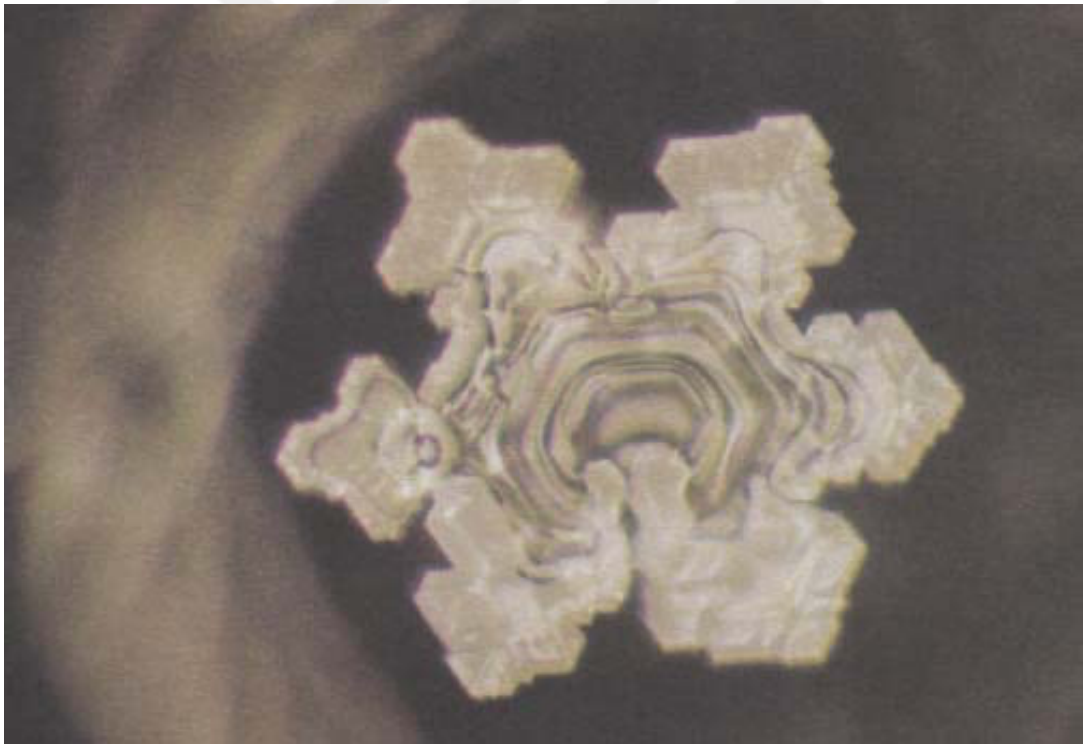
Resim 2.31. Çaykovski: Kuğu Gölü (Emoto, 2005).

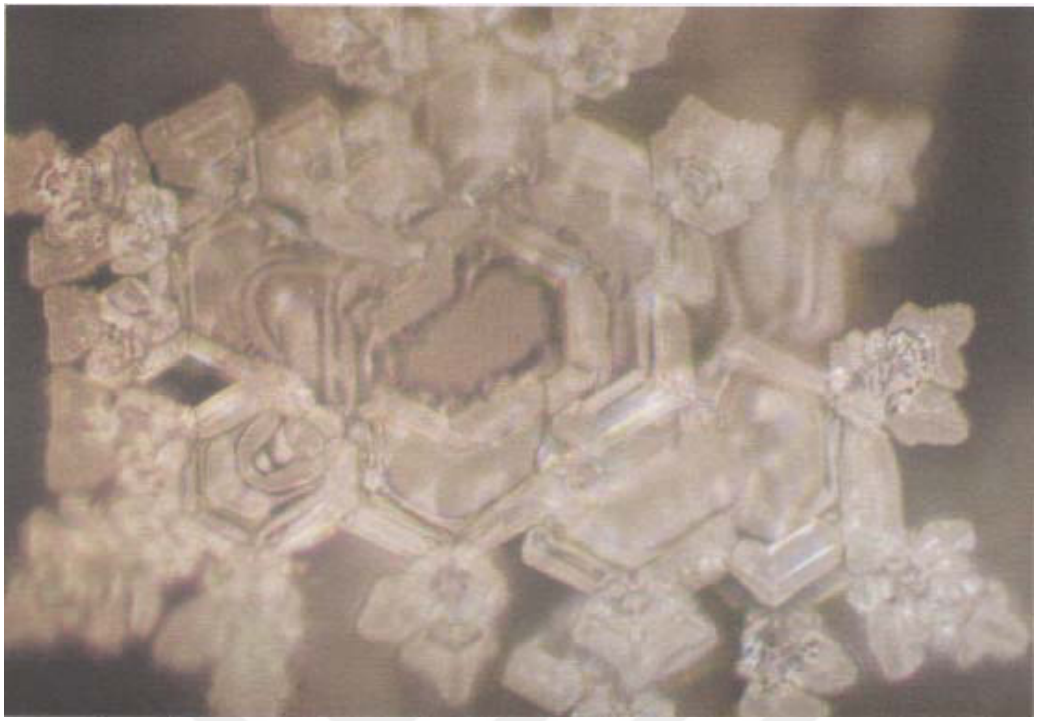
Resim 2.32. Chopin: Re Majör Prelüt (Emoto, 2005).

Resim 2.33. Chopin: Mi Majör Etüt (Emoto, 2005).

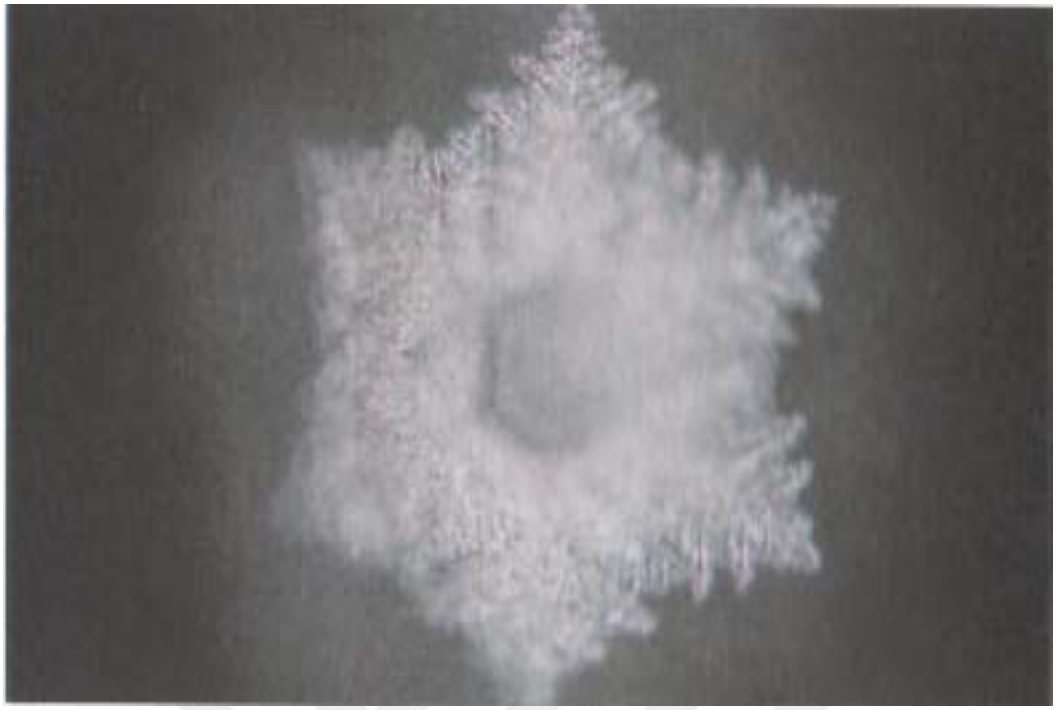
Resim 2.34. Mozart : 40 Numaralı Senfoni (Emoto, 2005).

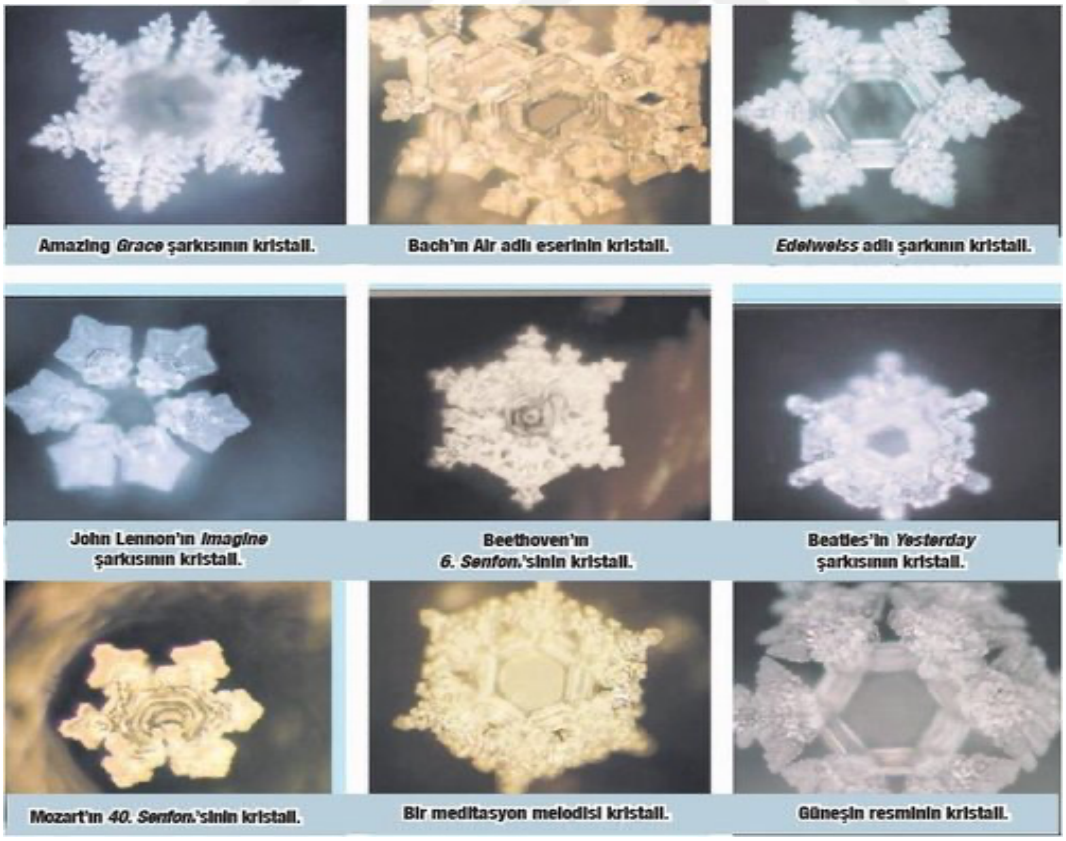
Resim 2.35. Bach: 3 Numaralı Orkestra Süiti "Arya" (Emoto, 2005).

Resim 2.36. Beethoven: 5 Numaralı Senfoni (Emoto, 2005).

Resim 2.37. Beethoven: 6 Numaralı Senfoni (Emoto, 2005).

Resim 2.38. Müziğin suya etkisi üzerine görseller (URL-13).

Günümüzde müzik terapi uygulamaları önemini giderek arttırmaktadır. Tüm dünyada giderek yaygınlaşan müzik terapi ne yazık ki ülkemiz dışında çok daha hızlı gelişmektedir. Ülkemize baktığımızda müzik terapi alanında yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir ve bu çalışmaların artırılmasının hem ülkemiz gelişimine hem de bilime katkı sunacağı düşünülmektedir.

Müzik terapi denince sadece insan akla gelmektedir fakat yapılan bazı çalışmalar müzik terapinin hayvan deneylerinde de etkili sonuçlar ortaya koyduğunu gözler önüne sermektedir. Hayvan çalışmalarının tıbbın kullandığı ilaçların azalması sebebiyle insanlara olası zararlarının önlenmesi ve çalışmaların sonuçlarının daha erken çıkması adına başarılı bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Gerekli izinlerin alınması ve yeterliklerin sağlanması sonucunda hayvan deneylerinin yapılması müzik terapiye katkı sunulacak bir gelişme olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan bazı deneylerden görseller aşağıda paylaşılmıştır.

Resim 2.39. Tavuklara opera dinletilirken görüntüler (URL-23).

Tavukların yumurta verimlerinin yüzde 10 oranında artış göstermiş olduğu çalışma sonunda ortaya konulmuştur (URL-23).

Resim 2.40. Tavuklar klasik müzik dinlerken görüntüler (URL-23).

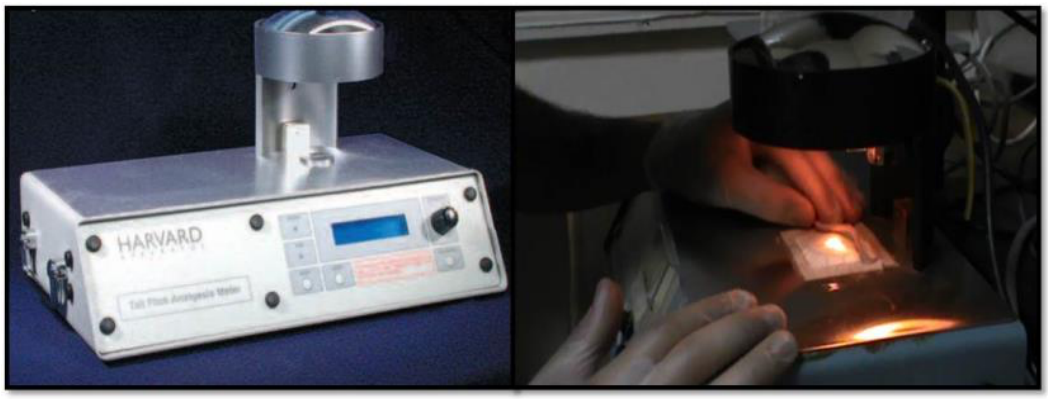
Resim 2.41. Tavuklar klasik müzik dinlerken görüntüler (URL-23).

Resim 2.42. Gebelik dönemi ve sonrası deney ortamı (Mete ve ark. 2018).

Resim 2.43. Zorunlu yüzdürme testi hareketsizlik dönemi (Mete ve ark. 2018).

Resim 2.44. Tail flick test cihazı (Mete ve ark. 2018).

Sadece insanlar üzerinde değil aynı zamanda hayvanlar üzerinde de etkisi olduğu düşünülen müzik terapi uygulamaları ile ilgili araştırmalar, ilgili araştırmalar kısmında da sunulan araştırmalarla desteklenmiştir. Fareler üzerinde de benzer deneylerin yapıldığı ilgili araştırmalar kısmında belirtilmiştir. Yapılan bu deneylerden alınan sonuçlar göz önüne alındığında müzik terapinin sadece insanlarda değil aynı zamanda diğer canlılar üzerinde de etkisi olabileceği ve tüm canlılar üzerinde doğru ve etik araştırmalar yapıldığında olumlu etkiler yaratabileceği ve bu etkiler tıpta doğru şekilde kullanıldığında uygulanan ilaçların yan etkilerinin azalmasıyla birlikte genel olarak düşünüldüğünde müzik terapinin canlılar üzerindeki etkisinin tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hakkıyla araştırılması ve özellikle tıp camiasının bu alana ilgi duyması ile beraber yapılan deneylerin kaliteli ve güvenilir olma durumunun daha da artmasına sebep olacak ve bu sayede müzik terapi de yaşanan gelişim çağ atlayacaktır denilebilir.

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yılmaz ve ark. (2016). "Mekanik Ventilasyon Desteğinde Olan Hastalarda Müzik Terapinin Sedasyon Düzeyi ve Yaşamsal Belirtiler Üzerine Etkisi: Bir Pilot Çalışma" isimli çalışmada cihaz aracılığıyla solunum desteği sağlanan hastalarda müziğin sedasyon dozuna ve vital bulgulara etkisinin olup olmadığını gözlemlemek amacıyla deney grubunda olan hastalara 60 dakika boyunca Klasik Batı Müziğinden besteler kulaklık aracılığıyla dinlettirilmiştir. Anesteziyoloji ve Reanimasyon biriminde olan, cihaz aracılığı ile solunumu desteklenen, yetişkin olan, nörolojik ve psikiyatrik hastalığı olmayan, sedasyon ilaç verilen, kas gevşetici ilaç kullanmayan, yüksek doz inotrop kullanmayan, hemodinamik stabilizasyonu sağlanan, mekanik ventilatör ayarları aynı, Glaskow-Koma aralığı 9 ve üzerindeki, işitme sorunu olmayan hastalar oluşturmuştur. Deney grubundaki hastalarda müziğin 0., 30. ve 60. dakikalarındaki tansiyon ile SPO2 değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkarken, kontrol grubunun aynı dakikalardaki değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sonuç olarak müziğin, cihaz aracılığı ile solunumu desteklenen hastalarda sedasyon düzeyini düşürdüğü, vital bulguların değerlerini olumlu anlamda etkilediği gözlemlenmektedir.

Sazak ve ark. (2021). "Yoğun Bakım Hastalarında Müzik Uygulamasının Fizyolojik ve Psikolojik Etkileri: Sistematik Derleme" isimli derlemeleri yoğun bakımda yatan hastalar üzerinde müziğin fizyolojik ve psikolojik etkilerinin tespit edilmesi amacıyla yazılmıştır. Tansiyonun sistolik kısmına bakılan hastaların %85.7'sinde, diyastolik kısmına bakılan hastaların %57.1'inde, ortalama arter basıncına bakılan hastaların %33.3'ünde, nabız hızına bakılan hastaların %70'inde, solunum hızına bakılan %66.7'sinde, SPO2 değerine bakılan hastaların %55.5'inde, anksiyete seviyesine bakılan hastaların %87.5'inde, ağrı seviyesine bakılan hastaların %85.7'sinde müziğin olumlu anlamda etki ettiği belirlenmiştir. Müzik hastaların; konfor seviyesine, uygulanan sedasyon miktarına, dispne hallerine, mekanik ventilasyonu sağlayan cihazdan ayrılma sürelerine, subjektif uyku kalitelerine ve kortizon seviyeleri üzerinde de olumlu anlamda etki ettiği saptanmıştır.

Bayındır ve Koçyiğit (2017). "Yoğun Bakım Ünitesinde Ağrı ve Anksiyete Yönetiminde Nonfarmakolojik Adjuvan Tedavi: Müzik Terapi" adlı çalışmada solunum desteği cihaz aracılığıyla sağlanan yoğun bakımda yatan hastalara müziğin ağrı ve anksiyete düzeylerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Glaskow-Koma puanı 6E-9E aralığındaki, 18-65 yaş aralığında olan, yoğun bakımda yatan 40 hasta üzerinde çalışılmıştır. Hastalara 30 dk. boyunca, 3 gün üst üste, aynı zamanda (10:00 itibarıyla) Klasik Türk müziği dinletilmiştir.

Hastaların 3 gün süresince müzik öncesinde ve sonrasında kalp atım hızları, satürasyon değerleri ve solunum frekansı değerleri kıyaslandığında, Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken $p< 0.05$, ortalama kan basıncı ve tidal volüm değerlerinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Sonuç olarak müziğin ağrı ve anksiyeteyi azalttığı öngörülmüştür.

Çalışkan ve ark. (2024). "Mekanik Ventilasyon Desteğinde Olan Hastalarda Müzik Terapi ve Ses İzolasyonunun Konfora Etkisi" isimli çalışmada mekanik ventilatör cihazıyla solunumu desteklenen hastalarda müziğin ve ses izolasyonunun konfor alanına etkisini incelemek amacıyla deneysel olarak yapılmıştır.

Çalışma, Kasım 2019-Ocak 2020 tarihlerinde anesteziyoloji ve reanimasyonun yoğun bakım biriminde yapılmıştır. Çalışmanın örneklemindeki 24 hastaya üç ayrı uygulama yapılmıştır. Hastalara bağımsız bir şekilde Klasik Batı müziği ve Nihavend makamındaki Klasik Türk müziği 60 dk. süresince dinlettirilmiş ayrıca kulaklıkla bu süre boyunca ses izolasyonu sağlanmıştır.

Çalışmada değerlendirilen hastaların yaş ortalamasının 64,88±14,05 aralığında olduğu, %66,7'sini erkeklerin oluşturduğu, %79,2'sini evlilerin oluşturduğu, %45,8'inin okur-yazar olmadığı tespit edilmiştir. Hastaların sistolik, diyastolik kan basıncı, nabız hızı, solunum hızı, Amerikan Yoğun Bakım Hemşireleri Birliği Sedasyon Değerlendirme ölçeği, Yoğun Bakım Ağrı Gözlem Aracı puanları, ajitasyon ve anksiyete alt boyutu skorları Klasik Batı müziği, nihavend makamında olan Klasik Türk müziği ve ses izolasyonu doğrultusunda etkilemiştir. Çalışmada uygulanan Klasik Batı müziği, nihavent makamında Klasik Türk müziği ve ses izolasyonu uygulamaları arasında fark saptanmamıştır.

Nowak ve ark. (2020). "Genel anestezi sırasında uygulanan terapötik telkinlerin postoperatif ağrı ve opioid kullanımına etkisi: çok merkezli randomize kontrollü çalışma" (Effect of therapeutic suggestions during general anaesthesia on postoperative pain and opioid use: multicentre randomised controlled trial) isimli çalışma cerrahi uygulama esnasında hastalara kulaklıkla verilen terapötik telkinlerin ameliyat sonrası dönemde ağrı ve opioid gereksinimine etkisini araştırma amacıyla yapılmıştır.

Genel anestezi altında 1-3 saat arası sürecek ameliyata girecek olan 191 hastaya 20 dakika boyunca tekrarlayan müzik ve pozitif telkinler dinletilirken 194 hastaya müzik ve

pozitif telkinler dinletilmeyerek kontrol grubuna alınmışlardır. Daha sonra genel anestezi altındaki hastalar üzerinde kulaklıklar ile 10 dakika boyunca sessizlik sağlandı. Kontrol grubundaki hastalara ise boş bir band dinletilmiştir. Sonucu değerlendirmek amacıyla sayısal derecelendirme ölçeğinde ağrı yoğunluğunun düzenli aralıklarla değerlendirilmesine dayalı olarak postoperatif dönemde ilk 24 saatte hasta kontrollü analjezi ve hemşire kontrollü analjezi ile uygulanan opioid dozuna bakılmıştır. Müzik ve pozitif telkin dinletilen grupta opioid doz gereksinimi ve ağrı skoru müzik ve pozitif telkin dinletilmeyen hastalara göre daha az bulundu.

Sonuç olarak genel anestezi esnasında kulaklıklar ile çalınan terapötik öneriler, postoperatif dönemdeki ağrıyı ve opioid gereksinimini azaltmak için güvenli, uygulanabilir, ucuz ve ilaçsız bir teknik sunabilmektedir ayrıca daha genel kullanım olanağına sahiptir. Pek çok hasta üzerindeki intraoperatif dönemdeki algı bulgusundan dolayı cerrahlar ve anestezistler ameliyat esnasında arka plan gürültüsü ve konuşmalar konusunda daha dikkatli olmaları gerektiğine ulaşılmıştır.

Chlan ve ark. (2007). "Mekanik solunum desteği alan hastalarda müziğin stres tepkisine etkisi: bir pilot çalışma" **(**Influence of music on the stress response in patients receiving mechanical ventilatory support: a pilot study) isimli çalışmaları cihaz aracılığıyla solunumu desteklenen yani mekanik ventilasyon uygulanan hastalarda müziğin stres düzeylerine etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma 10 hasta üzerinde rastgele müzik seçimleriyle 60 dk süreyle sessiz ortamda dinletilerek yapıldı. Bu süre zarfında 4 kez kortikotropin, kortizol, epinefrin ve norepinefrin düzeyleri ölçüldü.

Sonuç olarak hastalardaki kortikotropin ve kortizol seviyelerinde değişiklikler gözlenmiştir ve müziğin stres seviyesini düşürdüğü saptanmıştır. Ancak müziğin stres seviyesine olan etkisini daha kapsamlı değerlendirmek amacıyla daha fazla örneklem grubuyla araştırmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Bashırı (2018). "Endoskopi/ kolonoskopi yapılan hastalarda müzik tedavisiyle ağrı ve hasta memnuniyetinin değerlendirilmesi**"** isimli tezi endoskopi/kolonoskopi girişimleri sırasında sedasyon uygulanan hastalarda müzik dinletisinin ağrı düzeyine yanıtı, anksiyete seviyesine ve uygulanan ilaç dozuna etkisi araştırılmak amacıyla yazılmıştır.

Sonuç olarak hastalardaki anksiyete seviyesi işlem öncesi seviyeye göre anlamlı düzeyde azalma göstermiştir. Derin sedasyon uygulanıp müzik dinletilen ve müzik dinletilmeyen hasta grupları karşılaştırıldığında intravenöz anestezik ilaç olarak uygulanan propofol miktarının da azaldığı tespit edilmiştir.

Müzik dinletilen hasta grubunun memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu ve daha sonraki işlemlerde de tercih edecekleri saptanmıştır.

Şen ve ark. (2010). "Müzik ile tedavinin postoperatif ağrıdaki etkisi ve etkinlik süresi" adlı çalışmalarını müzik terapinin ameliyat sonrası dönemde analjezik ihtiyacına etkisini ve etkinlik süresini belirlemek amacıyla yazılmıştır.

Araştırma, 20-40 yaş aralığındaki, planlı genel anestezi altında sezaryen ameliyatı gerçekleştirilen 70 hasta üzerinde yapılmıştır. Hastalar 35 kişiden oluşmak üzere iki gruba ayrıldı. Grup I de olan hastalara kulaklık aracılığıyla operasyondan sonra 1 saat süresince sevdikleri müzik dinletilmiştir. Grup II de olan hastalara ise operasyon sonrası hiçbir müzik dinletilmemiştir. Hasta Kontrollü Analjezi cihazı takılmıştır.

Cihaz için ağrı kesici ilaçlardan olan tramadol hidroklorür 3 mg ml-1 ile hazırlandı. Bolus 20 miligram, kilitli kalma zamanı 15 dakika, 4 saat max. 150 mg dozunda ayarlandı ve 24 saat boyunca sürdürüldü. Visual Analog Skala (VAS) puanları ile hastaların tramadol hidrokorür tüketimleri belli aralıklarla kayıt edildi.

Sonuç olarak 24 saatin sonunda Grup I deki tramodol hidroklorür tüketiminin ve ek ağrı kesici ihtiyacının Grup II ye göre daha düşük olduğu kaydedilmiştir. Dolayısıyla müzik terapinin ilaç dozuna etki ettiği ve ameliyat sonrası dönemde ağrının şiddetini azalttığı saptanmıştır.

Lepage ve ark. (2001). "Müzik Spinal Anestezi Sırasında Sedatif Gereksinimlerini Azaltır" (Music Decreases Sedative Requirements During Spinal Anesthesia) isimli çalışmalarını spinal anestezi uygulanan hastalarda müzik dinletilmesinin anksiyeteye ve sedasyon ilaç ihtiyacına etkilerini tespit etmek amacıyla yapmışlardır.

Kaygı düzeylerini ölçmek amaçlı 2 ölçek kullanılmıştır. State-Trait Anxiety Inventory test (STAI) ve Visual Analog Scale (VAS 0–10) seçilmiştir. 50 hastadan oluşan iki grup oluşturuldu. Grup I e kendi seçtikleri müzikler dinletilirken Grup II ye herhangi bir müzik dinletilmedi. Tüm hastalara hasta kontrolünde sedasyon ilaçlardan olan midazolam uygulandı ve kaygı düzeyleri belli aralıklarla kaydedildi.

Sonuç olarak müzik dinleyen hastaların midazolam ihtiyacı daha az bulunurken her iki grupta da hastaların kaygı seviyesi benzer saptanmıştır.

Migneault ve ark. (2004). "Müziğin Genel Anestezi Altındaki Ameliyatlarda Nörohormonal Stres Yanıtı Üzerine Etkisi" **(**The Effect of Music on the Neurohormonal Stress Response to Surgery Under General Anesthesia) isimli çalışmaları genel anestezi uygulanan hastalara müzik dinletmenin, epinefrin, norepinefrin, kortizol,

adrenokortikotropik hormon (ACTH) kan seviyeleri ve cerrahi işlem sonucu oluşan nörohormonal yanıt üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma abdominal jinekolojik girişimi planlanan 30 kadın hasta üzerinde rastgele Grup NM ve Grup M olmak üzere 2 gruba ayrılarak yapılmıştır. Grup NM deki hastalara kulaklık takılmış fakat herhangi bir müzik dinletilmemiştir. Grup M de olanlara ise anestezinin başlangıcından ameliyatın bitimine kadar müzik dinletilmiştir.

İşlem sırasında ve postoperatif dönemde belli zaman aralıklarında hormonal doz miktarı ölçülmüştür. Hemodinamik veriler ve ilk 24 saatteki postoperatif morfin tüketimi kaydedilmiştir. Ortalama arter kan basıncı, nabız hızı, izofluran son tidal konsantrasyonu, ameliyatın gerçekleştirildiği günün saati, bispektral indeks (BIS) değeri, fentanil dozları veya postoperatif morfin tüketimi açısından herhangi bir örnek zamanında veya postoperatif dönemde grup farkı oluşmamıştır. Bu hormonların kandaki düzeyleri cerrahi uyarıyla her iki grupta da anlamlı şekilde artmış olmasına rağmen, herhangi bir örnek zamanında plazma norepinefrin, epinefrin, kortizol ve ACTH düzeyleri açısından iki grup arasında herhangi fark oluşmamıştır. Sonuç olarak müziğin, genel anestezi uygulanan hastalarda kullanımının cerrahi stres üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığına ulaşılmıştır.

Möckel ve ark. (1995). "Müzik dinleyerek stresin azaltılması: Arteriyel hipertansiyonu olan hastalarda ve sağlıklı kişilerde stres hormonları, hemodinamik ve zihinsel durum üzerindeki etkileri" (Stress reduction through listening to music: effects on stress hormones, hemodynamics and mental state in patients with arterial hypertension and in healthy persons) isimli çalışma müziğin hemodinamiğe, stres hormonlarına ve kişinin ruh haline etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma 20 sağlıklı ve 20 hipertansif hasta üzerinde 3 farklı müzik işlem öncesi ve sonrası dinletilerek oluşan veriler kaydedildi. Kullanılan müzikler; J. Strauss'un valsi, HW Henze'nin modern klasik eseri ve R. Shankar'ın meditatif müziğidir. Hipertansif hastalarda kortizol seviyesinin Strauss valsinden sonra öncesine göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Henze'nin eserinden sonra kortizol, noradrenalin ve t-PA antijeni konsantrasyonları daha düşük kaydedilmiştir. Shankar'ın eserinden sonra kortizol, adrenalin konsantrasyonları ve t-PA antijeni öncesine göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Sağlıklı hastalarda ise AFF Strauss müziğinden sonra yükseldiği, VTI-E düştüğü, natriüretik peptit ise yükseldiği kaydedilmiştir.

Nilsson ve ark. (2001). "Genel anestezi sırasında müzik ve terapötik önerilerden sonra iyileşmenin iyileşmesi: çift kör, randomize kontrollü bir çalışma" **(**Improved recovery

after music and therapeutic suggestions during general anaesthesia: a double-blind randomised controlled trial) isimli çalışma operasyon süresince müzik terapinin genel anestezi altında histerektomi ameliyatı olan hastalara etkisnin olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. 90 hasta üzerinde intraoperatif dönemde müzik, terapötik telkinle beraber müzik veya ameliyathane sesleri dinletilmiştir. Hasta kontrollü analjezi kullanılmıştır ve ağrı puanı için Görsel Analog Skalası ile bulgular kaydedilmiştir. Bulantı-kusma, bağırsak işlevi, yorgunluk, iyilik hali ve hastanede kalış zamanı sonuç değişkenleri olarak gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak terapötik telkinlerle beraber müzik dinletilen hastalar daha az analjezik gereksinimi duydu. Müzik dinletilen hastalar ameliyattan sonraki ilk gün daha verimli analjezi yaşadılar ve ameliyattan sonra daha erken hareket edebildiler. Hastaneden taburcu edilirken müzik ve terapötik telkinle beraber müzik grubundaki hastalar kontrol grubuna göre yorgunluk hali daha azdı. Gruplar arasında bulantı-kusma, bağırsak fonksiyonu, iyilik hali veya hastanede kalış süresi açısından herhangi fark görülmemiştir.

Booke ve ark. (1988). "Genel anestezi sırasında çıkan seslerin ameliyat sonrası seyir üzerine etkileri" (Effects of sounds presented during general anaesthesia on postoperative course) isimli çalışma genel anestezi sırasında hastalara dinletilen seslerin postoperatif döneme etkisini ve intraoperatif dönemdeki işitsel kaydı değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Kolesistektomi ameliyatı sırasında hastalar 4 gruba ayrılarak 4 farklı sesten biri dinletildi. (pozitif telkinler, anlamsız telkinler, deniz kıyısı sesleri ve ameliyathaneden gelen sesler.)

Sonuç olarak postoperatif dönemde gruplar arasında herhangi bir fark saptanmamıştır.

Bakı ve ark. (2018). "Bademcik ameliyatı sırasında müzik dinlemek sevofluran tüketimini etkiler mi?" (Does Listening to Music during Tonsillectomy Affect Sevoflurane Consumption?) isimli çalışma planlı tonsillektomi operasyonu geçiren çocuklara müzik dinletilmesinin anestezik madde tüketimine, postoperatif iyileşmeye ve ağrı üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada 50 hasta müzik dinletilen (Grup M) ve müzik dinletilmeyen (Grup C) olmak üzere ikiye ayrıldı. Hastaların demografik değerleri ve hemodinamik bulguları operasyon öncesi kaydedilmiştir. Daha sonra ameliyat süresi, sevofluran tüketimi, göz açma süresi ve ekstübasyon süresi de not edilmiştir.

Operasyon sırasındaki cerrahi pleth indeksi değerleri Grup M'de Grup C'ye göre istatistiksel anlamda daha olduğu görülmüştür. Postoperatif dönemde Grup M'deki çocuk hastalar Wong-Baker Yüz Ağrı Derecelendirme Skalasına göre Grup C'deki çocuklara kıyasla daha az ağrı duymuşlardır. Grup M'deki çocukların nabız sayısı ameliyat sırasında 30. dk da ve ameliyat sonunda Grup C'ye göre istatistiksel olarak daha düşük olduğu saptanmıştır. Sevofluran tüketimi müzik dinleyen grupta, kontrol grubuna göre daha düşük olduğu görülmüştür fakat fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ek fentanil gereksinimi müzik dinleyen grupta kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha düşük saptanmıştır.

Sonuç olarak operasyon sırasında genel anestezi altındaki müzik dinletilen çocukların operasyon boyunca daha az analjeziğe gereksinim duydukları ve operasyon sonrası dönemde de daha az ağrı bildirdikleri fakat sevofluran ihtiyaçlarında fark görülmediği tespit edilmiştir.

Koch ve ark. (1998). "Müziğin sakinleştirici ve ağrı kesici etkisi" (The sedative and analgesic sparing effect of music) isimli çalışma ameliyat sırasında dinletilen müziğin sedatif ve analjezik ihtiyacını etkileyip etkilemediğini araştırmak amacıyla yapılmıştır. İlk olarak spinal anestezi uygulanan, hasta kontrollü intravenöz propofol sedasyonu ile ürolojik prosedürler geçiren 35 yetişkin hasta kulaklık ile uygun intraoperatif müzik dinletilen ve müzik dinletilmeyen olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Daha sonra böbrek veya üreter taşı litotripsi tedavisi gören ve hasta kontrollü iv opioid analjezisi alan 43 yetişkin hasta müzik dinletilen ve müzik dinletilmeyen olmak üzere ikiye ayrılmıştır. 1. aşamada müzik grubundaki hastaların kontrol grubundaki hastalara göre sedasyon amaçlı kullanılan propofol ihtiyacı önemli ölçüde daha az bulunmuştur. 2. aşamada müzik dinletilen hastalarda alfentanil gereksinimlerinde önemli bir azalma olmuştur.

Sonuç olarak uyanık hastalarda intraoperatif müzik kullanımı, hasta kontrollü sedatif ve analjezik gereksinimlerini azalttığı fakat müzik dinletilmeyen hastaların operasyon sırasında kulaklık kullanmadıkları belirtilmiştir. Bu sebepten ötürü, sedatif ve analjezik gereksinimlerindeki azalma müziğin etkilerinden dolayı değil ortam ameliyathane gürültüsünün ortadan kaldırılmasından kaynaklanıyor olabileceği belirtilmiştir.

Zhang ve ark. (2023). "Spinal anestezi altında transüretral prostat rezeksiyonu yapılan yaşlı hastalarda müzik müdahalesinin sedasyona etkisi: ileriye dönük, randomize kontrollü bir klinik çalışma" (The effect of music intervention on sedation in elderly patients undergoing transurethral resection of prostate under spinal anesthesia: a prospective randomized controlled clinical trial) isimli çalışma spinal anestezi altında transüretral prostat

rezeksiyonu (TURP) ameliyatı olan 60 yaş üstü hastalarda müziğin sedatif ve anksiyolitik etkilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Hastalar müzik dinletilen ve müzik dinletilmeyen (kontrol grubu) olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır. Hastaların perioperatif BIS değerleri, anksiyete seviyeleri, nabız sayısı, tansiyon ve hasta memnuniyet puanları değerlendirilmiştir. Müzik grubunda olan hastaların perioperatif BIS ve kan basıncı değerleri neredeyse tüm zaman noktalarında kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur.

Sonuç olarak müzik uygulaması sedatif kullanılmadan spinal anestezi altında TURP ameliyatı olan yaşlı hastalarda hafif bir sedasyon sağlamıştır.

Kang ve ark. (2008). "Gürültülü ameliyathanelerde sedasyon sırasında müziği değil gürültüyü engellemek bispektral indeks skorlarını düşürür" (Blocking noise but not music lowers bispectral index scores during sedation in noisy operating rooms" isimli çalışma propofol sedasyonu sırasında müzik uygulamasının ve gürültüyü engellemenin bispektral indeks değerlerini azaltıp azaltmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma total diz protezi ameliyatı geçiren, 55 ile 75 yaş arası, ASA I ve II olan 63 hasta üzerinde yapılmıştır. Hastalar 3 gruba ayrılmışlardır; gürültü, sessizlik ve müzik. Spinal-epidural (kombine) anestezinin indüksiyonundan sonra hedef kontrollü infüzyonda propofol ile sedasyon sağlandı. Sessizlik grubundaki hastalarda ortam gürültüsünü engellemek için kulaklıkları sıkıca kapatılmıştır. Müzik grubunda bulunan hastalar kendi seçtikleri müziği dinlemişlerdir. Gürültü grubunda bulunan hastalar ameliyathanedeki ortam gürültüsüne maruz bırakılmışlardır. Bispektral indeks ölçümleri ameliyat sırasında 7 defa not edilmiştir. Ortam odasının gürültüsü aynı zamanda kaydedilmiştir.

Sonuç olarak gürültülü ortamda propofol sedasyonu uygulanan hastalarda BIS değerlerini düşürmede gürültüyü engellemenin müzik uygulamasından daha etkili olduğu görülmüştür.

Kühlmann ve ark. (2018). "Ameliyatlarda anksiyete ve ağrıya yönelik müzik müdahalelerini değerlendiren meta-analiz" (Meta-analysis evaluating music interventions for anxiety and pain in surgery) isimli çalışma perioperatif müzik dinletimi sonrasında anksiyete ve ağrının yetişkin hastalarda kontrol koşullarıyla karşılaştırma amacıyla yapılmıştır.

Genel anestezi sırasında uygulanan müzik dinletimi kontrol grubuyla karşılaştırıldığında ağrıyı önemli ölçüde azalttığı saptanmıştır. Metaregresyon analizi, müzik

uygulamalarını etkisi ile yaş, cinsiyet, müzik seçimi ve zamanlaması ve anestezi türü arasında önemli bir ilişki bulunamamıştır.

Sonuç olarak müzik uygulamaları yetişkin cerrahi hastalarında anksiyete ve ağrıyı önemli derecede azalttığı saptanmıştır.

Chen ve ark. (2024). "Göz cerrahisinde müziğin kaygı, ağrı ve kan basıncı üzerindeki etkisi: Sistematik bir inceleme ve meta-analiz" (The impact of music on anxiety, pain, and blood pressure in ophthalmic surgery: A systematic review and meta-analysis") isimli çalışma göz cerrahisi hastalarında anksiyete, ağrı ve vital bulgu değişikliklerinin azalmasında müzik uygulamasının etkisini gözlemleme amacıyla yapılmıştır.

Bu analiz 2098 katılımcıdan oluşan 15 çalışmayı kapsıyordu. Bu meta-analiz müzik uygulamasının Görsel Analog Skala (VAS) ile ölçülen yüksek anksiyete seviyelerini riskini önemli derecede azalttığını göstermiştir. Ayrıca müzik uygulaması gözlenen bir heterojenlik olmadan intraoperatif ağrı düzeylerinde azalma ile ilişkilendirilmiştir. Müzik terapisi VAS tarafından belirlenen kendi kendine bildirilen gerginlik, rahatlama ve memnuniyet düzeylerini önemli ölçüde etkilememiştir. Sistolik kan basıncında önemli bir azalma gözlemlenmiştir. Diyastolik kan basıncında hafif bir azalma görülmüştür. Hastaların nabız sayısında anlamlı bir etki gözlenmemiştir.

Sonuç olarak müzik terapisi göz cerrahisi geçiren hastalarda anksiyete ve ağrıyı önemli derecede azaltmıştır ve vital bulguları orta düzeyde iyileştirmiştir bu durum hastanın refah düzeyini artırmadaki rolünü vurgulamıştır.

Lieber ve ark. (2019). "Müzik terapisinin anjiyografide anksiyete ve fizyolojik parametreler üzerine etkileri: sistematik bir inceleme ve meta-analiz" **(**Effects of music therapy on anxiety and physiologic parameters in angiography: a systematic review and meta-analysis) adlı çalışma serebral, koroner ve periferik anjiyografi esnasında müzik uygulamasına ilişkin mevcut literatürü analiz ederek bu uygulamanın işlem esnasında hastanın anksiyete düzeyini, kalp hızını ve kan basıncını etkileyip etkilemediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu işlemde genellikle hastalara lokal anestezi uygulanır.

İşlem öncesi ve işlem sonrası kaygı durumundaki iyileşmenin deney grubunda kontrol grubuna kıyasla anlamlı derecede daha fazla olduğu ancak kalp hızı, sistolik ve diyastolik kan basınçlarında ki azalmanın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Sonuç olarak anjiyografi sırasında dinletilen müziğin hastaların anksiyete seviyelerini önemli derecede azalttığı, kalp hızı ve kan basıncı üzerinde çok az veya hiç etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Bu meta-analiz yayınlanmış az sayıda çalışma ile sınırlıdır.

Santos ve ark. (2024). “Kalp kateterizasyonunda ağrı ve kaygıyı hafifletmek için müzik: Sistematik bir inceleme ve meta-analiz” (Music to relieve pain and anxiety in cardiac catheterization: A systematic review and meta-analysis) isimli çalışma genelde kardiyak kateterizasyon uygulanan yetişkin ve yaşlı hastalarda ağrıyı, kaygıyı ve vital bulgulardaki değişikliği hafifletmek için müzik terapinin etkinliğini değerlendirme amacıyla yapılmıştır. Bu işlemde genellikle hastalara lokal anestezi uygulanır.

Analiz 1456 katılımcıdan ve dokuz çalışmadan oluşmaktadır. Kaygıyı ölçmek için Durum-Özellik Kaygı Envanteri, Sayısal Derecelendirme ve ağrıyı ölçmek içinde Görsel Analog Ölçeği araç olarak kullanılmıştır. Enstrümantal, klasik ve rahatlatıcı müzik kullanımı ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Ağrılı prosedür sırasında hastalara kulaklık aracılığıyla 60 ila 100 bpm frekansında ve 60-70 dB ses yoğunluğunda müzik dinletildi. Ağrıyı, kaygıyı ve sistolik kan basıncını azaltmada müzik müdahalesinde istatistiksel anlamlılık oluşmuştur.

Sonuç olarak müzik terapinin ağrıyı hafifletmede, sistolik kan basıncını ve anksiyeteyi azaltmada etkili olduğu fakat nabız sayısı, solunum hızı ve diyastolik basınç bakımından kayıtsız olduğu tespit edilmiştir. Müziğin bakımın insanileştirilmesini sağladığı ve hastane maliyetlerini, hastanede kalış süresini azaltabildiği görülmüştür.

Song ve ark. (2018). “Biyopsi yapılan hastaların kaygısını ve acısını azaltmaya yönelik müzik: Bir meta-analiz” (Music for reducing the anxiety and pain of patients undergoing a biopsy: A meta-analysis) isimli çalışma müziğin nöroendokrin bir etkiyi tetikleyerek insanlarda anksiyeteyi ve ağrıyı etkileyebildiğinden dolayı biyopsi uygulanan hastalarda anksiyete ve ağrıyı azaltmada müzik uygulamasının etkinliğinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma grubunda 326 katılımcı bulunmaktadır. 323 kontrol ile dokuz randomize kontrollü çalışma araştırmaya dahil edilmiştir. Müzik terapisi biyopsiden önce sistolik kan basıncını; biyopsiden sonra Durum-Özellik Kaygı Envanteri puanlarını, diyastolik kan basıncını ve kalp hızını azaltma eğilimi göstermiştir. Aynı şekilde müzik biyopsiden sonra ağrıyı kontrol etmede de daha etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak müzik biyopsi işleminden önce veya işlem sırasında hastalar için kullanılabilir.

Lee ve ark. (2023). “Ameliyat gören erişkinlerde müzik müdahalesinin kaygı, ağrı ve fizyolojik tepki üzerine faydaları: Sistematik bir inceleme ve meta-analiz” (Benefits of music intervention on anxiety, pain, and physiologic response in adults undergoing surgery: A systematic review and meta-analysis) isimli çalışma operasyon geçirecek hastalarda

müziğin anksiyete ve ağrı üzerindeki etkisinin varyasyonlarını etkileyen sebeplere ilişkin kanıtların yetersiz olmasından dolayı müzik uygulamasının anksiyete ve ağrı üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Kaydedilen 454 veriden 2280 katılımcının bulunduğu 30 RCT bulunmuştur. Müzik uygulamasının cerrahi hastalarında anksiyeteyi, ağrıyı, sistolik kan basıncını ve nabız sayısını azaltmada standart bakıma kıyasla üstün olduğu bulunmuştur. Müzik terapinin anksiyete ve ağrıyı azaltma üzerindeki etkisi uygulamanın süresine bağlı olarak anlamlı derecede değiştiği gözlemlenmiştir. Anksiyete ve ağrıda azalma ile en etkili uygulama 30 ile 60 dk süren müdahalelerde bulunmuştur.

Shabanloei ve ark. (2010). "Kemik iliği biyopsisi ve aspirasyonu yapılan hastalarda müzik terapinin ağrı ve anksiyete üzerine etkisi" (Effects of music therapy on pain and anxiety in patients undergoing bone marrow biopsy and aspiration) isimli çalışma İran'daki Tebriz Hematoloji ve Onkoloji Merkezi'ndeki araştırmacılar tarafından kemik iliği biyopsisi ve aspirasyonu uygulanan 100 hasta için müzik terapinin ağrı ve anksiyete kontrolü üzerindeki etkinliğini incelemek amacıyla yapılmıştır. Kemik iliği biyopsisi ve aspirasyonu, kan bozukluklarının teşhisi, tümörlerin teşhisi, tedavisi ve tedavi sonrası takip için yaygın olarak kullanılmaktadır. Yetişkinlerde biyopsi bölgesine lokal anestezi uygulanması, kemik iliği biyopsisi ve aspirasyonunda kullanılan analjezi yöntemlerindendir. Bu işlemler esnasında analjezi etkisi yetersiz kalmaktadır.

Araştırma için hastalar müzik dinleyenler ve müzik dinlemeyenler şeklinde iki gruba ayrılmışlardır. Uygulama öncesi ve sonrası Spielberger Durum-Özellik Kaygı Envanteri hastalar tarafından doldurulmuştur. Görsel Analog Skala ağrı düzeyini ölçmek amacıyla kullanılmıştır.

Sonuç olarak müzik dinleyen hastalarda müzik dinlemeyenlere kıyasla daha düşük kaygı ve ağrı düzeyi olduğu saptanmıştır.

Ganidagli ve ark. (2005). "Müziğin ameliyat öncesi sedasyon ve bispektral indeks üzerine etkisi" (The effect of music on preoperative sedation and the bispectral index) isimli çalışma preoperatif dönemde müziğin sedasyon düzeyine ve elektroensefalografi bispektral indeksi (BIS) üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma septorinoplastik cerrahisi planlanan, ASA I-II olan 54 hasta üzerinde yapılmıştır. Hastalar müzik dinleyenler ve müzik dinlemeyenler şeklinde iki gruba ayrıldılar. Sedasyon amacıyla midazolam 0,08 mg/kg IM olarak uygulanmıştır. Uyanıklık Değerlendirmesi/Sedasyon Ölçekleri (OAAS) skorları ve BIS değerleri belli aralıklarla kaydedilmiştir. Kontrol grubunda olan hastalarda

midazolam uygulamasından 30 dk sonra OAAS skoru 1 olan hastalar müzik grubuna kıyasla daha fazlaydı. 30 ve 50. dakikalarda kontrol grubundaki OAAS skoru 2 olan hastalar müzik grubuna kıyasla daha fazlaydı. Fakat 20 ve 50. dakikalarda müzik dinleyen grupta OAAS skoru 3 olan hastalar kontrol grubuna kıyasla anlamlı ölçüde daha fazlaydı. Müzik grubunda BIS değerleri 30 ve 40. dakikalarda kontrol grubuna göre daha azdı. BIS değerleri müzik dinleyen grupta 10 ve 50. dakikalarda başlangıca göre önemli derecede azalırken kontrol grubundaki BIS değerleri 30 ve 50. dakikalarda azaldığı saptanmıştır. Sonuç itibariyle midazolam premedikasyonu esnasında müzik dinletilmesi daha düşük bir BIS değeriyle yansıtılan preoperatif dönemde sedasyon düzeyinde bir artışla ilişkilidir.

Koelsch ve ark. (2011). "Spinal Anestezi Sırasında Müzik Dinlemenin Kortizol Düzeyleri ve Propofol Tüketimi Üzerine Etkileri" (Effects of Music Listening on Cortisol Levels and Propofol Consumption during Spinal Anesthesia) isimli çalışma enstrümantal müzik çalımı esnasında hormonal sistem, bağışıklık sistemi ve operasyon sırasındaki sedatif ilaç ihtiyaçları (düşük doz sedasyonla spinal anestezi altında planlı total kalça eklemi replasmanı) üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma enstrümantal müzik dinletimi ile çift kör bir tasarımla bu konuyu araştıran ilk çalışma arasında yerini almıştır. Hastalar rastgele şekilde müzik grubuna (enstrümental müzik dinletilen) ve kontrol grubuna (müzikal olmayan bir plasebo uyaranı dinletilen) ayrılmışlardır. Her iki grup işitsel uyaranı yaklaşık iki saat öncesinde ve tüm intraoperatif dönem boyunca dinlemiştir. İntraoperatif düşük doz sedasyon esnasında hastalar sözlü komutlara uyuşuk şekilde cevap vermişlerdir. Ameliyat esnasında müzik grubunda bulunan hastalarda kontrol grubuna göre daha düşük doz propofol tüketimi ve daha düşük kortizol düzeyleri tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bölgesel anestezi altında yapılan cerrahi operasyon esnasında müzik dinlemenin kortizol seviyeleri üzerinde etkili olduğu ve hafif düzeyde sedasyon için gereken sedatif ihtiyacını azalttığı saptanmıştır.

Ayoub ve ark. (2005). "Spinal anestezi uygulanan hastalarda müzik ve ameliyathane ortamı gürültüsü" (Music and ambient operating room noise in patients undergoing spinal anesthesia) isimli çalışma sedasyon gereksinimindeki azalmanın müzikten mi yoksa ameliyathane gürültüsünün ortadan kaldırılmasından mı kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın diğer amacı ise intraoperatif müziğe yanıtın katılımcıların kültürü (Amerikalı veya Lübnanlı) ile arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. Çalışma spinal anestezi altında hasta kontrollü IV propofol sedasyonu ile ürolojik işlemler

uygulanan 80 yetişkin hastaya (36 Amerikalı ve 54 Lübnanlı) rastgele intraoperatif müzik, beyaz gürültü ve ameliyathane gürültüsü dinletilmiştir.

Ameliyathane gürültüsü kontrol edilerek intraoperatif dönemde dinletilen müziğin propofol gereksinimini azalttığı tespit edilmiştir. Ek olarak grup atamasından bağımsız Lübnanlı katılımcıların Amerikalı katılımcılara göre daha düşük dozda propofol kullanıldığı ve her iki bölgede de müzik grubundaki hastaların daha düşük dozda propofole gereksinim duydukları belirlenmiştir. Ortam ameliyathane gürültüsünün kontrol edildiği operasyon esnasında müziğin propofol gereksinimini spinal anestezi altında ürolojik işlem geçiren hem Lübnanlı hem de Amerikalı hastalarda azalttığı saptanmıştır.

Zhang ve ark. (2005). "Kombine spinal-epidural anestezi sırasında müziğin hedef kontrollü propofol infüzyonu gereksinimlerine etkisi" (Effects of music on target-controlled infusion of propofol requirements during combined spinal-epidural anaesthesia) isimli çalışma müziğin sedasyon üzerinde etkisi hedef kontrollü propofol infüzyonu esnasında bispektral indeks (BIS) kullanılarak değerlendirilmek amacıyla yapılmıştır. Histerektomi ameliyatı olan 110 kadın hasta rastgele olarak müzik dinletilen ve müzik dinletilmeyen grup olarak ikiye ayrılmışlardır.

Hedef kontrollü propofol infüzyonu intraoperatif dönemde uyanıklık-sedasyon değerlendirmesi (OAA/S) puanının 3 olması için kademeli olarak ayarlanmıştır. Sedasyon esnasında hemodinamik ve BIS değerleri kaydedilmiştir. İnterlökin-6 uygulamadan önce, sonra ve uygulamadan 1 saat sonra değerlendirilmiştir. Müzik dinleyen grupta sedasyonun ortalama indüksiyon süresinde önemli bir azalma olduğu gözlenmiştir.

Sonuç olarak müziğin sedasyon indüksiyon süresine faydası, konsantrasyon ve ameliyat esnasında propofol dozu üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Fu ve ark. (2020). "Preoperatif müziğin ilaç ihtiyacı ve hastanede kalış süresi üzerine etkisi: Bir meta-analiz" (The effect of perioperative music on medication requirement and hospital length of stay: A meta-analysis) isimli çalışma preoperatif dönemde müzik kullanımının ilaç ihtiyacı, hastanede kalış süresi ve maliyetleri yetişkin cerrahi hastaları üzerindeki etkisini değerlendirme amacıyla yapılmıştır. Preoperatif müziğin postoperatif opioid, propofol ve midazolam gereksinimini ve hastanede kalış süresinin önemli ölçüde azalttığı saptanmıştır.

Sonuç olarak perioperatif dönemde dinletilen müzik opioid, sedatif ilaç gereksinimini, tıbbi maliyetleri azaltabilir, hasta sonuçlarını iyileştirebilir.

Tajbakhsh ve ark. (2023). "Genel Anestezi Sırasında Müziğin Vitrektomi Ameliyatı Sırasında Anestezik Tüketimine Etkisi" (Effect of Music During General Anesthesia on Anesthetic Consumption During Vitrectomy Surgery) isimli çalışma intraoperatif dönemde klasik müzik dinletilmesinin vitrektomi ameliyatı geçiren 50 hasta üzerinde bispektral indeksi 50'ye yakın tutmak için propofol dozunu azaltıp azaltmadığını test etmek amacıyla yapılmıştır. Hastalar müzik ve beyaz gürültü dinletilenler olarak iki gruba ayrılmışlardır. Hastalar propofol gereksinimi, postoperatif dönemdeki ağrı, anksiyete, bulantı-kusma açısından değerlendirilmişlerdir. Müzik grubunda olanlarda propofol gereksinimi ve cerrahi sonrası ağrı puanı beyaz gürültü grubunda olanlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Fakat iki grupta da anksiyete seviyeleri benzerdi. Müzik grubunda bulunan hastalarda cerrahiden sonra mide bulantısı ve kusma gözlenmemişken beyaz gürültü grubundaki 6 hastada mide bulantısı ve kusma şikayetleri görülmüştür.

Can ve Yılmaz (2019). "Türkiye'de müzik terapi konusunda oluşturulmuş bilimsel yayınların incelenmesi" isimli çalışmada Türkiye şartlarında uygulanmakta olan müzik terapinin geldiği noktanın ortaya konulması ve derinlemesine araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak çalışma müziğin terapi aracı olarak kullanılması konusunu işleyen ve Türkiye'de yapılmış olan çalışmaların araştırılması ve derinlemesine incelendikten sonra sonuçlarının araştırmaya yansıtılması yönünde ilerlemiştir. Tarama modeli kullanılmak suretiyle oluşturulmuş olan bu çalışmada 37 bildiri, 34 tez, 32 makale, 12 kitap 6 bilimsel toplantıya ulaşılmış ve tam sayım 121 olarak belirlenmiştir. Ulaşılan çalışmalardan amaca uygun olanlarının derinlemesine incelenmesinden sonra ortaya çıkan sonuç neticesinde 1998 yılında bu konu ile alakalı ilk araştırmanın oluşturulduğu göze çarpmıştır. Giderek artan bir ivme ile gelişme gösteren çalışmaların derinlemesine incelenmesi sonucu müzik terapinin diğer ülkelerdeki gelişim durumu, ilkesel ve yöntemsel olarak değişkenlerinin ortaya konulması, etkilerinin araştırılması gibi noktalarda çalışmaların yoğunlaştırılmış olduğu gözlemlenmiştir.

Karamızrak (2014). "Ses ve müziğin organları iyileştirici etkisi" isimli çalışmasında ses ve müziğin hastaların iyileşme sürecine olan etkisini ölçmeyi amaçlamış ve bu konuda yapılan araştırmaların irdelenmesi sonucu ortaya çıkan verileri yansıtmıştır. Bu veriler ışığında müzikle şifa vermeyi amaçlayan profesyonellerin kullandığı ve yüzyıllardır şifa vermek için kullanılan belirli müziklerin hastalara dinletilmesi suretiyle dinledikleri bu müziklerin hastanın yaşadığı ağrı ve anksiyete seviyesini düşürdüğüne yönelik etkisinin araştırmalar ile ortaya konulduğunu belirtmiştir. Günümüzde ses ve müziğin insan

üzerindeki etkilerinin konu alındığı araştırmaların incelenmesi sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında ses ve müzik kullanımının sağlıktaki yeri ve önemine vurgu yapmak isteyen bu çalışmada müziğin tüm bedeni olumlu anlamda etkilediği ve modern tıpta da artık bu tür uygulamalara yer verildiği ortaya konulmuştur.

Meriç ve Kaya (2018). "Jinekolojik onkolojide müzik terapisinin yeri" isimli çalışmada müzik terapi uygulamasıyla hastaların tedavi süreçleri boyunca alacakları tıbbi müdahaleler dolayısıyla yaşamaları muhtemel olan ağrı, bu süreçte geçirecekleri ameliyat ve benzeri durumların onlara yaşatması muhtemel olan anksiyetenin giderilmesi adına ne gibi etkileri olacağının incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında müziğin, bir terapi yöntemi olarak hasta tedavilerinde ağrı ve anksiyeteyi azaltmak amacıyla kullanıldığını, ayrıca kan basıncı ve psikolojik sorunlarla alakalı da olumlu sonuçlar verdiğini ortaya koymuştur. Müzik terapi çalışmalarının en verimli sonuçlarının alındığı branş olarak ve müzik terapinin ilk yöneldiği branş olarak anestezi ve analjezi de müziğin kullanıldığına dikkat çeken çalışmada jinekolojik onkolojide çok az sayıda çalışma bulunduğu ve bu konuda çalışmalar yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Yaşar (2010). "Genel anestezi altındaki hastalarda müziğin intraoperatif ve postoperatif etkileri isimli çalışmasında rastgele seçilen 60 hasta iki gruba ayrılmış ve birine müzik diğerine de operasyon odası sesleri dinletilmiştir. Hastaların tamamına standart anestezi uygulaması yapılmış ve intraoperatif ve postoperatif kalp hızları ile kan basınçları ve SpO2 monitörizasyonları yapılmıştır. Postoperatif sedasyon değerleri ile aynı zamanda post anestezi derlenme sonuçları hesaplanarak kaydedilen çalışmada derlenme odasını terk etmeden önce görsel analog skala (VAS) ile postoperatif ağrı şiddeti ölçülmüştür. Ağrı kontrolünde diklofenak sodyum ve gerekli hallerde de ek olarak 0,5 mg/kg petidin HCL İV uygulanan çalışmada, postoperatif analjezi hasta kontrollü analjezi (HKA) ile sağlanmıştır. Bunun yanında postoperatif bulantı-kusma ve intraoperatif farkındalıkları sorgulanmıştır. Sonuç olarak non-farmakolojik olarak uygulanan müzik terapisinin intraoperatif dönemde kasları gevşeten ve bu anlamda kullanılan ilaç ihtiyacını azaltan bir etkisinin olduğu ve postoperatif dönemde derlenme, hemodinamik veriler ve analjezik ihtiyaçta da olumlu etkiler yaratan ve hiçbir yan etkisi olmayan bir yöntem olduğu ortaya konulmuştur."

Okutan ve Sarıtaş (2020). "Lokal anestezi uygulanarak cerrahi girişim yapılan hastalarda müzik terapinin anksiyete düzeyi ve yaşam bulgularına etkisi; Randomize kontrollü çalışma" isimli çalışmalarında uygulanan ve bu yolla cerrahi girişim yapılmakta

olan hastaların müzik terapi aldıklarındaki mevcut düzeyleri ile müzik terapi aldıktan sonraki anksiyete düzeylerinin karşılaştırılması ve uygulanan müzik terapinin hastanın yaşam bulgularına olumlu etki edip etmediğinin araştırılması konusu amaç edilmiştir. Tatvan Devlet Hastanesinde uygulanan lokal anestezi sırasında hastalara müzik dinletilmesinin onların yaşam bulgusu ve anksiyete durumlarına nasıl etki ettiğinin incelenmesi amacıyla randomize kontrollü deneysel bir çalışma yürütülmüştür. Çalışmanın evreni bir yıl içinde gelip lokal anestezi alan tüm hastalardır. 35 deney ve 35 kontrol grubu mevcut olan çalışmada Türkçe konuşmak, 18 yaş üstü olmak, işitme sorunu bulunmamak, psikolojik sorunu bulunmamak ve gönüllülük esaslarına bağlı kalınarak denekler belirlenmiştir. Çalışmada özel olarak seçilmiş olan Klasik Türk Müziği makamlarından oluşan bir derleme hastalara dinletilmiş ve uzman görüşleri ile çalışma desteklenmiştir. Tüm bu veriler ışığında ortaya çıkan araştırma sonucu olarak, uygulanmış olan müzik terapinin lokal anestezi altındaki hastalara nasıl etki ettiği konusuna açıklık getirilmiş ve müzik terapi uygulamasının lokal anestezi altındaki hastaların yaşam bulgularına herhangi bir etkisinin olmadığı sonucu yapılan uygulamalar ışığında ortaya çıkmıştır. Ayrıca uygulanan müzik türünün tek tip olmasının bu durumda etkili olabileceği ve hastaların özellikle zevklerine uygun şekilde seçmelerine izin verilecek müziklerin onlara sunulması bir başka değişle farklı müzikler ya da hastanın istediği müziklerin sonucu değiştirebileceği ortaya konulmuştur.

Özkalaycı (2015). "Pediatrik dental girişimlerde müzik dinletilmesinin sedasyon gereksinimi ve düzeyine etkisi" isimli çalışmasında pediatrik dental girişimler yapılacağı esnada hastalara özel olarak seçilmiş ve müzik terapi uygulaması amacıyla kullanılmakta olan müziklerin dinletilmesinin hastaların sedasyon gereksinimlerine etkisinin ölçülmesi ve ne kadar sedasyon uygulanması gerektiğine karar verilmesi aşamasında müzik terapinin herhangi bir etkisinin olup olmadığının ölçülmesi amaçlanmıştır. Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Ankara Hastanesi Diş Polikliniği bünyesinde 3-15 yaşlarında 180 hastaya müzik dinletilen, müzikten izole edilmiş ve kontrol grubu olmak üzere üç başlıkta yaklaşılmıştır. Müzik dinletilen gruba izolasyonlu kulaklıklar aracılığıyla "Vivaldi dört mevsim keman konçertoları" dinletilirken müzikten izole edilmiş gruptaki hastalara hiçbir ses duymamaları için izolasyonlu kulaklıklar takılmıştır. Kontrol grubundaki hastalara herhangi bir müdahale yapılmamış ve ortam seslerini duymalarına izin verilmiştir. Hastaların yaşam bulguları beşer dakikalık zamanlama ile kayıt altına alınmış ve memnuniyetleri sorgulanmıştır. Sonuç olarak dental müdahale esnasında müziğin hastalara olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Ortaya çıkan sonucun sedasyon derinliğinin fazla olması

nedeniyle anlamlı olmayabileceği ve düşük sedasyon düzeyinde yeni çalışmaların yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yıldırım (2011). "Çocuklarda müzik eşliğinde anne kalp atım sesinin dinletilmesinin anestezi derinliği üzerine etkisi" isimli çalışmasında çocuk hastalara uygulama yapılmadan önce ve uygulama yapılma esnasında annelerinin kalp atım seslerinin dinletilmesinin uygulanan anestezi sürecinin derinliğini ne kadar arttıracağına yönelik araştırmaların yapılması amaçlanmıştır. Hacettepe Üniversitesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalında 0-18 ay arasındaki 40 çocuk iki gruba bölünmüş ve birinci gruba müzik eşliğinde annelerinin kalp atış sesleri dinletilmiş ikinci grup ise ortam sesini dinlemiş ve kontrol grubu olarak kalmıştır. Genel anestezi altında minör cerrahi uygulaması sürecinde müzik eşliğinde anne kalp sesi dinletilmesi bir kulaklık aracılığıyla gerçekleşmiştir. Yaşam belirtileri düzenli aralıklarla kontrol edilen grubun demografik veriler bakımından anlamlı bir fark taşımamasına karşılık, yaşam değerleri açısından incelendiğinde müzik eşliğinde anne kalp atım sesi dinletilen birinci grubun yaşam belirtilerinin kan basıncı ve kalp atım hızı gibi çeşitli yaşam belirtilerinin sakin ve daha sağlıklı bir şekilde seyrettiği, buna karşın herhangi bir müdahale yapılmayan kontrol grubunun ise kalp atım hızı ve kan basıncı gibi yaşam değerlerinin daha yüksek seyrettiği görülmüştür. Araştırmanın amacına yönelik yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan bu bulgular ışığında müzik eşliğinde anne kalp atım ve karın sesinin anestezi altındaki çocuklara dinletilmesinin BIS değerini düşürmesinin yanı sıra anestezi derinliğini de arttırdığı, tüm bunlardan hareketle anne kalp atım sesinin çocuklara dinletilmesinin çocukların anestezi uygulamasına daha olumlu yanıt vermelerine sebep olduğu sonucu ortaya konulmuştur.

Yiğit (2017). "Spinal anestezide ameliyat sırasında dinletilen müziğin hastaların ameliyat sırası yaşam bulguları ile ameliyat sonrası ağrı ve anksiyetesi üzerine etkisi" isimli çalışmada spinal anestezi uygulaması ile yapılan ameliyat sırasında hastalara dinletilen müziğin spinal anestezi altındaki hastaların ameliyat sırasındaki yaşam bulgularına etkilerinin ölçülmesi ve ameliyattan sonra hastaların yaşaması muhtemel olan ağrı ve anksiyete üzerine etkilerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Abant İzzet Baysal Üniversitesi İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Ortopedi ve Travmatoloji Kliniğinde yatan spinal anestezi altında diz protezi ameliyatı geçiren 22 olgu, 25 sedasyonlu kontrol ve 22 sedasyonsuz kontrol grubuna işlem uygulanmıştır. Müzik dinletilen gruptaki hastalara ameliyat boyunca kendilerinin seçtikleri müzikler kulaklık ile kesintisiz olarak dinletilmiş ve sonuç olarak kendi tercih ettikleri müzikleri dinleyen gruplardaki hastaların ağrı ve

anksiyetelerinde azalma ve yaşam bulgularında olumlu etkiler oluşması sebebiyle müzik terapinin cerrahi işlemlerde kullanılabilecek maliyetsiz ve iş birliği gerektirmeyen etkili bir yöntem olduğu ortaya konulmuştur.

İmseytoğlu ve Yıldız (2012). "Yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde müzik terapi" isimli çalışmada gelişmiş ülkelerdeki müzik terapi uygulaması araştırılmış ve müzik terapinin uygulandığı alanlar araştırılmıştır. Müzik terapi uygulamasının hangi alanlarda başarılı bir şekilde işlediği ve bireylerin sağlıklarına ve yaşamlarına ne gibi olumlu etkisinin olduğu ya da herhangi bir etkisinin olup olmadığı konusunun irdelenmesi ve ulaşılan araştırmaların incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulguların aktarılması amaçlanmıştır. Gelişmiş ülkelerin sağlık sistemlerinde müzik ve müzik terapinin kullanılmakta olduğunu, stresi azalttığını, büyümeyi hızlandırdığını, beslenme alışkanlıklarını geliştirmede etkili olduğunu, ağrıyı azalttığını, uykuya geçişi kolaylaştırdığını, kalp atımında olumlu etkilere sahip olduğunu, yeni doğan yoğun bakım biriminde anestezik ilaçlarda uygulandığından dolayı burada çalışmakta olan doktor ve hemşirelerin bu bilgilere sahip olmalarının bebekler ve aileleri için olumlu etkiler yaratacağından ötürü bu konunun önemini dile getirmiş ve bulgular ile ortaya koymuştur.

Yıldırım (2021). "Müzikle tedavi: tarihi, gelişimi, bağımlılıklarda uygulanışı ve Türkiye'deki müzik terapi uygulamaları" isimli çalışmada müzikle tedavi uygulamasının hangi tarihsel süreçlerden geçtiğinin araştırılması, bu tarihsel süreçlerin müzik terapi uygulamasında oluşturduğu değişimlerin ortaya konulması, müzik terapi uygulamasının bağımlılıklardaki etkisinin araştırılması konulu araştırmalarının incelenerek ortaya konulması ve Türkiye'de uygulanmakta olan müzik terapi uygulamalarının ne düzeyde olduğu, batıya göre hangi gelişim aşamalarından geçtiği ve ne kadar yaygın olduğunun araştırılması amaçlanmıştır. Müzik terapiyi hastane ortamında ilk olarak kullananların Türkler olduğu araştırmacılar tarafından ortaya konulmaktadır. Buna ek olarak müziğin davranışsal bağımlılarda ve madde bağımlılığında kullanılmasının olumlu etkiler gösterdiği tespit edilmiştir. Günümüzde gelinen son noktada müziğin tedavide kullanılmasının başlangıç noktası olan Türk İslam medeniyetlerinin yetersiz kaldığı ve bu konudaki uzmanlardan faydalanılarak kendini geliştirmesi gerektirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksel ve ark. (2019). "Hekimlerin geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarına bakış açısı" isimli çalışmalarında hekimlerin geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarına bakış açılarının olumlu ya da olumsuz bir şekilde seyredip seyretmediğinin ortaya çıkarılması, çekimser kalan hekimlerin bu konuda bilgilendirmesi için öneriler sunulması ve

bir farkındalık yaratılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilerleyen çalışmaların ortaya çıkardığı veriler ışığında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesinde görevli öğretim üyesi ve araştırma görevlisi hekimlerden 327 kişiye ulaşılması hedeflenmiş ve yüzde seksenine ulaşmıştır. Söz konusu araştırmada yapılan görüşme ve anketler sonucunda hekimlerin yarısından fazlasının tamamlayıcı tıp hakkında bilgilerinin olmadığı ortaya konulmuştur. Bilgi sahibi az sayıda hekimin ise kupa ve akupunktur kullandığı tespit edilmiştir. Hekimlerin yarısından azının tamamlayıcı tıp konusunda olumlu düşünceye sahip olduğu ortaya konulmuştur. Öneri olarak ise özellikle genç hekimlerin bu konuda daha araştırmacı olmaları gerektiği, yapılan araştırmaları takip ederek sağlıklı bilgi sahibi olmaları ve bu sayede topluma daha faydalı sonuçlar ortaya çıkacağı belirtilmiştir.

Karasakal (2014). "Spinal anestezi altındaki hastalara müzik dinletilmesi veya ortam seslerinin engellenmesinin sedasyon ve hemodinami üzerine etkileri" isimli çalışmasında spinal anestezi uygulanan hastaların müzik dinlediklerinde veya ortamda hiçbir ses duymadıklarında sedasyon ve hemodinami üzerindeki müzik terapi ve mutlak sessizlik etkilerinin birbirinden ne kadar ayrıştırıcı ya da birbirine ne kadar benzediği bir başka değişle işlevsel olup olmadığı konusunun araştırması amaçlanmıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalında ortopedik cerrahi alacak olan 20-64 yaşları arasında 90 hasta üzerinde uygulama yapmıştır. 90 hastayı eşit üç gruba ayırmış ve bu grupları müzik, kontrol, sessizlik olarak adlandırmıştır. Müzik grubunda bulunan hastalara süreç boyunca Türk tasavvuf musikisinin hüseyni makamını kapsayan türü dinletilmiştir. Süreç kulaklık ile ilerlemiştir. Kontrol grubuna müdahale edilmezken sessizlik grubuna kulaklık takılarak sesten izole olmaları sağlanmıştır. Düzenli aralıklarla hastaların yaşam bulguları kaydedilmiştir. Sonuç olarak; kulaklık yoluyla hem ortam seslerinin kesilmesi hem de tasavvuf müziği dinletilmesinin olumlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

Koç ve ark. (2009). **"**Epidural anestezi ile herni operasyonu uygulanan hastalarda Klasik Türk müziğinin intraoperatif sedasyon üzerine etkileri" isimli çalışmasında anestezi ile herni operasyonu uygulanan hastalarda, hastalara özel olarak seçilmiş yüzyıllarca şifahanelerde kullanılarak insanların özellikle psikolojik olarak şifa bulmasını amaçlayan Klasik Türk müziği melodileri dinletildiğinde bu şifa amaçlı özenle seçilmiş ve yüzyıllarca kullanılagelen müzik terapi uygulamalarının başlıca müziklerinden olan Klasik Türk müziğinin hastalar üzerinde uygulandığında intraoperatif sedasyon üzerine nasıl bir etki yapacağının çeşitli ölçme araçları ile ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan alt yapının araştırmacılara verdiği veriler dışında oluşturulan çalışma ve deney

grubu şu şekildedir. 24-70 yaş arası epidural anestezi alarak inguinal herni operasyonu yapılacak olan 60 hasta eşit iki gruba bölünerek deney ve kontrol grubu olarak adlandırılmıştır. Deney grubu için hazırlanan düzenekte bu grubun odak noktaları sadece bir makama yönlendirilmiştir. Bu gruba hicaz makamından Klasik Türk müziği dinletilmiş ve diğer grubun ses duymasını engellemek için kulaklık kullanılmıştır. Hicaz makamından Klasik Türk müziği dinletilen grubun yaşam bulguları düzenli olarak kaydedilen grupların ortaya çıkardığı sonuç; müzik dinleyerek operasyon geçiren grubun anksiyetesinin azaldığı ve anesteziye yardımcı bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Köylü (2009). "Müzik, beyaz gürültü ve ortam gürültüsünün spinal anestezi ile ameliyat olan hastalarda sedasyon ve anksiyete üzerine etkileri" isimli çalışmada Samsun Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalında elektif cerrahi uygulanacak olan spinal anestezi için uygun genel cerrahi, üroloji ve ortopedi hastaları ele alınmıştır. Yaşları 18-60 arasında olan 80 hasta rastgele ve eşit bir şekilde 3 gruba ayrılmıştır. Grup O ortam gürültüsü dinlemiş, Grup B Beyaz gürültü dinlemiş ve Grup M de müzik dinlemiştir. Yaşam bulguları 5 dakikada bir kaydedilen grubun müzik dinleyen ve beyaz gürültü dinleyen kısmında anksiyeteyi azaltıcı etkiler saptanmıştır. Sonuç olarak müzik, beyaz gürültü ve ortam gürültüsünün spinal anestezi ile ameliyat olan hastalarda sedasyon ve anksiyete üzerine olumlu etki gösterdiği ve maliyetsiz bir şekilde hastalara fayda sağladığı ortaya konulmuştur.

Bae ve ark. (2014). "Rejyonal anestezi uygulanan hastaların anksiyetesini, BIS indeksini ve yaşamsal belirtilerini belirlemek için ameliyat sırasında müzik dinleme" (Intra-operative music listening for anxiety, the BIS index, and the vital signs of patients undergoing regional anesthesia) isimli çalışmada rejyonal anestezi ile ameliyat planlanan 80 hasta, tüm ameliyat boyunca kulaklıkla müzik dinletilen müzik terapi grubu ve tedavi uygulanmayan kontrol grubuna ayrılmış ve sonuç ölçümleri kan basıncı ve BIS indeksi olarak belirlenmiştir. Anksiyete iki grup arasında anlamlı bir şekilde farklı olarak ortaya çıkmıştır. Operasyonun 15. dakikasından sonuna kadar BIS indeksi deney grubunda kontrol grubuna göre anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Hayati belirtiler iki grup arasında marjinal olarak farklılık göstermiştir. Sonuç olarak ameliyat sırasında müzik terapinin kullanımının, rejyonel anestezi ile ameliyat olacak hastalarda anksiyeteyi azaltan ve sedasyonu artıran etkili bir girişim olabileceği ortaya konulmuştur.

Bansal ve ark. (2010). "Müzik terapinin spinal anestezi altındaki hastalarda sedatif ihtiyacı ve hemodinamik parametreler üzerine etkisi; prospektif bir çalışma. (The effect of music therapy on sedative requirements and haemodynamic parameters in patients under

spinal anaesthesia; A prospective study)" isimli çalışmada spinal anestezi altındaki hastalara özel seçilmiş ve bireyleri şifalandırmak amacıyla kullanılan eserlerin dinletilmesinin hastaların sedatif ihtiyacı üzerindeki etkileri ve yine bu müziklerin dinletilmesinin hemodinamik parametreler üzerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Spinal anestezi altında karın, ürolojik bölge ve alt ekstremite cerrahisi geçiren, her iki cinsiyetten 15-65 yaş arası 100 hasta üzerinde uygulama yapılmıştır. Deney grubuna grup M, kontrol grubuna ise grup C adı verilmiş ve gruplara müzik ve sessizlik sağlamak amacıyla kulaklıklar verilmiştir. Yaşam bulguları düzenli olarak kaydedilen her iki grubun müzik dinleyen kısmında sedasyon elde etmek için daha düşük oranda midazolam gereksinimi oluştuğu tespit edildi. Müzik dinleyen grup M nin kalp atım hızları düşük, memnuniyet seviyesi yüksek olarak tespit edildi. Sonuç olarak anestezi uygulaması esnasında müziğin ilaç dozunu düşürücü ve olumlu bir etkisinin olduğu ortaya konulmuştur.

Bansal ve ark. (2019). "Müzik: Sezaryen sırasında etkili bir anksiyolitik spinal anestezi (Music: an effective anxiolytic during caesarean section under spinal anaesthesia)" isimli çalışmada sezaryen sırasında özel olarak seçilmiş ve bireylere şifa vermek amaçlı olarak tasarlandığı düşünülen müziklerin spinal anestezi görmüş olan hastalara dinletilmesi sonucunda oluşan etkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Sezaryen ile doğum yapan 60 hasta üzerinde doğum esnasında bu özel müzikler dinletilerek müzik terapi uygulaması yapılmıştır. Hastalar eşit şekilde ikiye bölünmüş ve birinci grup deney grubu olarak adlandırılırken ikinci grup ise kontrol grubu olarak adlandırılmıştır. Grup 1 M olarak adlandırılmış ve kulaklık yardımıyla müzik dinletilmiştir. Grup 2 ise N olarak adlandırılmış ve kulaklık takılıp sesten izole edilmelerine rağmen herhangi bir müzik dinletilmemiştir. Sık aralıklarla yaşam bulguları kontrol edilmiş ve kaydedilmiştir. Sonuç olarak müziğin anksiyeteyi gidermede etkili bir araç olduğu kanısına varılmıştır.

Tabrizi ve ark. (2012). "Spinal anestezi uygulanan hastalarda müziğin kortizol düzeyi, kan şekeri ve fizyolojik değişkenler üzerine etkisi (The effect of music on the level of cortisol, blood glucose and physiological variables in patients undergoing spinal anesthesia)" isimli çalışmada spinal anestezi uygulanmış olan hastalara müzik terapi uygulandığında bu hastaların kortizol düzeyleri, kan şekerleri ve fizyolojik düzeylerinin ne şekilde değiştiğine yönelik bir araştırma yapılması amaçlanmıştır. 18-48 yaş grubunda 90 erkek seçilmiş ve üroloji, karın cerrahisi branşları dahil edilerek işlem uygulanmıştır. 3 eşit parçaya bölünen grup üyeleri müzik dinletilen, müziksiz ve ortam sesine bırakılmış şekilde teşvik edilmişlerdir. Müzik grubuna dinletilen müziklerin değerlerde olumlu bir seyre neden

olduğu ortaya çıkmış ve sonuç olarak kaygı azaltma, kortizol düzeyini düşürme gibi anesteziye yardımcı olacak değerleri olumlu etkilediği ve müzik terapinin spinal anestezi uygulanan hastalarda kortizol düzeyi, kan şekeri ve fizyolojik değişkenler üzerine etkisi olduğu ve bu uygulamanın tıp alanında kullanışlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Jha ve ark. (2014). "Genel anestezi altında müzik ve terapötik telkinlerin ameliyat sonrası analjezik ve anti-emetik sonuçlara etkisi" (Effect of Music and therapeutic suggestions under general anesthesia on post-operative analgesic and anti-emetic outcomes)" isimli çalışmada "İntraoperatif müziğin ve pozitif terapötik önerilerin postoperatif analjezik gereksinimleri ve postoperatif bulantı ve kusma üzerindeki" etkilerinin incelenmesi için randomize bir çalışma gerçekleştirilmiş ve toplamda 24 saatlik sürede müzik dinletilen gruba verilen kurtarıcı analjezik miktarının kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha az olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara dayanılarak "Genel anestezi altında müzik ve terapötik telkinlerin ameliyat sonrası analjezik ve antiemetik sonuçlara etkisi" başlıklı çalışmanın müzik kısmı etkili olsa da terapötik telkinin antiemetik sonuç üzerine etkisi doğrulanamamıştır.

Kor ve Adar. (2016). "Mim Kemal ÖKE ve müzik terapi üzerine düşünceleri" isimli çalışmada Mim Kemal Öke'ye ait olan "İlahlarla Dans, Aşkla Dans ve Kaderle Dans" kitaplarında yer alan çeşitli ülkelerin müzik ile tedavi yaklaşımları irdelenmiştir. Sonuç olarak davulun sadece bir vurmalı çalgı olarak değil aynı zamanda mistik amaçlarla kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Şamanik bir iletişim aracı olan bu vurmalı çalgının bireylere alemler arası bir geçiş olanağı sunulduğu ve bu vasıta ile şifa verilme girişimlerinin gerçekleştiği ortaya konulmuştur. Çalışmanın literatüre katkı sağlama amacı güttüğü belirtilmiştir.

Uçaner ve Jelen (2015). "Müzik terapi uygulamaları ve bazı ülkelerdeki eğitimi" isimli çalışmasında müzik terapi eğitiminin çeşitli ülkelerdeki yansımaları detaylı bir şekilde araştırılmış ve incelenmiştir. Bu incelemenin sonunda çeşitli ülkelerin yaklaşımları ortaya konulmuş ve bu yaklaşımların ortaya koyduğu veriler ışığında müzik terapinin yadsınamaz bir şekilde etkisinin ortaya koyulduğunu bildirmiştir. Ek olarak müzik terapinin bedensel sağlığa iyi gelmesinin yanı sıra bireylerin psikolojik olarak iyileştirilmesi, engelli bireylerin yaşamda karşılarına çıkan zorluklar ile baş edebilme gücünü arttırma ve toplum dışı bireylerin topluma kazandırılması yönünde de önemli etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Gün ve Şahinoğlu (2011). "Müzik Terapi: Tarihsel Bir Yolculukla Türklerin, Müziği bir Şifa Aracı Olarak Kullanmaları" isimli çalışmasında Türklerin müziğin şifa yönüne verdikleri değerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmaya göre Eski Türkler incelendiğinde müzik ve dansın hem şifa verici bir araç olarak kullanıldığı hem de sosyal yaşamdaki belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıktığı gözlemlenmektedir. Avrupa'ya müzikle tedavi gitmeden önce Selçuklular, Memluk ve Osmanlı Türklerinde de bu tedavi şeklinin kullanıldığı ve özellikle akıl hastalarının tedavi sürecinde önemli oranda fayda gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Günümüzde ise birçok derneğin kurulması dünyada ve az olmakla beraber ülkemizde önemli ölçüde müzik terapi uygulamalarında bir artışın olmasını sağlamış ve kendini geliştirmeye devam etmektedir.

Arslan (2015). "Müzik terapi ve dini müzik" isimli çalışmada müziğin insanın neredeyse tüm manevi noktalarının üzerindeki etkileri incelenmiş ve sağlıktan ahlaki değerlere kadar tüm yönleri ile ilgili kaynaklar incelenip yorumlar yapılmıştır. Müziğin insani tüm durum ve duygu hallerine olumlu etkilerinin gözlemlendiği hem hastalık tedavisinde hem de hastalık daha oluşmadan önce önüne geçilmesi sürecinde insana kayda değer faydalar sağladığı düşünülmektedir. Bu sonuçtan hareketle toplumların ve bireylerin tedavilerinde olumlu sonuç veren müzik, beden ve özellikle ruh sağlığının vazgeçilmez bir parçasıdır denilebilir.

Uçaner ve Öztürk (2009). "Türkiye'de ve dünyada müzikle tedavi uygulamaları" isimli çalışmasında dünya üzerindeki ulaşılabilen müzikle tedavi okulları ve müzik ile tedavi üzerine yoğunlaşmış olan derneklerin tanıtılması ve bu alan ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçlarının irdelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra müzik terapi ile bireylerin psikolojik olarak iyileştirilmesi, engelli bireylerin yaşamda karşılarına çıkan zorluklar ile baş edebilme gücünü arttırma ve toplum dışı bireylerin topluma kazandırılması yönünde önemli etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Algül ve Kılıçarslan (2022). "Müzik Temelli Uygulamaların Pediatri Hastalıklarında Kullanımı ve Hemşirelik Bakımına Etkisi: Geleneksel Derleme" isimli çalışmalarında müziğin tüm yaş aralığına uygulanabilen ve farmakolojik olmayan bir yöntem olduğuna değinmişlerdir. Müzik ile yapılan müdahalelerin güvenli müdahale olarak kabul edildiğini belirtmişlerdir. Çalışmalarında müzik ile tedavinin çocuklar üzerinde kullanılabilirliği üzerinde durulmuş ve araştırma kaynaklarını bu doğrultuda şekillendirmişlerdir. Araştırmada müziğin çocukların sağlığına ve hemşire bakımına olan olumlu etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. "Müzik Temelli Uygulamaların Pediatri Hastalıklarında

Kullanımı ve Hemşirelik Bakımına Etkisi" isimli araştırmanın sonuçlarına göre farmakolojik olmayan müzikle müdahale yönteminin hemşirelerin kullanımına sunulması ve bu konunun yaygınlaştırılmasının olumlu sonuçlar doğuracağı gözlemleri paylaşılmıştır.

Kaya (2018). "Üniversite öğrencilerinde dini içerikli müzik terapinin kaygı, duygu durumu ve algılanan stres üzerindeki etkisi" isimli çalışmasında dini motifler içeren müzikler ile yapılan müzik terapinin kaygı, duygu ve stres durumu ile ilgili değişkenlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada ön-test son-test kontrol grubu kullanılmış ve bu kontrol grubu deneysel desene göre belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan veriler uygulanmış olan anket vasıtasıyla elde edilmiştir. Evrenini İstanbul'da eğitim gören öğrencilerin oluşturduğu bu araştırmanın örneklemini ise 19-30 yaş aralığındaki 58 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Deney grubuna 1 ay süresince önce stres içeriği taşıyan melodiler dinletilmiş ardından da dini motifli melodiler dinletilmiştir. Kontrol grubu ise sadece stres içeriği taşıyan melodiler dinlemiş fakat dini motifli ezgiler yerine sessizliği dinlemişlerdir. 1 aylık sürenin sonunda aynı işlemler tekrar uygulanarak etki süresi tespit edilmeye çalışılan araştırmanın sonucunda kaygı ve pozitiflik düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın stres düzeyi ve negatifin azalması başlıklarında istatistiksel olarak anlamlı etkileri ve sürekli kaygı son test ve izleme puanlarının anlamlı şekilde azaldığı görülmüştür.

Aksoy ve ark. (2022). "Çocukluk Çağında Müzik Terapi: Geçmişin İzleri" isimli çalışmalarında müzik terapi alanında yapılmış olan uygulamaların araştırılması ve müzik terapinin çocuklar üzerindeki etkisinin ölçüldüğü bilimsel çalışmaların incelenmesi vasıtasıyla ne şekilde kullanıldıklarına dair detaylı bilgi verilmiştir. Literatürdeki çalışmaların incelenmesi ve çalışmaların bulgularının ortaya koydukları sonuçların incelenmesi sonucunda müzik terapi kullanımının çocukların psikolojik ve fizyolojik olarak gelişimlerine katkıda bulunduğu belirtilen çalışmada sonuç olarak müzik terapinin çocuğun ruhsal, fiziksel ve psikolojik olmak üzere neredeyse tüm alanlarda gelişim sağlaması yönünde faydaları olduğu gözlemlenmiştir.

Güler (2016). "Germiyan şiirinde müzik ile terapi" isimli çalışmasında Germiyanlı şifacı sanatçıların tasa, gam, vesvese ve buna benzer psikolojik hastalıklara karşı sunulan su ve müzik sesi ile şifa verme teknikleri karşılaştırılarak Germiyan'ın ve Kütahya'nın tedavi kabiliyetleri dolayısıyla tıbba yapmış oldukları katkıların ortaya konulması amaçlanmıştır. Sanatçıların yazıları derinlemesine incelenmiş ve bu incelemeler sonucunda ortaya çıkan veriler dikkatlice yorumlanmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında üç

hekiminde şifa vermek için öncelikle beslenme teknikleri üzerinde durduğu ve müzik konusuna da az miktarda yer verildiği belirtilen çalışmada sanata ayrılmış olan bölüm için sanatçıların müzikal konulara sevda/kanla ilgili olan bölümlerde yer verdiği gözlemlenmiştir.

Tanrıöver (2010). "Müzikle tedavi yöntemleri" isimli çalışmasında müziğin doğuşu ve toplumun ruhsal yapısının müzikle olan bağlantısı üzerinde durmuş ve antik çağdaki müzik terapi uygulamalarına yönelik açıklamalarda bulunulmuştur. Orta Asya Türkleri'nin müzik terapi ile olan bağlantıları üzerinde de duran bu çalışmada günümüz yüzyılında uygulanmakta olan müzik terapi yöntemlerinin toplumların istendik yönde ruhsal gelişiminin sağlanması, müzik terapi yöntem ve tekniklerin nasıl uygulandığının yanı sıra etkilerinin de neler olacağı ve olduğu konusunda da görüşlere yer verilmiştir. Müzikle tedavi yöntemlerinin araştırılmış olduğu bu araştırmanın sonuçlarına göre son dönemlerde tıpta yoğun ilgi gören bu uygulamanın antik medeniyetlerde uygulanmaya başlandığı ve toplumların sağlıklarına olumlu etkiler gösterdiği gözlemlenmiştir.

Karslı (2019). "Manevi bakımı destekleyici bir uygulama: Müzik Terapi" isimli çalışmada müzik terapinin manevi gelişim açısından değerli olduğunu ve önemli sağlık problemleri olan bireylerin bütüncül bir tedavi aşamasından geçmeleri için gerekli ek alanı yaratması açısından anlamlı olduğunu belirtmektedir. Özellikle ülkemizde müzik terapinin hem kendi kültürümüzün geçmişi hem de bugünün batısıyla kıyaslandığında yeterince gelişmediğini vurgulayan çalışma, ilahi dinlerin ve dünya dinlerinin müziğe olan bakış açılarının müziğin gelişimine olan etkisi ve bu müzik türünün psikolojik ve bedensel etkilerinin incelenmesini konu almış ve sonuç olarak tüm yukarıda bahsi geçen konular ile alakalı olumlu katkıların sağlandığı ortaya çıkmıştır.

Bostancıoğlu ve Kahraman (2017). "Sanat terapisi yönteminin ve tekniklerinin sağlık iyileştirme gücü üzerindeki etkisi" isimli çalışmalarında terapinin sanat boyutu ele alınmış ve tıp alanında uygulanmasının etkilerine değinilmiştir. Bu çalışmada müzik terapi alanında yapılmış olan çalışmalara ulaşılmış ve araştırmalar derinlemesine incelendikten sonra bu çalışmalardaki çeşitli görüşlere çalışmada değinilmiştir. Sonuç olarak müzik veya sanatın diğer kollarından oluşan birikimli ve bilimsel bir sistem olan ve çok eski çağlardan beri kullanılan sanat terapisi yönteminin insanlar üzerinde onların psikolojik ve bedensel sağlıklarını iyileşmesine yönelik olarak kullanılmasının insanlık için önemli olduğu, sanat terapisi uygulanan bireyler üzerindeki gelişim ve değişimler incelendiğinde sanat terapisinin bireyler üzerindeki etkilerinin kayda değer düzeyde olumlu etki yarattığı görüşüne yer

verilmiştir. Ayrıca günümüzde de birçok ülkede alternatif tıp olarak da kullanıldığı sonucu paylaşılmıştır.

Ağartan (2009). "Sanat eserlerinde yaşayan bir mit: Sağlık tanrısı Asklepios ve kızı Hygieia" isimli eserinde Antik Yunan'da hekim ve sağlık tanrısı olarak bilinen Asklepios ve kızlarından biri olan Hygieia ile ilgili mitler literatürde ulaşılabilen farklı çalışmaların derinlemesine incelenmesi ve farklı sanatçıların da kaleme aldığı eserler desteği ile araştırmada paylaşılmıştır.

Hangül ve Tufan (2022). "Otizm Spektrum Bozukluğunda Tamamlayıcı ve Alternatif Tedavilerin Kullanımı" isimli çalışmada TAT ile ilgili tanıtım yapılmıştır. Kullanılan alanlar ve OSB'de kullanılmakta olan TAT yöntemleri ile kullanılmakta olan yöntemlerin etkilerinin irdelenmesi ve Türkiye'de bulunan OSB'li çocuklar için TAT uygulanması ile ilgili yazılmış olan araştırmaların irdelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak hekimlerin TAT kullanmadan önce aileleri detaylı olarak bilgilendirmesi gerektiği ve bu uygulamanın daha da yayılarak devam etmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Tuna ve ark. (2021). "Üniversite öğrencilerinde müzik dinleme tercihinin fiziksel aktivite, depresyon ve uyku kalitesine etkisi" isimli çalışmasında üniversite çağındaki öğrencilerin tercih ettikleri müzik türlerinin depresif hal, fiziksel aktivite ve kaliteli uyku ile arasındaki ilişki incelenmştir. Literatürdeki ulaşılabilen tüm çalışmaların incelenmesi sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında çalışmanın sonuçlarına bakıldığında rap/hip-hop müzik türlerine ilgi duyan öğrencilerin fiziksel olarak daha şiddetli bir hareketlilik halinde oldukları ve bu öğrencilerin uyku kalitelerinin de daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Cömert ve Özbey, (2021). "Türk müziği destekli psikolojik sağlamlık programı: Okul öncesi dönemdeki çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerine etkisi" isimli çalışmada Türk müziği ile desteklenmiş psikolojik sağlamlık uygulamasının okul öncesi dönemdeki bireyleri psikolojik olarak ne kadar sağlam hale getirdiği konusu irdelemiştir. Çalışmada ön test-son test kontrol grubu olan desen kullanıma alınmıştır. Eserin çalışma grubunu Tokat il merkezindeki anaokulları oluşturmuş ve öğrenciler tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Çocuklar 48-72 aylık olmak üzere 21 bireyden oluşmaktadır. Uzman görüşlerine de başvurulan bu araştırmada "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" uygulanmıştır. Türk müziğiyle desteklenmiş olan program 5 gün ve 4 hafta sürmüştür. Sonuç olarak hem deney hem de kontrol grubunun lehine olacak şekilde anlamlı sonuç çıktığı belirtilmiştir. Türk müziğinin bu programda

uygulanmasının çocukların istendik düzeyde gelişim göstermesine sebep olduğu gözlemlenmiştir.

Uslu, 2023. "Müzik Terapiden Çalgılara" isimli çalışmada XV. yüzyılın ilk yıllarında Türkçe olarak kaleme alınmış olan Acâ'ibü'l-mahlûkât'ın içerisinde bulunan müzik bilgileri incelenmiştir. Acâ'ib formunda kaleme alınmış olan beste ve güfteler dikkate alınarak inceleme yapılan bu çalışmada kitap derinlemesine incelenmiş ve bu incelemeler ışığında ortaya çıkan sonuçların bizlere gösterdiği verilerin neticesinde kitabın detaylı bir tanıtımı yapılmıştır. İncelenen verilerin sonucunda söz konusu kitabın Osmanlı padişahlarının beşincisi olan I. Mehmet Çelebi adına yazılmış olduğu gözlemlenmiştir. I. Mehmet Çelebi'nin Mevlevilere yakın olması ve aydınlanma felsefesine ilgi duyması sebebiyle bestelenen müziğin insanlar üzerinde şifa verici olarak kabul edilebilecek pozitif bir etki yarattığı gözlemlenmiştir. "Eserde havatınlak, teltınlak, darptınlak, kenditınlak gibi enstrümanlardan ve müzik mitolojilerinden bahsedilmektedir. Antik Yunan'dan gelen melodiler ile alakalı mitolojik anlatıların yeni sistemciler döneminde gözlemlendiği ve bu hikâyelerin toplumun yerel kesiminin kaynaşmasını sağladığı gözlemlenmiştir".

Akpınar, 2021. "Musiki ve su arasındaki ilişkinin çeşitli boyutları" isimli çalışmada Peygamber Musa'nın su ile ilgili mucizesi, musıki kelimesinin doğuşu ve şekillenişi arasındaki bağlantının incelenmesi, Türk müziği uşşak makamı ve burçların kendi arasındaki ilişkinin tespit edilmesi, müzisyen Orpheus ve filozof Pythagoras'ın su ile ilişkisinin araştırılması, su sesi ile tedavinin irdelenmesi ve suyun ses ve Kur'ân-ı Kerim, ezan ve zikirden etkilenmesi konularında yorumlar yapılmış ve literatürde ulaşılabilen kaynakların derlenmesi sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında sonuç olarak musıki ve suyun yadsınamaz bir ilişkisinin olduğu gözlemlenmiştir.

Uslu, R., 2021. "Kindin'in eserinde müzik terapi" isimli çalışmada Kindi'nin müzik terapi ile alakalı fikirlerinin irdelenmesi konusunu amaç edinilmiştir. Araştırmanın sınırlılığı Kindi'nin müzik risalesidir. Kindin'nin kaleme almış olduğu eserin detaylı incelenmesi sonucunda ortaya çıkan sonuç, name ve güfte uyumuna dikkat çeken çalışmada müzik terapinin faydalarını arttırmak amacıyla renk ve kokulardan da faydalanılmasını önermesi ve etkinin istendik düzeyde olduğunu belirtmesi olarak gözlemlenmiştir.

Erer ve Atıcı, 2010. "Selçuklu ve Osmanlılar da müzikle tedavi yapılan hastaneler" isimli çalışmalarında müzikle tedavinin alternatif olmaktan öte uygunluğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Antik çağladan günümüze kadar ulaşan tarihsel süreç içerisinde uluslara ve dönemlere göre çeşitli farklılıklar barındıran bir gelişim yapısına sahip olduğunu ifade

etmişlerdir. Müzikle tedavi yapılan hastaneler bulunduğunu ve bu hastanelerin önemli bir yere sahip olduğunu bildirmişlerdir. Çalışmada günümüzde tamamen bilimsel bir yöntem olarak kullanılan müzik terapinin tarih içerisindeki gelişmesinden bahsedilmektedir. Ayrıca Selçuklu ve Osmanlar döneminde müzik terapi yapan hastaneler ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Bunların dışında akıl hastalarında bu tedavi türünün Selçuklu ve Osmanlı döneminde yaygın olarak kullanılmakta olduğunu ve müzik terapi yönteminin çok gelişmiş olduğunu belirtmişlerdir.

Utebay, 2020. "Türk-İslam medeniyetlerinden günümüz Türkiyesi'nde müzikle tedavi" isimli çalışmada Türk İslam medeniyetlerindeki müzik terapi çalışmalarına ilişkin araştırmalar yapılmıştır. Günümüzde hala bilimsel bir yöntem olarak kullanılmakta olan müzik terapi uygulamasının Orta Asya Türkleri'nden Türk İslam medeniyetlerine kadar uzanan devinim aşamaları, teorileri ve makamsal etkileri ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Türklerin İslamiyet'i öncesinde ve sonrasında nasıl bir yaşama sahip oldukları, töre ve geleneklerinin yanı sıra inançları ile alakalı da bilgi verilmeye çalışılmıştır. İslamiyetten sonra Türk müziğinde melodinin makamsal bir yapıya bürünmesi ve kullanılan ses aralıklarının arttırılması dolayısıyla müzik terapi uygulamalarının da gelişerek şekillendiği görülmüştür. Ayrıca Osmanlı ve Selçuklu döneminde müzik terapinin yaygın bir şekilde kullanılmış olduğu bilgisi detaylı bir şekilde verilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak Türk toplumlarında ve topluluklarında müzik terapi uygulamasının önemli bir yer işgal ettiği görülmektedir. Tüm Türk topluluklarında benzer müzik terapi uygulamalarına rastlanmaktadır. Müzik terapi sempozyumunda hastaların enstrüman icra etmeleri onların hem sanatsal kabiliyetlerinin gelişmesine hem de sağlık olarak istendik düzeye yükselmelerine yardımcı olacaktır sonucuna ulaşılmıştır. Primer gebelere verilen müzik terapi müzik eğitimi sonucunda vücutlarında oluşan ağrının azalmış olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca kanser hastalarının kaygı bozukluğu yaşama şikayetlerinin azalmış olduğu da tespit edilmiştir. 2007 yılında Gazi Üniversitesinde yapılan bir çalışmanın sonucunda Türk müziğinin uygulanmış olduğu ve ağrı yaşayan hastaların %40 oranında ağrılarının kaybolduğu gözlemlenmiştir.

Akbulut, 2021 "Anadolu'da antik tıp uygulamaları, müzikle tedavinin doğuşu ve Asklepionların önemi-Ayas örneği" isimli çalışmasında geçmişten bugüne müzik terapinin kullanılmakta olduğu kullanım amacıyla çeşitli şifahanelerin inşa edildikleri ve sadece antik Yunan'da değil aynı zamanda Anadolu'da da bu şifahanelerin kurulduğunun kanıtlarının sunulmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Sonuç olarak Mezopotamya ve Anadolu

topraklarında medeniyetin doğduğu bilinmektedir. Müzikle tedavinin bu topraklarda doğduğunu kanıtlar nitelikte çalışmaların olduğu görülmüştür. Ayrıca müziğin bir şifa aracı olarak uygulanmasının da ilk olarak Anadolu ve Mezopotamya medeniyetlerinde başladığının vurgulanması önemlidir.

Tuna ve Özer 2015 "Bergama Asklepionu' nda bir sağaltım yöntemi olarak müzik" isimli çalışmada antik çağda müzik terapinin iyileştirici gücünün halk arasında etkin bir şekilde kabul gördüğüne dair bilgilere yer vermiştir. Asklepios, bilinen en büyük şifa tanrısı olarak tarihte önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Roma'da da aynı gelişimi devam ettirmiş ve daha da artırmıştır. Bu tanrı adına birçok sağlık merkezi benzeri yapılar kurulmuştur ve bu sağlık merkezlerinde uygulanan tedavi yöntemlerinden birisi de müzik terapidir. Yazılı metinlerde yüzeysel olarak müzik terapi bilgileri mevcuttur. Çalışmanın amacı bu başlık ile ilgili tüm yazıları toplamak ve okuyucunun anlayabileceği bir şekilde bu konuda çalışan bilim insanlarının görüşünü de almak suretiyle okuyucuya bu çalışmanın sonuçlarını sunmaktır. Arkeolojik kaynaklar ve tabi kaynaklar da kullanılarak çalışma desteklenmiştir. Sonuç olarak günümüzde kurulmuş olan tedavi merkezlerinin söz konusu antik Çağ'dan bugüne devam etmekte olduğu ve Asklepionlar'ın şu anda bizlerin hizmetine sunulan çok yönlü tedavi kuruluşlarının açılması yolunda başı çektiği gözlemlenmektedir.

Yücel, H., 2016. "Türk İslam Medeniyetinde Müzikle Tedavi Yöntemlerinin Uygulandığı Şifahaneler: Amasya Darüşşifası" isimli eserinde müzik terapi uygulamalarının Eski Türklerde, Eski Yunan, Mısır ve Çin gibi neredeyse tüm medeniyetler de görüldüğüne dair bulgulara rastlandığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Farabi ve İbni-Sina gibi dini bilginlerin de müzik tedavi ile ilgilendiklerine dair bulgulara rastlanmıştır. Söz konusu alimler sadece müzik terapi ile ilgilenmekle kalmışlar aynı zamanda bu alimlerin müzik terapi ile alakalı yenilikler de getirdikleri görülmüştür. Müzikle tedaviye katılan bu yenilikler Selçuklu ve Osmanlı'nın da dikkatini çekmiştir. Bu sebeple müzik terapi uygulamaları daha da ileri boyutlara ulaşmıştır. Başlangıcı büyü ile şifa vermeyi hedefleyen ve kimi hekimler tarafından da uygulanan bu müzik terapi yöntemleri Selçuklularda artık bir devlet politikası olarak Darüşşifalarda uygulanmaya devam etmiştir. Ses ve akustiğin incelenmesine varana kadar birçok konuda Osmanlı döneminde çalışmalar yapılmış ve müzik uygulamaları için gerekli tüm alt yapıların sağlandığı, 1154 yılında kurulan Şam Nureddin Zengi şifahanesinin bunun en güzel örneklerinden birisi olarak karşımıza çıktığı vurgulanmıştır. Araştırma müzik terapinin geçmişten bugüne geçirdiği tarihsel süreç ve Amasya Darüşşifasının geçen bu süredeki konumunu açıklamaya çalışmıştır.

Değer, 2022. “Demans ve Alzheimer’da müzik terapinin etkisi ve Türkiye’deki mevcut durum” isimli eserinde literatürde ulaşılabilen kaynakların incelenmesi sağlanmış ve ilgili literatürün yardımıyla demans hastalarının müzik terapiye nasıl tepki verdiklerinin ortaya konulması, varsa faydalarının tespit edilmesi, ülkemizde ve dünyada yaygın olarak çalışma yapılmakta olan müzik terapi alanı ile ilgili bir farkındalık oluşturmak ve otoritelerin dikkatini çekme amaçları gütmüştür. Müzik terapi ülkemizde daha yaygın ve kurumsal olarak kabul edildiğinde, faaliyet göstermekte olan rehabilitasyon merkezleri daha da arttığında, rehabilitasyon merkezleri ve müzik terapi uygulayıcılarının bir araya gelmesiyle birlikte müzik terapi uygulamalarının bu rehabilitasyon merkezlerinde daha sık uygulanması sayesinde hasta yakınlarının daha rahat ve konforlu bir yaşam sürmeleri ve hastaların da aynı şekilde daha rahat ve konforlu bir yaşam sürmeleri açısından desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uzun, 2018. “Lise öğrencilerinin ruhsal gelişimi ve ergenliğe bağlı negatif etkilerin giderilmesinde müziğin rolü” isimli çalışmanın amacı lisede öğrenim gören öğrencilerin psikolojik olarak istendik düzeyde gelişmelerinin sağlanması ve öğrencilerin ergenlik çağında olmaları sebebiyle oluşabilecek olan negatif etmenlerin pozitife döndürülmesinde müziğin rolünün incelenmesidir. Bu amaç çerçevesinde 1, 2, 3 ve dördüncü sınıflar olmak üzere tüm sınıflardan öğrencilerin seçilmesi ile oluşturulmuş bilimsel araştırmada yazarın geliştirmiş olduğu “ergenlikte ruhsal gelişim de müzikten etkilenim” başlıklı ölçek öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmaya katılan 181 kız öğrenci ve 145 erkek öğrenci göz önüne alındığında toplam sayı 326 olarak karşımıza çıkmaktadır. 12,14 yaşlarında olan 13 adet öğrenci, 15, 16 yaşlarında olan 246 öğrenci ve 17 ve üzeri yaşlar arasında bulunan 67 öğrenci çalışmaya katılım göstermiştir. Araştırmanın sonucunda ele geçen veriler ışığında ergenlik sebebiyle oluşan negatif etkilerin öğrencilerin ruhsal gelişimlerini istenmedik yönde etkilemesinin mümkün olduğu ve müziğin bu negatif etkilerin pozitife dönüştürülmesinde anlamlı bir şekilde etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir ergenlik alanında müzik terapi ile alakalı geniş kitlelerle yapılan çalışmalar bulunmadığından ötürü daha geniş çalışmalar yapılmasının bu alanın gelişiminde katkı sunacağı ve bu çalışmanın da geniş bir kitle ile sürdürülmüş olması sebebiyle alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çak ve Özcan, 2018. “Müzik terapinin tarihsel gelişimi ve uygulandığı mekanlara bir bakış” isimli çalışmanın amacı antik yunandan Osmanlı devrine kadar müziğin toplumun ve bireylerin yaşam ve psikolojilerine olan etkilerinin araştırıldığı kaynakların taranarak derlenmesi ve müzik terapi kavramına dair disiplinlere ve bu disiplinlerin

kurumsallaşmalarına yönelik çalışmaların verilerinin tespit edilmesi yoluyla diğer çalışmalara ışık tutmaktır. Araştırmada edinilen kaynakların verilerine göre en eski dönemlerde ve Orta Çağda islam düşünürlerinin de yer vermiş olduğu müzik terapi uygulamaları ile ilgili kronolojik bir şekilde sunum oluşturulmuştur. Bu sunum literatüre girmiştir. Yöntem olarak veri toplama kullanılmış ve elde edilen Arapça, Farsça, Osmanlı Türkçesi, Türkçe ve İngilizce eserler derinlemesine incelenmiş ve araştırılan literatür olabildiğince geniş tutulmuştur. Osmanlı ve Selçuklu devrinde müzik terapinin kullanıldığına dair yapıların bizlere vermiş olduğu mesajlardan örnekler verilmiş ve yüzyıllardır müzik terapide kullanılan müzik çeşitlerinin özellikle makamsal olarak insanlara olumlu etkilerinin olduğu gözlenmiştir. Özellikle 18. yüzyılın ardından müzik terapinin daha ciddiye alınmaya başlanmasının ardından müzik terapi uygulamaları bilimsel araştırmalara konu olmuş ve her geçen gün bu araştırmalar daha da artarak devam etmiştir. Günümüzde hala dünyada birçok ülkede tıbbın çeşitli alanlarına ek destek vermek üzere müzik terapi hala kullanılmaktadır.

Mete ve ark. 2018. "Gebe fare ve yavrularında ağrı, depresyon ve bellek üzerine müziğin etkisi" isimli çalışmada gebe farelerin ve yavrularının ağrı, depresyon ve bellek gelişimleri üzerinde müziğin etkisinin incelenmesi konu alınmıştır. Ele geçen bulgular neticesinde makamsal müziğin özellikle gebelik öncesi dönemde ve doğumdan sonraki dönemde yavru ve anne fareler üstündeki etkisi istendik yönde seyreden bir yönelim sergilemiş ve anlamlı bulunmuştur. Yavru farelerin ağrı hislerinin azalması ve bu ağrı hissindeki pozitif değişiklik ayrıca yavru ve anne farenin psikolojik problemlere karşı güçlerinin de önemli ölçüde artmasını, özellikle öğrenme ve bellek üzerinde istendik gelişimler ve değişimler görülmesini sağlamıştır. Bu durumun çalışmanın sonuçlarını oluşturduğu söylenebilir. Müzik terapinin faydalarının araştırılması için yapılacak olan önerilerden bir tanesi sinir ve endokrin sisteminde iyileşmelere yol açan hücre düzeyindeki yapılanmaların davranışlarının incelenmesi konulu araştırmaların daha da çoğalması ve bu etkilerin ne düzeyde olduğunun derinlemesine araştırılmasıdır. Sonuç olarak, müzik terapinin günümüz tıbbına herhangi bir negatif etki olmaksızın eklemlenebilmesi tıpta halihazırda uygulanan ve bireylere zarar verme ihtimali bulunan fiziksel uygulamalarında sayılarının giderek azalmasını sağlayabilecektir şeklinde görüş sunulmuştur. Yapılması muhtemel olan çalışmaların da ilgili alana önemli katkılar sağlayacağı görüş olarak belirtilmiştir.

İşıkçı, 2018. “Müzik terapinin kolonoskopi öncesi hastaların fiziksel ve ruhsal parametreleri üzerine etkisinin incelenmesi” isimli çalışma kolonoskopi öncesindeki müzik terapi uygulamalarının hastalara fiziksel ve ruhsal olarak faydalı olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla ön-test ve son-test ölçümü yapılan ve deneysel desende dizaynı yapılmış bir eserdir. Bu çalışma bir özel hastanenin gastroenteroloji bölümünde uygulanmıştır. Araştırmadaki örneklem 30 deney 30’da kontrol grubu olmak üzere 60 bireyden meydana gelmiştir. Deney grubu kolonoskopiye girmeden önce müzik uygulamasına maruz bırakılmıştır. Müzik terapiden sonra gerekli ölçüm cihazlarının tekrar uygulanması ile de araştırma şekillendirilmiştir. Tüm hastalara 20 dakika boyunca kulaklık vermek suretiyle müzik terapi uygulamacısı öğretim üyelerinden gerekli olurlar alınarak mahur makamında seyreden, içerisinde söz bulunmayan eserler dinletilmiş ve hastaların sosyo-demografik, fiziksel ve ruhsal durumlarına ilişkin sorular içeren anketler ile kaygı ölçeği de dahil olmak üzere araştırma şekillendirmeye çalışılmıştır. Tüm bu uygulamalar sonucunda kolonoskopiye girmeden önce müzik terapi uygulanmasının hastaları kolonoskopi esnasında olumlu bir şekilde etkileyeceği sonucuna varılmıştır.

Torun, 2022. “Kanıta dayalı müzik terapisi uygulamalarında müziğin rolü” isimli çalışmada müziğin beyin ile kurmuş olduğu ilişki sonucunda müziğin insan bedenine ve insan psikolojisine etkileri ve kanıta dayalı müzik terapisi uygulamasında müziğin rolünün esas olarak ne olduğunun araştırılması ve bu rolün etki düzeyinin ne düzeyde olduğunun tespiti amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçları ele alındığında ortaya çıkan sonuç; kanıta dayalı müzik terapisi uygulamasının hastanın kendi beğenisine göre düzenlenmiş, kendi seçeceği müzik türlerinden oluşan ve hasta ile danışan ilişkisinin önemli bir parçası olan terapötik bir süreç olduğu gözlemlenmiştir. Hastalara müzik dinletilmesi uygulaması burada terapi yapan birey ile terapi gören bireyin her ikisinin de şifa bulma amaçlarına başarılı bir şekilde ulaşması yolunda yalnızca onlara yardımcı bir araç konumunda bulunmaktadır. Kanıta dayalı müzik terapi uygulamasında müziğe biçilen rol sinir bilimsel olarak da aynı şekilde tanımlanmaktadır.

Karamızrak, 2019. “Kardiyovasküler hastalıklar da müzik ile terapi” isimli çalışmada müzik terapi uygulamasının fiziksel, psikolojik ve sosyal davranışlara olan etkilerini ve ayrıca kardiyovasküler hastalıklar yaşayan bireylerin olumlu yönde sağlıksal gelişimlerinin sağlanması yönündeki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Sonuç olarak tıbbi alanda kullanılan ve müzik terapi olarak adlandırılan uygulamada akıl, ruh ve beden anlamında bireylerin müzikal titreşimler vasıtasıyla melodiler ile bütünleşerek bedenlerinin buna uyum

sağladığı belirtilmiştir. Sadece kulaktan içeri giren ve beyne iletilen bir titreşim olmakla kalmayıp aynı zamanda bedenin tüm organları ve hücrelerini dolaştığı ve çeşitli frekansların vücut ile etkileşime girmesiyle birlikte vücudun çeşitli tepkiler vermesine sebep olduğu, kardiyovasküler risk taşıyan hastalarda olumlu gelişmelere sebep olduğu ve bu tip bir rahatsızlığın önlenmesinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Hardalaç ve ark. 2020. "Klasik Türk müziği makamlarının minör / majör depresyon hastalarının üzerindeki duygu değişimlerine ve tedavi süreçlerine etkilerinin beyin EEG sinyalleri kullanılarak analiz edilmesi potansiyelinin meta-sentez yöntemi ile incelenmesi" isimli çalışmada detaylı bir kaynak taraması yapılmış ve yapılan kaynak taramasının sonucunda Türk müziği makamlarında bulunan melodilerin ve seyirlerin minör majör depresyon hastalığına yakalanmış olan bireylerin duygularındaki değişim durumlarının tedavi edilmesi sürecinde kullanılması ve beyin EEG sinyallerinin kullanılması vasıtasıyla bu sinyallerden çıkan sonucun analizinin okuyuculara aktarılması hedeflenmiştir. Sonuç olarak yapılan bu detaylı literatür incelemesi sonucunda ortaya konulan eksiklerin tamamlanması ve yapılması gerekenlerin önerilmesi adına önemli bir çalışmadır. Yeni çalışmalara ışık tutacak detaylı bilgiler içermektedir. EEG sinyallerinin kullanımının ve bu sinyallerin potansiyelinin incelenmesinin hedeflendiği çalışmanın bu yönleri ile alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

Geyik, İ., G., 2016. "Hematopoetik kök hücre nakli esnasında müzik terapinin kanser hastalarının fiziksel ve ruhsal parametreleri üzerine etkisi." isimli çalışmada hastalara kök hücre naklinin yapılması sırasında müzik ile şifa terapisinin hastalara uygulandığındaki etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan gruplara ön test ve son test uygulanarak araştırmanın sonuca ulaşmasına hizmet edilmesi amaçlanmıştır. Evrenini özel bir hastanede kanser tedavisi görmekte olan ve kemik iliği nakil edilmesi amacıyla ilgili ünitede yatmakta olan hastaların oluşturmuş olduğu bu çalışmada amaca uygun olan 30 hasta deney grubuna dahil edilmiştir. Nakil işleminden önce, nakil esnası ve sonrasında hastalara müzik dinletilmesi şeklinde ilerleyen çalışmanın deneysel kısmı "Şehnaz Makamı" eserlerin hastalara müzik çalar ile dinletilmesi şeklinde ilerlemiştir. "durumluluk kaygı ölçeği ve distres termometresi" uygulanan hastaların bağımlı grup olarak karşılaştırılması amacıyla "Mann-Whitney U" testinin kullanılması sağlanmıştır. Bağımsız grup karşılaştırılması yapılmak istendiğinde ise "Kruskal-Wallis" testinin uygulanması uygun görülmüştür. Bağımlı olarak ifade edilen grubun değerlerinin incelenmesi için "Mc Nemar" testinin uygulanması uygun görülen bu çalışmada müzik terapi uygulamasından

sonra hastaların soluk alıp verme oranının müzik terapi uygulanmadan önceki haline oranda daha düşük seyrettiği gözlemlenmiştir. Satürasyonlarının artması söz konusu olmuştur. Hastaların yaşaması muhtemel olan ya da hali hazırda yaşamış oldukları stres ve kaygı durumlarının ise müzik terapi uygulamasından sonra düşüşe geçmiş olduğu araştırmanın sonuçlarından birisi olarak göze çarpmaktadır.

Bayraktar ve Yetimoğlu, 2019. "İsimli çalışma yoğun bakımda görev yapmakta olan hemşireler üzerine yoğunlaşmıştır. Yoğun bakım hemşirelerinin müzik terapiye bakışlarının ne olduğunun tespit edilmesini amaç edinen bu çalışmada "Karadeniz Üniversitesi'nde görev yapmakta olan 116 hemşire" ile çalışılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla hazırlanmış olan formun gönüllü olarak formu doldurmayı kabul eden hemşirelere verilmesi ve doldurulduktan sonra toplanıp verilerin işlenmesi sonucu ortaya çıkan veriler ışığında %95 oranında hastanın yoğun bakım ünitesinde tedavi görmekte iken yoğun bir stres ve buna bağlı olarak gelişen psikolojik sıkıntılar içerisinde oldukları tespit edilmiştir. %97 oranında hemşirenin müzik terapinin kullanılmasının hastalar üzerinde son derece olumlu etkiler gösterdiğini beyan ettiği gözlemlenmiştir. %93 oranında hemşire ise müzik terapinin yoğun bakımda hastalar üzerinde uygulandığı taktirde hastaların bu uygulamaya verdikleri tepkinin olumlu yönde olduğunu beyan etmiştir.

Gençel, 2006. "Müzikle tedavi" isimli çalışmasının amacı müzikle tedavi uygulamasının önemi, gelişimi, bireyler üzerindeki etkileri, tıptaki konumunun açıklanması ve değerlendirilmesidir. Sonuç olarak müzik terapinin hastaların anksiyetelerinin azalmasına, heyecanlarını yönetmelerine, düşüncelerine söz geçirmelerine yardımcı olduğu ve bireylerin sosyalleşmesinde de önemli bir etkiye sahip oldukları gözlemlenmiştir. Başka bir değişle müzikle tedavinin insanların psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmelerini sağladığı, zihinsel olarak huzurlu bir yapıya bürünmelerini sağladığı ve zihinsel karmaşanın giderilmesinde önemli bir rol oynadığı gözlemlenmiştir. Müzikle terapinin geçmişten günümüze kadar bir terapi yöntemi olarak ve tıbbi bir yöntem olarak kullanılagelmesi bu yöntemin sadece bir müzik dinleme ve kendini iyi hissetme süreci olmadığı aynı zamanda psikolojik iyileşmenin fiziğe yansıması dolayısıyla kişilerin şifa bulmasına da önemli oranda yardım ettiği gözlemlenmiştir. Ayrıca müzik terapinin sadece bireylerin tedavi edilmesi amacıyla değil aynı zamanda koruyucu olarak da insanların yardımına koştuğu gözlemlenmiştir. Bireylerin benlik yıkımının gerçekleşmemesi adına müzik terapinin önemli bir yardımcı olduğu ve müzik terapinin geçmişten bugüne kadar bir tedavi yöntemi olarak kullanıldığının altı çizilmiştir.

Erakman ve Bayram, 2019. “Alt çene gömülü 20 yaş cerrahisinde müzik dinletisinin anksiyete üzerine etkisi” isimli çalışmada gömülü mandibula olarak adlandırılan ve halk arasında 20’lik diş olarak bilinen ameliyatın normal şartlarda yüksek risk taşımamasına rağmen halkın bu ameliyatı olma konusundaki isteksizliği ve riskin yüksek olduğunu düşünmesi sebebiyle insan psikolojisinin devreye girmesi ve bu sebebin başı çektiği ciddi komplikasyonların ortaya çıkabilme olasılığı “İntraoperatif analjezik” ihtiyacını arttırabilmektedir. Doz artışı sebebiyle kardiyovasküler sistemde çeşitli komplikasyonların meydana gelmesi daha olası hale gelebilmektedir. Psikoloji ile neredeyse doğrudan ilişkisi olan bu durumun çözülmesi hastaya hem bedenen hem de psikolojik olarak fayda sunacaktır denilebilir. Müzik dinletisinin preoperatif anksiyetenin kontrol altına alınabilmesi için uygulanabilecek olan en basit non-invaziv yöntem müziktir. Çalışmanın amacı çerçevesinde 20’lik diş olarak adlandırılan cerrahi uygulama esnasında hastaya dinletilen müziğin hastanın anksiyete ve vital bulgularına olan etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde 80 kontrol grubu ve 80 deney grubu olmak üzere hastalar seçilmiş ve hastaların yaşam bulguları sürekli olarak denetlenmiştir. Kontrol ve deney grubunun yaşam bulgularına bakıldığında ise müzik dinletilen ve dinletilmeyen hasta grubunda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buna rağmen dikiş atıldığı esnada nabız ölçümü yapılırken anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Akkuş, 2007. “Müziğin insan sağlığı üzerindeki yeri ve önemi” isimli makalede müziğin bireyler üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve bireylerin sağlıklarında istendik yönde değişim sağlanması amacıyla kullanılabilecek bir araç olup olmadığı konusu irdelenmiştir. Seçilen çalışmalar derinlemesine incelenmiştir. Çalışmalar içerisindeki önemli bulgulara değinilmiştir. Literatürden elde edilen çalışmaların incelenmesi ve bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkan verilerin işlenmesi ile çalışmanın sonucu oluşmuştur. Bu çalışmanın sonucu olarak müzikal melodilerin özellikle de insanı şifalandırmaya yönelik oluşturulmuş ve bilinçli kurgulanmış müziklerin bireylerin sağlık durumlarında olumlu etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ek olarak tek başına müziğin tedavi edici bir uygulama olarak düşünülmemesi gerektiği, geleneksel tıp uygulamalarının yanında kullanılabilecek ve özellikle tıbbi müdahaleyi kolaylaştırabilecek olan yapısıyla tedaviye ihtiyaç duyan bireylerin psikolojik durumlarının olumlu yönde seyretmesine yardımcı olarak tedaviye destek bir araç olması sebebiyle hekimlerin müdahaleler esnasında ya da müdahale öncesinde kullandığında olumlu sonuçlar alabileceği bir yöntem olarak ele alınması gerektiği açıklanmıştır.

4. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama süreci, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma" olarak açıklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 35). Nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan desenlerden biri olan ve yazılı belgelerin analizini içeren doküman analizi (Yıldırım ve Şimşek, 2016, akt., Kıral, 2020: 172) hedeflenen yazılı metinleri toplayıp gözden geçirmek ve sorgulayıp analiz etmek suretiyle araştırmayı oluşturmuştur (Sak ve ark., 2021: 228).

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni müziğin sağlıktaki yeri ve önemini içeren makaleler örneklemi ise anestezi uygulanan hastalarda müziğin etkisini konu alan araştırmalardır.

4.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya başlarken sınırlar belirlenmiş ve bu sınırlar çerçevesinde anestezi uygulanan hastalarda müziğin etkisini konu alan araştırmalar DergiPark hizmeti kapsamında yer alan TÜBİTAK, ULAKBİM ve PubMed veri tabanları ile TR Dizin ve Google Akademik üzerinden yapılmıştır. Taramalarda Türkçe ve İngilizce olmak üzere sekiz anahtar kelime (müzik, anestezi, müzik terapi, anestezi ve müzik, anestezi ve müzik terapi, müzik ve yoğun bakım, anestezi altında müzik, müzik ile tedavi) kullanılmıştır.

Belirlenen sınırlar çerçevesinde DergiPark hizmeti kapsamında yer alan TÜBİTAK, ULAKBİM ve PubMed veri tabanları ile TR Dizin ve Google Akademik yoluyla ulaşılan kaynaklardan yalnızca amaca hizmet eden ve araştırmanın sınırları içerisinde kalanlar çalışmaya dahil edilmiştir. Bu konudaki çalışmaların yetersizliği sebebiyle konu ile ilgili her

ne kadar 140 adet çeşitli başlıklarda tez, bildiri, makale, kitap ve bilimsel toplantı sunuları bulunsa da amaca hizmet eden yalnızca 86 çalışma araştırmaya dahil edilmiştir.

4.4. Veri Toplama Aracı

Çalışmada verilerin toplanmasında yöntem olarak doküman analizi kullanılmıştır. Alan yazın taraması DergiPark hizmeti kapsamında yer alan TÜBİTAK, ULAKBİM ve PubMed veri tabanları ile TR Dizin ve Google Akademik üzerinden yapılmıştır. Çalışmanın amacı bağlamında anahtar sözcükler; alana dahil olan bütün çalışmalara erişmek için geniş tutulmuş ve bunun dışında dahil etme ve hariç tutma yapılmamıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi betimsel içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu yöntemde birbirinden bağımsız olarak oluşturulan nitel ve nicel eserler derinlemesine incelenmekte ve düzenlenmektedir. Bunun sonucunda alandaki genel eğilimler tespit edilmektedir (Selçuk ve ark., 2014'den akt. Özdevecioğlu ve Hark., 2021: 23). Bunun çıktısı olarak söz konusu alan ile ilgili araştırma yapmak isteyen ya da araştırma yapan kişilere yönelik genel yönelim ortaya konulmaktadır (Cohen ve ark, 2005; Selçuk ve ark., 2014'den akt. Özdevecioğlu ve Hark, 2021: 21).

5. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amacı doğrultusunda alt problemlere ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

5.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

5.1.1. Müziğin anestezi uygulanan hastalarda iyileştirici etkisi var mıdır?

İncelenen araştırmaların sonuçlarına göre müziğin direkt olarak iyileştirici bir etkisi bulunmasa da dolaylı olarak bu etkiden bahsedilebilmektedir. Yiğit'in (2017) "Spinal anestezide ameliyat sırasında dinletilen müziğin hastaların ameliyat sırası yaşam bulguları ile ameliyat sonrası ağrı ve anksiyetesi üzerine etkisi" isimli çalışmasının sonuçlarına göre müzik ağrı ve anksiyeteyi azaltmaktadır. Ağrı ve anksiyeteyi azaltan müziğin tam bir iyileştirme aracı olmadığı, yani var olan bir hastalığı iyileştirmekten ziyade anestezi altındaki hastaların bulundukları durum sebebiyle geçirmiş oldukları ameliyat ya da başka sebeplerden oluşan ağrılar ve yine ameliyata girmenin kişiye yaşatmış olduğu anksiyeteyi azalttığı belirtilmektedir. Direkt olarak bir iyileşme olmasa bile bu durum düzeltilmediğinde sonuçları hastanın yaşam bulgularının olumsuz seyretmesine sebep olacağından ötürü dolaylı olarak yani yapılan müdahalelere bir ek destek olarak algılanabileceği ve bu doğrultuda düşünüldüğünde dolaylı olarak iyileştirici etkisinin olduğu görülmektedir.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

5.2.1. Müziğin anestezi uygulanan hastalara verilen anestezik ilaç dozuna etkisi var mıdır?

Müziğin anestezi alanında uygulandığında hastalara istendik düzeyde etki ettiği ve anestezi uygulanan hastalara verilen ilaç dozuna etkisinin olduğu incelenen araştırmalar sonucu ortaya çıkmaktadır. Yaşar'ın (2010) **"**Genel anestezi altındaki hastalarda müziğin intraoperatif ve postoperatif etkileri" isimli çalışmasının sonuçlarına göre; "Nonfarmakolojik olarak uygulanan müzik terapisinin intraoperatif dönemde kasları gevşeten ve bu anlamda kullanılan ilaç ihtiyacını azaltan bir etkisinin olduğu ve postoperatif

dönemde derlenme, hemodinamik veriler ve analjezik ihtiyaçta da olumlu etkiler yaratan ve hiçbir yan etkisi olmayan bir yöntem" olduğu ortaya konulmuştur.

Bu sonuçlar ışığında müziğin anestezi uygulanan hastalara verilen ilaç dozunu düşürdüğü gözlemlenmektedir. Hastalara verilen ilaç dozunun düşmesi maddi ve manevi olarak devlete ve hastalara fayda sağlayacaktır. Aynı zamanda hastaların fiziksel zarar görme ihtimalleri de oldukça düşecektir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

5.3.1. Müziğin genel anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır?

Müziğin genel anestezi altındaki hastalara etkisinin olduğu incelenen araştırmaların sonuçlarından ortaya çıkmaktadır. Tajbakhsh ve ark. (2023). "Genel Anestezi Sırasında Müziğin Vitrektomi Ameliyatı Sırasında Anestezik Tüketimine Etkisi" (Effect of Music During General Anesthesia on Anesthetic Consumption During Vitrectomy Surgery) isimli çalışmasında müzik grubunda bulunan hastalarda cerrahiden sonra mide bulantısı ve kusma gözlenmemişken, beyaz gürültü grubundaki 6 hastada mide bulantısı ve kusma şikayetleri görülmüştür.

Ayrıca Jha ve ark.'nın (2014) çalışma sonuçlarına göre "Toplamda 24 saatlik sürede müzik dinletilen gruba verilen kurtarıcı analjezik miktarının kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha az olduğu" tespit edilmiştir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında müziğin genel anestezi altındaki hastalara etkisinin olduğu gözlemlenmektedir.

5.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

5.4.1. Müziğin lokal anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır?

İncelenen araştırmalara göre tezat bulgulara ulaşılmıştır. Müziğin lokal anestezi altındaki hastalara etkisinin olup olmadığına dair yapılan Okutan ve Sarıtaş'ın (2010) araştırma sonuçlarına göre "Lokal anestezi altındaki hastaların yaşam bulgularına herhangi bir etkisinin olmadığı, müzik türünün tek tip olmasının bu durumda etkili olabileceği ve farklı müzikler ya da hastanın istediği müziklerin sonucu değiştirebileceği" belirtilmiştir.

Buna karşılık, Santos ve ark. (2024). “Kalp kateterizasyonunda ağrı ve kaygıyı hafifletmek için müzik: Sistematik bir inceleme ve meta-analiz” (Music to relieve pain and anxiety in cardiac catheterization: A systematic review and meta-analysis) isimli çalışma kardiyak kateterizasyon uygulanan yetişkin ve yaşlı hastalarda ağrıyı, kaygıyı ve vital bulgulardaki değişikliği hafifletmek için müzik terapinin etkinliğini değerlendirme amacıyla yapılmıştır. Bu işlemde de hastalara lokal anestezi uygulanmıştır fakat sonuç Okutan ve Sarıtaş’ın (2010) araştırma sonucundan farklı çıkmıştır.

Sonuç olarak müzik terapinin ağrıyı hafifletmede, sistolik kan basıncını ve anksiyeteyi azaltmada etkili olduğu fakat nabız sayısı, solunum hızı ve diyastolik basınç bakımından kayıtsız olduğu tespit edilmiştir. Müziğin bakımın insanileştirilmesini sağladığı ve hastane maliyetlerini, hastanede kalış süresini azaltabildiği görülmüştür.

5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

5.5.1. Müziğin bölgesel anestezi altındaki hastalara etkisi var mıdır?

İncelenen araştırmaların sonuçlarına göre bölgesel anestezi altındaki hastalara müzik dinletilmesi yoluyla anestezi derinliği ve diğer yaşam bulgularına olan olumlu etkilerinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Tabrizi ve ark.’nın (2012) yapmış oldukları araştırmaları incelendiğinde “Müzik grubuna dinletilen müziklerin hastaların yaşam bulgularında olumlu bir seyre neden olduğu ortaya çıkmış ve sonuç olarak hastalara müzik dinletilmesi yoluyla sürdürülen uygulamaların kaygı azaltma, kortizol düzeyini düşürme gibi anesteziye yardımcı olacak değerleri olumlu etkilediği ve kullanışlı olacağı sonucuna varılmıştır.” sonucuna dayanarak müziğin bölgesel (spinal) anestezi altındaki hastalara çeşitli yöntem ve tekniklerle dinletilmesinin hastaların yaşam bulgularının olumlu seyretmesine sebep olduğu gözlemlenmektedir.

5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

5.6.1. Müziğin sedasyon uygulanan hastalara etkisi var mıdır?

Müziğin sedasyon uygulanan hastalara etkisinin olduğu incelenen araştırmaların sonuçlarından ortaya çıkmaktadır.

Yılmaz ve ark. (2016). "Mekanik Ventilasyon Desteğinde Olan Hastalarda Müzik Terapinin Sedasyon Düzeyi ve Yaşamsal Belirtiler Üzerine Etkisi: Bir Pilot Çalışma**"** isimli araştırmaları incelendiğinde müziğin, cihaz aracılığı ile solunumu desteklenen hastalarda sedasyon düzeyini düşürdüğü, vital bulguların değerlerini olumlu anlamda etkilediği gözlemlenmektedir.

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Müzik bir yandan bireylerin karşılıklı iletişimi, bireylerin toplumlarla iletişimi ve toplumların diğer toplumlarla iletişimini sağlarken diğer yandan da insanlığın gelişimi ve istendik yönde dönüşümü için insan türünün elindeki büyük bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar günümüzde müzik pasif kalmış gibi görünse de aslında bu kadar gürültü içerisinde kendi sessizliğine bürünüp eski haline kavuşacağı günlerin gelmesini beklemektedir denilebilir. Müziğin sadece müzik olmaktan çıkarılıp tüm canlılar üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması vasıtasıyla aslında insanların yaşamlarının temelinde var olan ve insanları derinden etkileyebilen bir güç olarak gerçek potansiyeline kavuşturulması müziğin değiştirme ve dönüştürme gücü sayesinde dünyada yeni bir çağ başlayacaktır. Müzik dediğimizde aklımıza sadece belirli melodilerin bizi iyi hissettirmesi ve geçici bir tüketim malzemesi gibi belirli düşünceler gelse de müziğin gerçek gücü anlaşıldığında belki de en güçlü tıbbi malzemeler bile müzikle yarışamayacak duruma gelebilir. Bunun olmasının en önemli yolu ise araştırmaların özellikle ülkemizde, diğer ülkelerde ve dünyada yoğunlaştırılarak, kurumsallaştırılarak ve ciddiye alınarak taraf tutmaksızın ve yönlendirme yapmaksızın güvenilirliği yüksek çalışmalarla desteklenmesidir. Olabildiğince yüksek katılımlı bilimsel çalışmaların yapılması ve yapılan bu çalışmalara tıp camiasının da aktif olarak katılım göstermesi büyük bir önem arz etmektedir. Müzik terapi çalışmalarının yalnızca müzisyenler tarafından yapılması ya da yalnızca tıp camiasının yaptığı çalışmalar ile araştırmalara devam edilmesi her zaman eksik kalacak bir araştırma süreci olarak karşımıza çıkacaktır. Çalışmalar multidisipliner bir anlayışla yapılmadığı sürece bir yanı eksik kalacaktır. Bu eksiklik sebebiyle müzik terapinin ve temelde müziğin insanlara olan etkisinin ne denli büyük olduğu ortaya çıkamayacaktır. Müzik profesyonellerinin ve tıp camiasının bir araya gelerek, bu işi ciddiye alarak daha geniş katılımcılarla ve daha çok deneysel çalışmalar yapılması yönünde adımlar atarak hareket etmesi alana önemli katkılar sağlayacaktır. Neredeyse dünyanın varoluşundan beri sesin ve seslerin bilinçli ya da bilinçsizce oluşturduğu ahengin de var olduğunu söyleyebiliriz.

Günümüz teknoloji dünyasında bilgiye ulaşmak eskisi kadar zor olmamakla birlikte internet üzerindeki dezenformasyondan dolayı artık neredeyse hangi bilginin doğru olduğunu kestiremez hale gelmemizin de etkisi ile eskiden imkansızlıklar içinde bile önemli araştırmalar yapabilen tıp uzmanlarımızın konu müziğin sağlığa olan olumlu etkisine gelince özellikle ülkemizde Avrupa'ya göre çok daha işlevsel bir sağlık sistemimiz bulunmasına

rağmen bu konuda arka planda kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç kaynaklarla desteklenmiştir. Geri planda kalınmasının sebeplerinin araştırıldığı bir çalışmanın yapılması ve tıp camiasının müzik terapi ve benzeri uygulamalara neden uzak durduğu ve neden son derece temkinli yaklaştığı konusu üzerine bilimsel araştırmaların yapılması önem arz etmektedir. Müzik terapi, yeterli araştırma yapıldığında ve gerçek anlamda detaylı bilimsel yaklaşımlar ile müziğe yaklaşıldığında dünyada teknolojinin yapabileceği ya da yapamayacağı birçok yeniliği tek başına yapabilecek güce kavuşabilir. Bunu görmenin tek yolu ise tıp camiasının müzik terapiye karşı olan ilgisizliğinin tam tersi yönde değişmesi ve müzik terapi çalışmalarına tıp camiasının ilgi göstermesi sebebiyle multidisipliner yaklaşımlarla müziğin canlılar üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Yıldırım'ın (2021) "Çocuklarda müzik eşliğinde anne kalp atım sesinin dinletilmesinin anestezi derinliği üzerine etkisi" isimli çalışmasında günümüzde gelinen son noktada müziğin tedavide kullanılmasının başlangıç noktası olan Türk İslam medeniyetlerinin yetersiz kaldığı ve bu konudaki uzmanlardan faydalanılarak kendini geliştirmesi gerektirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Halbuki Karamızrak'ın (2014) yaptığı çalışmada müziğin tüm bedeni olumlu anlamda etkilediği ve modern tıpta da artık bu tür uygulamalara yer verildiği ortaya konulmuştur. Özellikle Avrupa ve Amerika'da yapılmış onlarca deneysel çalışma ve hastanelerde müziğin ülkemize göre çok daha aktif şekilde kullanılıyor olması gelişmiş ülkelerden örnek almamız gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'nın gelişmiş ülkeler olarak kategorize edilmesinin sebeplerinden bir tanesi de yapılması gerekenleri gelişmekte olan ülkelere göre daha erken yapmalarıdır diyebiliriz. Birçok uygulamayı bizden daha önce yapmaları gelişmiş ülkelerin gelişmiş olarak adlandırılmalarının sebeplerinden birisidir denilebilir. Müzik terapide engin bir geçmişimiz olması ve bu geçmiş birikimin günümüze doğru bir şekilde yansıtılması ile bu başlık altında ülkemiz gelişmiş ülkeler kategorisine rahatlıkla girecek bilgi, beceri, kapasite ve özgüvene sahiptir. Bu özgüven ve kapasitenin müzik terapiye ciddiyetle yönlendirilmesinin ülkemizin gelişmişlik düzeyine ve tıp camiasına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Meriç ve Kaya'nın (2018) yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre ilk olarak anestezi ve analjezide müziğin kullanıldığına dikkat çeken çalışmada jinekolojik onkolojide çok az sayıda çalışma bulunduğunu ve bu konuda çalışmalar yapılması gerekliliğini vurgulamışlardır. Anestezi esnasında müziğin kullanımının hem doktor hem de hasta için maddi ve manevi katkılarının yadsınamaz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna rağmen bazı çalışmalarda aksine sonuçlar da çıkmaktadır. Yapılan çalışmaların sonuçlarının birbirinin

aksi yönünde çıkması yine yukarıda bahsedilen müziğe ve müzik terapiye karşı yaklaşımların tek yönlü olmasından kaynaklanabilir. Bunun önüne geçilmesi açısından grup çalışmaları ve özellikle farklı disiplinlerden profesyonellerin, müzisyenlerin ve tıpçıların bir araya gelerek oluşturdukları ve devletin de maddi manevi imkanlarının istendik düzeyde kullanılması sayesinde müzik terapide tıpkı Selçuklu ve Osmanlı döneminde olduğu gibi önemli atılımlar yapılabilir. Selçuklu ve Osmanlı döneminde sahip olunmayan teknolojiye, kaynak tarama özgürlüğüne ve yeterli altyapıya bugün günümüz Türkiye'si sahiptir. Geçmişe bakıldığında bize ait olan birçok uygulamanın artık Batı ile anılır olması artık alışılagelmiş bir durum olarak göze çarpmaktadır. Bu durum her konuda böyle olmak zorunda değildir. Ülkemizde geçmiş birikimlerimizin yüksek olduğu konuların tespit edilip bu konuların üzerine gidilmesi hem müzik terapi konusunun tıbba kolaylıkla eklemlenmesini sağlayacak hem de bilim camiasının sadece ilaçlarla değil aynı zamanda insanın ruhani dünyasıyla da ilgilenmesini sağlayacaktır.

Okutan ve Sarıtaş'ın (2020) "Lokal Anestezi Uygulanarak Cerrahi Girişim Yapılan Hastalarda Müzik Terapinin Anksiyete Düzeyi ve Yaşam Bulgularına Etkisi; Randomize Kontrollü Çalışma" isimli çalışmalarında Klasik Türk müziği makamlarından oluşan bir derleme hastalara dinletilmiş ve lokal anestezi altındaki hastaların yaşam bulgularına herhangi bir etkisinin olmadığı, müzik türünün tek tip olmasının bu durumda etkili olabileceği ve farklı müzikler ya da hastanın istediği müziklerin sonucu değiştirebileceği ortaya konulmuştur. Tek tip müziğin insanlara dayatılmasının olumlu bir etki yaratmadığı sonucuna ulaşan bu çalışmanın olumsuz yönde seyretmesi insanların müzik zevklerine aykırı olarak müzik dinlemeye maruz bırakılmalarının onların anestezi altındaki yaşam bulgularında artı ya da eksi bir sonuç oluşturmadığı sonucu sebebiyle lokal anestezi altındaki hastalara çok yönlü ve çeşitli müzik önerilerinin sunulmasının araştırmaların güvenilirliğine etki edebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaya tezat olarak, Santos ve ark. (2024). "Kalp kateterizasyonunda ağrı ve kaygıyı hafifletmek için müzik: Sistematik bir inceleme ve meta-analiz" (Music to relieve pain and anxiety in cardiac catheterization: A systematic review and meta-analysis) isimli çalışma kardiyak kateterizasyon uygulanan yetişkin ve yaşlı hastalarda ağrıyı, kaygıyı ve vital bulgulardaki değişikliği hafifletmek için müzik terapinin etkinliğini değerlendirme amacıyla yapılmıştır. Bu işlemde de hastalara lokal anestezi uygulanmıştır fakat sonuç Okutan ve Sarıtaş'ın (2010) araştırma sonucundan farklı çıkmıştır. Sonuç olarak müzik terapinin ağrıyı hafifletme, sistolik kan basıncını ve anksiyeteyi azaltma başlıklarında etkili olduğu fakat nabız sayısı, solunum hızı ve diyastolik

basınç bakımından kayıtsız olduğu tespit edilmiştir. Müziğin, bakımın insanileştirilmesini sağladığı ve hastane maliyetlerini, hastanede kalış süresini azaltabildiği görülmüştür.

Bilimsel araştırmaların güvenilir olması bilimsel olarak doğru alt yapıya sahip olmakla mümkündür. Doğru alt yapının oluşması birden fazla disiplinin bir araya gelmesini mecbur kılar. Bilim ve sanat camiasının, tıp ve sanat camiasının iç içe olması gereksinimi yıllardır kendisini bizlere hatırlatmaktadır. Buna rağmen tıp dünyasının neden sanat dünyası ile yeterince ortak proje yürütmediği konusunun sosyal, ekonomik, politik, coğrafik ve benzeri tüm etkenlerde baz alınarak incelenmesi ülkemizin gelişimine önemli katkılar sunacaktır. İnsanların bir robot olmadığı ve varoluşun en başına bilimin bizzat gidip kanıt toplaması neredeyse mümkün olmadığı için insanlığın sadece maddeden değil aynı zamanda havada uçan notaları zihnine alıp bu notalarla beraber şifalanma potansiyeline sahip olacak kadar üst düzey yeteneklere de sahip olduğu gerçeğinin kabul edilmesi ve bu yönde bilimsel araştırmaların arttırılmasının alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Özkalaycı'nın (2015) "Pediatrik dental girişimlerde müzik dinletilmesinin sedasyon gereksinimi ve düzeyine etkisi" isimli çalışmasına göre ise müdahale esnasında dinletilen "vivaldi dört mevsim" keman konçertolarının sedasyon derinliğinin fazla olması ve hasta bilincinin yerinde olmaması sebebiyle dental müdahale esnasında anestezi altındaki hastalara olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmadan yola çıkarak sedasyon derinliğinin çok yüksek olduğu müdahaleler esnasında yine tek tip bir müziğin dayatıldığı hastaların yaşam bulgularının "vivaldi dört mevsim" keman konçertolarına olumlu ya da olumsuz bir tepki vermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına tezat olarak Yıldırım'ın (2011) "Çocuklarda müzik eşliğinde anne kalp atım sesinin dinletilmesinin anestezi derinliği üzerine etkisi" isimli çalışmasında genel anestezi altındaki 0-18 ay arasındaki çocuklarla yapılan araştırmada anestezi derinliği son derece yüksek olmasına karşın uygulamanın çocukların yaşam bulgularına olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada sadece müzik, sadece anne karın sesi ve sadece anne kalp atışının da olduğu periyotlar olmasının çalışmanın güvenilirliğinde artışa sebep olacağı ve bunlara rağmen müziğin genel anestezi altındaki hastaların yaşam bulgularına olumlu etki gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karasakal (2014), Koç ve ark.'nın (2009) yaptığı çalışmalarda tek tip müzik dinletilmesine rağmen hastalardan olumlu sonuç alınması sebebiyle her ne kadar bir araştırmada nötr sonuca ulaşılmış ise de sayıca fazla çalışma olduğu için tek tip müzik dinletilmesine rağmen hastaların da beğeni düzeyleri ile uyumlu olması ya da frekanslarının

uyumlu olması halinde müziğin hastaların yaşam bulgularına olumlu etki edeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda tek tip müziğin etkilerinin kimi zaman nötr kalabildiği görülmüştür. Fakat Yiğit'in (2017) çalışmasında sunulan müziklerden istediklerini seçme şansına sahip olan hastaların yaşam bulgularında olumlu gelişmelerin görülmesi müziğin anestezi altındaki hastalarının yaşam bulgularına olumlu etki ettiği sonucunu ortaya koymaktadır. Ayrıca Bansal ve ark.'nın (2010) yaptıkları çalışmanın sonuçlarından birisi de müziğin, uygulanması gereken anestezi dozunun(miktarının) düşmesine etki ettiğidir.

Tüm çalışmalar ışığında araştırmada müziğin genel, bölgesel, lokal anestezi ve sedasyon altındaki hastaların yaşam bulgularına olumlu etki ettiği, maddi ve manevi olarak fayda sağladığı, anestezi derinliğini arttırdığı ve kullanılması gereken anestezik ilaç dozunun düşmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın çok sayıda kaynağı bir araya toplamış olması ve bu kaynakların sonuçlar kısmında özenli bir şekilde irdelenmesi neticesinde diğer araştırmacıların kaynak aramakla zaman kaybetmelerinin önüne geçilmesi ve hali hazırda ki değerlendirmeler ışığında hareket ederek çalışmalarına daha en başından ilerlemiş şekilde başlamaları dolayısıyla ileride yapılacak olan araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonuçları ışığında genel, bölgesel, lokal, sedasyon ve diğer anestezi türleri altındaki hastalarla daha detaylı çalışmaların yapılması, daha geniş gruplara uygulanması, grupların müzik seçimlerinde özgür bırakılması, kulaklık kullanarak ve kulaklık kullanmadan çalışma yapılması (ortam sesi ile müziğin iç içe geçmesi hipnotik olarak insanların o ortamı pozitif algılamalarına sebep olabilir fakat kulaklık ile farklı ortam algısı yaratılmasıyla hasta nerede olduğunu iyi bildiği için etkisi düşük kalabilir), farklı yaş gruplarında çalışılması, engelli bireyler üzerinde de çalışmaların yapılması, anne karnındaki çocuğun neredeyse tüm verilerine tıbbın ulaşabilmesi sebebiyle ölçülür olduğu göz önüne alınarak anne karnındaki çocuklara da uygulanması önerilmektedir.

7. KAYNAKÇA

Akalın, Ş.H., 2010. Türkçe sözlük. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2223s.

Akkuş, Ü., 2007. Müziğin insan sağlığı üzerindeki yeri ve önemi. *Sosyal bilimler araştırmaları dergisi,* 2(1): 98-103.

Ak, A.Ş., 2017. Avrupa ve Türk – İslâm medeniyetinde müzikle tedavi tarihi gelişimi ve uygulamaları. Ötüken Yayınları, İstanbul, 16s.

Akpınar, H., 2021. Musiki ve su arasındaki ilişkinin çeşitli boyutları. *İstem,* 19(38): 155-168.

Aksoy, B., Bulut, E., Bulut, K.H., 2022, Çocukluk çağında müzik terapi: Geçmişin izleri. *Journal of Innovative Healthcare Practices (JOINIHP*), 3(2): 41-50.

Alkış, N., 2000. Anestezi tarihi. *Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Yıllığı,* 1(1): 39-42.

Algül, G., Kılıçarslan T.E., 2022. Müzik temelli uygulamaların pediatri hastalıklarında kullanımı ve hemşirelik bakımına etkisi: Geleneksel derleme. *Geleneksel Tıbbi Tamamlayıcı Tedaviler Dergisi,* 5(1): 68-74.

Arslan, H., 2015. Müzik terapi ve dini müzik. *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi,* 8(16): 103-127.

Ağartan A.C., 2009. Sanat eserlerinde yaşayan bir mit: Sağlık tanrısı Asklepios ve kızı Hygieia. *Zeynep Kamil tıp bülteni,* 40(1): 49-52.

Albuz, A., 2011. Türk müziğinde çok seslilik yaklaşımları. *Üniversitesi sanat ve tasarım dergisi,* 1(1): 51-66.

Akbulut, Ü.E.C., 2021. Anadolu'da antik tıp uygulamaları, müzikle tedavinin doğuşu ve Asklepionların önemi-Ayas örneği. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies,* 14(87): 157-170.

Abdurrezzak, A.O., 2018. Üretim ve tüketim kültürü açısından müzik kimliğinin psikososyal ve mitolojik temelleri. *Uluslarası Folklor Akademi Dergisi*. 1(2): 186-206

Ayoub, C.M., Rizk, L.B., Yaacoub, C., Gaal, D., Kain, Z.N., 2005. Music and ambient operating room noise in patients undergoing spinal anesthesia. *Anesth Analg.,* 100(5): 1316-1319.

Bae, I., Lim, H. M., Hur, M. H., Lee, M., 2014. Intra-operative music listening for anxiety, the BIS index, and the vital signs of patients undergoing regional anesthesia. *Complement Ther Med*, 22(2): 251-7.

Bansal, P., Kharod, U., Pate,l P., Sanwatsarkar, S., Patel, H., Kamat, H., 2010. The effect of music therapy on sedative requirements and haemodynamic parameters ın patients under spinal anaesthesia; A prospective study. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 4(4): 2782-2789.

Bansal, G.L., Kaur, H., Shukla, V., Harsh, H. K., Gupta, A., 2019. Music: An effective anxiolytic during caesarean section under spinal anaesthesia. *International Journal of Research in Medical Sciences,* 7(3):676-681.

Bakı, E.D., Ulu, Ş., Yüksek, A., Arıcan, H., Sıvacı, R., 2018. Does listening to music during tonsillectomy affect sevoflurane consumption? *Med Princ Pract.,* 27(4): 343-349.

Bayraktar, D.T., Yetimoğlu, M., 2019. Yoğun bakım hemşirelerinin müzik terapi konusundaki düşüncelerinin belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi sağlık bilimleri dergisi,* 8(3) 231-236

Uğurlu, E.D. 2023. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Avrupa müziğinin gelişiminde Fransız ekolünün etkisi. *Premium e-Journal of Social Science (PEJOSS),* 7(34): 1085-1096.

Biber, Ö.N., 2001. İnsanın kültürel gelişiminde müzik eğitiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 14(1): 101-106.

Birkan, I., 2014. Müzikle tedavi, tarihi gelişimi ve uygulamaları. *Ankara Akupunktur ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi,* 2(1): 37-49.

Bostancıoğlu, B., Kahraman M.E., 2017. Sanat terapisi yönteminin ve tekniklerinin sağlık iyileştirme gücü üzerindeki etkisi. *Beykoz Akademi Dergisi,* 5(2): 150-162.

Booke, S., Bonke, B., Bouwhuis-Hoogerwerf, M.L., Bovill, J.G., Zwaveling, A., 1988. Genal anestezi sırasında çıkan seslerin ameliyat sonrası seyir üzerine etkileri. *Br J Anaesth.,* 60(6): 697-702.

Can Ü.K., Yılmaz, B., 2019. Türkiye'de müzik terapi konusunda oluşturulmuş bilimsel yayınların incelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi,* 12(27): 794-812.

Chen, X., Chen, L., Gao, Y., 2024. The impact of music on anxiety, pain, and blood pressure in ophthalmic surgery: A systematic review and meta-analysis. *Complement Ther Med,* 83:103062.

Chlan L.L., Engeland W.C., Anthony A., Guttormson J., 2007. Influence of music on the stress response in patients receiving mechanical ventilatory support: a pilot study. *Am J Crit Care,* 16(2): 141-5.

Cömert, S., Özbey, S., 2021. Türk müziği destekli psikolojik sağlamlık programı: Okul öncesi dönemdeki çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerine etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11): 366-393.

Çoban, **A.,** 2005. Müzik terapi: Ruh sağlığı için müzikle tedavi. Timaş Yayınları, İstanbul, 39-40s.

Çak, E.Ş., Özcan, N., 2018. Müzik terapinin tarihsel gelişimi ve uygulandığı mekanlara bir bakış. *Turkish Studies Social Sciences,* 13(18): 599-618.

Çalışkan S., Akın E., Uyar, M., 2024. Mekanik ventilasyon desteğinde olan hastalarda müzik terapi ve ses izolasyonunun konfora etkisi. *Türk Yoğun Bakım Dergisi,* 22(1): 83-91.

Çiftçi, E., 2010. Popüler kültür, popüler müzik ve müzik eğitimi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi,* 12(2): 149-161.

Çuhadar, H.,C., 2015. Atatürk'ün Müzik Devrimi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 24(2): 19-30.

Değer, T.B., 2022. Demans ve Alzheimer'da müzik terapinin etkisi ve Türkiye'deki mevcut durum. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi,* 3(2): 267-280.

Erdoğan, S., 2017. Tarihsel süreç içerisinde bando ve orkestralarda klarnetin yeri ve önemi. *Yüksek Lisans Tezi,* Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1s.

Erer, S., Atıcı, E., 2010. Selçuklu ve Osmanlılarda müzikle tedavi yapılan hastaneler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* 36 (1): 29-32.

Erakman, T., Bayram, B., 2019. Alt çene gömülü 20 yaş cerrahisinde müzik dinletisinin anksiyete üzerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi,* 46(2): 77-90

Emoto, M., 2005. Suyun gizli mesajı. Kuraldışı Yayınevi İstanbul.

Fu, X.V., Oomens, P., Klimek, M., Verhofstad, M.H.J., Jeekel, J., 2020. The effect of perioperative music on medication requirement and hospital length of stay: A meta-analysis. *Ann. Surg.,* 272(6):961-972.

Ganidagli, S., Cengiz, M., Yanik, M., Becerik, C., Unal, B., 2005. The effect of music on preoperative sedation and the bispectral index. *Anesth Analg.,* 101(1):103-6.

Gün, M., **Şahinoğlu, S.,** 2011. Müzik Terapi: Tarihsel bir Yolculukta Türklerin müziği şifa aracınolarak kullanmaları. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi,* 2-3.

Güler, K., 2016 Germiyan şiirinde müzik ile terapi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik müzik araştırmaları dergisi, 4*(2): 27-42.

Güvenç, R.O., 1985. Türklerde ve dünyada müzikle ruhi tedavinin tarihçesi ve günümüzdeki durumu. *Doktora Tezi,* İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Güvenç, R.O., 1999. Türk müzik terapi geleneği: Osmanlı kültür ve sanat. Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 56s.

Gençel, Ö., 2006. Müzikle tedavi. *Kastamonu eğitim dergisi,* 14(2): 697-706.

Geyik, İ.G., 2016. Hematopoetik kök hücre nakli esnasında müzik terapinin kanser hastalarının fiziksel ve ruhsal parametreleri üzerine etkisi. *Yayımlanmış Yükseklisans tezi,* İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul, 1s.

Horuz, D., 2014. Göğüs hastalıkları servisinde yatan koah hastalarında müzik terapisinin anksiyete ve bazı klinik bulgulara etkisi. *Yüksek Lisans Tezi,* Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak, 26s.

Hangül, Z., Tufan E.A., 2022. Otizm spektrum bozukluğunda tamamlayıcı ve alternatif tedavilerin kullanımı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* 14(2):165-173.

Hardalaç, N., Yaşar, H., Özışık, A.P., 2020. Klasik Türk müziği makamlarının minör/ majör depresyon hastalarının üzerindeki duygu değişimlerine ve tedavi süreçlerine etkilerinin beyin EEG sinyalleri kullanılarak analiz edilmesi potansiyelinin meta-sentez yöntemi ile incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum,* 9(27): 947-978.

İmseytoğlu, D., Yıldız, S., 2012. Yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde müzik terapi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi,* 20(2): 160-165.

İşıkçı, M., 2018. müzik terapinin kolonoskopi öncesi hastaların fiziksel ve ruhsal parametreler üzerine etkisinin incelenmesi, *Yayınlanmış Yüksek lisans tezi,* Medipol Üniversitesi, İstanbul, 1s.

Jha, M., Ursekar, R., Aphale, S., Yadav, N., 2014. Effect of music and therapeutic suggestions under general anesthesia on post-operative analgesic and anti-emetic outcomes. *Innovative Journal of Medical and Health Sciences, 4*(6): 182-187.

Karaağaç, B., 2018. Arkeolojik çağlarda Anadolu'da müzik. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 20(1): 285-298.

Kang, J.G., Lee, J.J., Kim, D.M., Kim, J.A., Kim, C.S., Hahm, T.S., Lee, B.D., 2008. Blocking noise but not music lowers bispectral index scores during sedation in noisy operating rooms. *J Clin Anesth.,* 20(1): 12-6.

Karamızrak, N., 2014. Ses ve müziğin organları iyileştirici etkisi. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı. *Koşuyolu Heart Journal,* 17(1): 54-57.

Karamızrak, N., 2019. Kardiyovasküler hastalıklar da müzik ile terapi. *Koşuyolu Heart J.,* 22(2): 120-125

Karasakal, M., 2014. Spinal anestezi altındaki hastalara müzik dinletilmesi veya ortam seslerinin engellenmesinin sedasyon ve hemodinami üzerine etkileri. *Uzmanlık Tezi,* Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 45s.

Karahan, S., 2006. Tarihsel süreç içerisinde Türklerde müzikle terapi. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul Üniversitesi, İstanbul. 20s.

Kaya, A., 2018 Üniversite öğrencilerinde dini içerikli müzik terapinin kaygı, durgu durumu ve algılanan stres üzerindeki etkisi. *Uluslararası Din & Felsefe Araştırmaları dergisi,* 1(1): 52-72.

Karslı, N., 2019. Manevi bakımı destekleyici bir uygulama: Müzik Terapi. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 1(35): 259-286.

Kıral, B. 2020. Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15): 170-189.

Koch, M.E., Kain, Z.N., Ayoub, C., Rosenbaum, S.H., 1998. The sedative and analgesic sparing effect of music. *Anesthesiology,* 89(2): 300-6.

Koç, H., Erk, G., Apaydın, Y., Horasanlı, E., Yiğitbaşı, B., Dikmen, B., 2009. Epidural anestezi ile herni operasyonu uygulanan hastalarda Klasik Türk müziğinin intraoperatif sedasyon üzerine etkileri. *Türk Anestezi Reanimasyon Derneği Dergisi,* 37(6): 366-373.

Koelsch, S., Furmetz, J., Sack, U., Bauer, K., Hohenadel, M., Wiegel, M., Kaisers, U.X., Heinke, W., 2011. Effects of music listening on cortisol levels and propofol consumption during spinal anesthesia. *Front Psychol.,* 5(2):58.

Kor, G., Adar, Ç., 2016. Mim Kemal ÖKE ve müzik terapi üzerine düşünceleri, Kütahya. VII. Hisarlı Ahmet Sempozyumu, (Yayımlanmış Bildiri).

Köylü, İ. N., 2009. Müzik, beyaz gürültü ve ortam gürültüsünün spinal anestezi ile ameliyat olan hastalarda sedasyon ve anksiyete üzerine etkileri. *Uzmanlık Tezi,* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun. 4s.

Kühlmann, A.Y.R., Rooij, A., Kroese, L.F., Dijk, M., Hunink, M.G.M., Jeekel, J., 2018. Meta-analysis evaluating music interventions for anxiety and pain in surgery. *Br. J. Surg.,* 105(7):773-783.

Lee, H.Y., Nam, E.S., Chai, G.J., Kim, D.M., 2023. Benefits of music intervention on anxiety, pain, and physiologic response in adults undergoing surgery: A systematic review and meta-analysis. *Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci),* 17(3):138-149.

Lepage, C., Drolet, P., Girard, M., Grenier, Y., Degagne R., 2001. Music decreases sedative requirements during spinal anesthesia. *Anesthesia & Analgesia,* 93(4): 912-916.

Lieber, A.C., Bose, J., Zhang, X., Seltzberg, H., Loewy, J., Rossetti, A., Mocco, J., Kellner, C.P., 2019. Effects of music therapy on anxiety and physiologic parameters in angiography: a systematic review and meta-analysis. *J Neurointerv Surg,* 11(4):416-423.

.

Meriç, E.N., Kaya, Y., 2018. Jinekolojik onkolojide müzik terapisinin yeri. *Osmangazi Tıp Dergisi,* 40 (2):107-109

Mete, S., Üstün, E., Kaya E.E., Yegani, A.A., Aksu, F., 2018. Gebe fare ve yavruların da, ağrı, depresyon ve bellek üzerine müziğin etkisi. Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 1. Baskı. 204-221.

Migneault , B., Girard F., Albert C., Chouinard, P., Boudreault, D., Provencher, D., Todorov, A., Ruel, M., Girard, D., 2004. The effect of music on the neurohormonal stress response to surgery under general anesthesia. *Anesthesia & Analgesia,* 98(2): 527-532.

Möckel, M., Störk, T., Vollert, J., Röcker, L., Danne, O., Hochrein H., Eichstädt, H., Frei, U., 1995. Stress reduction through listening to music: effects on stress hormones, hemodynamics and mental state in patients with arterial hypertension and in healthy persons. *Dtsch Med Wochenschr.,* 120(21):745-52.

Nilsson, U., Rawal, N., Uneståhl, L.E., Zetterberg, C., Unosson, M., 2001. Improved recovery after music and therapeutic suggestions during general anaesthesia: a double-blind randomised controlled trial. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica,* 45(7): 812-817.

Nowak, H., Zech, N., Asmussen, S., Rahmel, T., Tryba, M., Oprea, G., Grause, L., Schork, K., Moeller, M., Loeser, J., Gyarmati, K., Mittler, C., Saller, T., Zagler, A., Lutz, K., Adamzik, M., Hansen, E., 2020. Effect of therapeutic suggestions during general anaesthesia on postoperative pain and opioid use: multicentre randomised controlled trial. *BMJ.,* 10:371-4284.

Okutan, Ş., Sarıtaş, S., 2020. Lokal anestezi uygulanarak cerrahi girişim yapılan hastalarda müzik terapinin anksiyete düzeyi ve yaşam bulgularına etkisi; randomize kontrollü çalışma. içinde: research in health sciences, Editör: Veysel Temel, Duvar Kitapevi, İzmir, 153- 167.

Önal, Ö., 2012. Ses, dil ve müzik. *Dil Dergisi,* 155: 7-23.

Özkalaycı, Ö., 2015. Pediatrik dental girişimlerde müzik dinletilmesinin sedasyon gereksinimi ve düzeyine etkisi. *Uzmanlık Tezi,* Başkent Üniversitesi, Ankara. 3s.

Öztürk, F., İlhan, A.Ç. 2011. Türkiye'deki Arkeoloji Müzelerinde Müzik Kültürüne İlişkin Nesnelerin İncelenmesi ve Müzelerde Müzik Eğitimi. *İlköğretim Online,* 10(3):1202-1207.

Öztürk, M.O., 2005. Geleneksel Müziklerin "Westernizasyonu" Binilen dalın kesilmesi. Van: Genel Müzik Eğitiminde Geleneksel Müziklerimiz Sempozyumu, (Yayımlanmamış Bildiri). Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Öztürk, L. Özbek, H., 2018. Küllerinden doğan bir uygulama: Müzik terapi. *Sağlık Hizmetleri ve Eğitimi Dergisi,* 2(1): 1-8.

Özdevecioğlu, B., Hark S.N., 2021. Akıl ve zekâ oyunları ile İlgili olarak yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 28: 17-53.

Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Ş.Ç., Nas, E., 2021. Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi,* 4(1): 227-250.

Santos, K.V.G.D., Dantas, J.K.D.S., Fernandes, T.E.L., Medeiros, K.S., Sarmento, A.C.A., Ribeiro, K.R.B., Dantas, D.V., Dantas, R.A.N., 2024. Music to relieve pain and anxiety in cardiac catheterization: A systematic review and meta-analysis. *Heliyon,* 10(13):28.

Sönmez, D., 2008. Antik dönemde Anadolu'da müzik ve müzik aletleri. *Yüksek Lisans Tezi,* Selçuk Üniversitesi, Konya, 3s.

Sazak, Y., Kanadlı K.A., Olgun N., 2021. Yoğun bakım hastalarında müzik uygulamasının fizyolojik ve psikolojik etkileri: Sistematik derleme. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi,* 8(2):203-212.

Shabanloei, R., Golchin, M., Esfahani, A., Dolatkah, R., Rasoulian, M., 2010. Effects of music therapy on pain and anxiety in patients undergoing bone marrow biopsy and aspiration. *Aorn J.,* 91(6):746-51.

Song, M., Li, N., Zhang, X., Shang, Y., Yan, L., Chu, J., Sun, R., Xu, Y., 2018. Music for reducing the anxiety and pain of patients undergoing a biopsy: A meta-analysis. *J Adv Nurs.,* 74(5):1016-1029.

Somakçı, P., 2017. Osmanlı saraylarında uygulanan müzik eğitimi ve müzik kurumları. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu. *Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art.* 2(2): 171-182.

Somakçı, P., 2019. Osmanlı dönemi padişahlarından bestekar II. Beyazıt'ın Türk müziği üzerindeki etkileri ve günümüze olan yansımaları. *Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art.* 4(9): 179-187.

Sökmen, T.K., 2022. Geleneksel türk müziğinde piyano kullanımı. *AKÜ AMADER,* 8(16): 271-287.

Şahin, M., Duman, R., 2008. Cumhuriyetin yapılanma sürecinde müzik eğitimi. *Çağdaş Türkiye tarihi araştırmaları dergisi,* 7(16):259-272.

Şen, H., Yanarateş Ö., Sızlan A., Kılıç E., Özkan S., Dağlı G., 2010. The efficiency and duration of the analgesic effects of musical therapy on postoperative pain. *Ağrı,* 22(4): 145-150.

Tabrizi, E.M., Sahraei, H., Rad, S.M., Hajizadeh, E., Lak. M., 2012. The effect of music on the level of cortisol, blood glucose and physiological variables in patients undergoing spinal anesthesia. *EXCLI Journal,* 11: 556-565.

Tajbakhsh, A., Salimi, S., Daftarian, N., Abtahi. D., 2023. Effect of Music During General Anesthesia on Anesthetic Consumption During Vitrectomy Surgery. Adv Biomed Res., 12:59.

Tanrıöver, B.G., 2010. Müzikle tedavi yöntemleri. *e-Journal of New World Sciences Academy,* 5(3): 150-157.

Torun, Ş., 2022. Kanıta dayalı müzik terapisi uygulamalarında müziğin rolü. *Anadolu Tıbbı Dergisi,* 1(2): 1-12

Tuna, H., Gürpınar, B., Tuz, K., Tekin Gürgen, E. ve İlçin, N., 2021. Üniversite öğrencilerinde müzik dinleme tercihinin fiziksel aktivite, depresyon ve uyku kalitesine etkisi. *MAKU SOBED,* (34): 29-41.

Tuna, A., Özer, C.M., 2015. Bergama asklepionunda bir sağaltım yöntemi olarak müzik. *EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi,* 5(7): 63-73

Uçan, A., 1997. Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 10s.

Uçan, A., 2002. Türkiye'de çağdaş sanat eğitiminde öğretmen yetiştirme süreci ve başlıca yapılanmalar. G.Ü. Eğitimde 75. yıl Sanat Eğitimi Sempozyumu, 1-23.

Unat, Y., 2017. Amasya Darüşşifası'nın tıp tarihi açısından önemini gösteren iki hekim: Aksarayi ve Sabuncuoğlu. Uluslararası Amasya Sempozyumu, Amasya Üniversitesi, 1466-1483.

Uçaner, B., Öztürk, B., 2009. Türkiye'de ve dünyada müzikle tedavi uygulamaları: 1. Uluslararası Eğt. Arş. Kongresi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, 1-13

Uçaner, B., Jelen, B., 2015. Müzik terapi uygulamaları ve bazı ülkelerdeki eğitimi. *CIU CYPRUS International University folklor/edebiyat,* 21(81): 35-46.

Uslu, R., 2023. Müzik terapiden çalgılara Türkçe. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA),* (27): 173-204.

Uslu, R., 2021. Kindin'in eserinde müzik terapi. *Yegah Musiki Dergisi* 4(1): 1-14.

Utebay, M.A., 2020. Türk-İslam medeniyetlerinden günümüz Türkiye'sine müzikle tedavi. *Sanat ve İnsan Dergisi,* 4(1):1309-7156.

Uzun, G., 2018. Lise öğrencilerinin ruhsal gelişimi ve ergenliğe bağlı negatif etkilerin giderilmesinde müziğin rolü. *Yayımlanmış Yüksek lisans Tezi,* Üsküdar üniversitesi, İstanbul. 60-64.

Yıldırım, S., 2011. Çocuklarda müzik eşliğinde anne kalp atım sesinin dinletilmesinin anestezi derinliği üzerine etkisi. *Uzmanlık Tezi,* Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2s.

Yıldırım, M., 2021. Müzikle tedavi: Tarihi, gelişimi, bağımlılıklarda uygulanışı ve Türkiye'deki müzik terapi uygulamaları. *Turkish academic research review*, 6(2): 477-497.

Yıldırım, A., Şimşek, H., 2004. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (4. Baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara, 35s.

Yılmaz, D., Korhan E.A., Baysan B., Tan B., Erem A., Çelik S., Çelik G.O., 2016. Mekanik ventilasyon desteğinde olan hastalarda müzik terapinin sedasyon düzeyi ve yaşamsal belirtiler üzerine etkisi: Bir pilot çalışma. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(3):21-27.

Yılmaz, B., Can, U.K., 2019. Türkiye'de müzik terapi uygulamalarında kullanılan müzikler. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi,* 13(19): 592-620.

Yiğit, Ü., 2017. Spinal anestezide ameliyat sırasında dinletilen müziğin hastaların ameliyat sırası yaşam bulguları ile ameliyat sonrası ağrı ve anksiyetesi üzerine etkisi. *Yüksek Lisans Tezi,* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu. 4s.

Yöndem, S., 2013. Müzikte yozlaşmaya küreselleşmenin etkisi. Uluslararası Asya ve Afrika Çalışmaları Kongresi (38. ICANAS), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 6(2): 1043-1051.

Yüksel, N.A., Açıkgöz, C.B., Yüksel, C., Ayoğlu, F.N., Er, T., 2019. Hekimlerin geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarına bakış açısı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi,* 4(3): 276-286.

Yücel, H., 2016. Türk İslam Medeniyetinde Müzikle Tedavi Yöntemlerinin Uygulandığı Şifahaneler: Amasya Darüşşifası TURAN-SAM. *Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi,* 8(29): 53-63

Yücel, H., 2022. Cumhuriyet dönemi müzik politikaları üzerine bir inceleme. *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi,* 7(12): 9-20

Yücel, Ç., 2021. Müziğin Kökenine Yönelik Arkeolojik Bir Değerlendirme. *Lokman Hekim Dergisi,* 11(1): 16-29.

Zhang, Y.W., Guan, Z.Y., Wang, L.L., Wang, C.M., Zhang, J., 2023. The effect of music intervention on sedation in elderly patients undergoing transurethral resection of prostate under spinal anesthesia: a prospective randomized controlled clinical trial. *J Anesth.,* 37(5):734-740.

Zhang, X.W., Fan, Y., Manyende, A., Tian, Y.K., Yin, P., 2005. Effects of music on target-controlled infusion of propofol requirements during combined spinal-epidural anaesthesia. *Anaesthesia,* 60(10):990-4.

URL-1, 2023. https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/muzikle-kemoterapi-608885- 29 Mart 2024

URL-2, 2017**.** https://tumata.com/muzik-terapi/doguda-ve-batida-muzik-terapinin-kisa-tarihcesi/ - 29 Mart 2024

URL-3, 2024. https://tr.wikipedia.org/wiki/Dombra- 29 Mart 2024

URL-4,1976. https://tumata.com/enstrumanlar/ -5 Nisan 2024

URL-5, 2018. https://www.muzikguncesi.com/2018/04/1700-yllk-agz-kopuzu.html-5 Nisan 2024

URL-6, 2021. https://www.gzt.com/nihayet/muzikle-sifa-bulmak-3578845-5 Nisan 2024

URL-7, 2019. https://tarzivefakervani.com/haberler/orta-asyadan-anadoluya-aktif-muzik-terapi-ve-turk-tasavvuf-musikisi-konseri/-5 Nisan 2024

URL-8,1976. https://tumata.com/muzik-terapi/tumata-ve-muzik-terapi/-5 Nisan 2024

URL-9, 2022. https://www.neredekal.com/bimarhane-darussifa--gezilecek-yer-detay/-5 Nisan 2024

URL-10, 2016. https://okuryazarim.com/muzikle-tedavi/-5 Nisan 2024

URL-11, 2014. https://www.manisadabugun.com/saglik/sizofren-hastalarina-muzikle-tedavi-h7576.html-8 Nisan 2024

URL-12, 2015. https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/977/hastalar-muzikle-tedavi-ediliyor-8 Nisan 2024

URL-13, 2017. https://www.bilimoloji.com/suyla-gelen-sohret-kazanilan-milyon-dolarlar/-8 Nisan 2024

URL-14, 2017. https://www.eksd.org.tr/cumhuriyet-donemi-turk-muziginde-yapilanlar/-8 Nisan 2024

URL-15, 2019. https://www.dilimiz.net/cumhuriyet-donemi-turk-halk-muziginde-gelismeler/# google_vignette-8 Nisan 2024

URL-16, 2021. https://www.kampustenevar.com/kategori-muzik/cumhuriyet-doneminde-muzik-10 Nisan 2024

URL-17, 2023. https://onedio.com/haber/cumhuriyet-tarihinde-turk-muzigine-buyuk-katki-sagla yan-turk-besleri-kimlerdir-1131180-10 Nisan 2024

URL-18, 2025. http://www.turkosfer.com/turk-muzigi-tarihi/-10 Nisan 2024

URL-19, 2024. https://espazar.com/blog/baglama-nedir-10 Nisan 2024

URL-20, 2024. https://www.piano-composer-teacher-london.co.uk/post/how-long-is-a-concert-grand-piano-10 Nisan 2024

URL-21, 2025. https://www.narsanat.com/org-egitimi/-10 Nisan 2024

URL-22, 2017. https://www.facebook.com/TarihHISTOURIA/photos/sistrum-dinsel-t%C3%B6r%20en-m%C3%BCzik-aleti-tun%C3%A7-

horoztepe%C3%B6y%C3%BC%C4%9F%20%C3%BC-tokat-m%C3%B6-3binin-sonuanado/1749173085379482/-10 Nisan 2024

URL-23, 2021. https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/opera-sanatcisindan-tavuklar-icin-klasik-muzik-repertuvari-yumurta-verimi-yuzde-10-artti-1842784-10 Nisan 2024

URL-24, 2018. https://www.uztarih.com/2018/08/catalhoyuk-neolitik-cagin-sanat-merkezi.html-10 Nisan 2024

URL-25, 2015. https://www.lodoshaber.com/gundem/ilk-cag-uygarliklarinda-muzik-30337-10 Nisan 2024

URL-26, 2024. https://saatolog.com.tr/cumhuriyetin-yuzleri-ataturkun-yurtdisina-gonderdigi-ogrenciler.html-10 Nisan 2024